

Het Nederduitsch glossarium van Bern

editie Foeke Buitenrust Hettema

bron

Foeke Buitenrust Hettema (ed.), *Het Nederduitsch glossarium van Bern*. J.B. Wolters, Groningen
1889

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_glo002glos02_01/colofon.htm

© 2010 dbnl

Inleiding.

I.

Slechts een 'Auszug aus einem Lateinisch-niederdeutschen Wörterbuche des 13ten Jahrhunderts' drukte Graff in de Diutisca II (1827) p. 195 tot 230 af. 'Ich habe nur diejenigen Wörter abgeschrieben,' schrijft hij, 'die mir für Grammatik, Etymologie und Geschichte der Sprache Belehrungen oder Bestätigungen zu liefern schienen.' - En veel belangrijks deelt hij mede. Hij is de eerste, die van het hier in zijn geheel afgedrukte handschrift melding maakt; mij althans is het niet bekend of voor het genoemde jaar '27 iemand anders de aandacht er op gevestigd heeft.

Graff noemt de taal nederduitsch.

'Dat is in *zijne* beteekenis,' oordeelt J.G. Meyer, die van dezen *Auszug* gebruik maakte, toen hij eene uitgave van het 'Leven van Jezus' bewerkte; 'ik houd haar wel ter dege voor Nederlandsch, en tref er veel onder, wat in geen onzer andere woordenboeken nog voorkomt.'

Het trok ook zijn aandacht, hoeveel overeenkomst er bestond tusschen de daarin gevonden woorden en die zijner uitgave, welke, zooals men weet, het Leven van Jezus in een oostelijk middelnederlandschen tongval bevat¹⁾. Hierom ook achtte hij het zeer te wenschen, dat 'wij een afschrift van dit geheele woordenboek bezaten.'

Een zeer geschikte gelegenheid dat in het licht te geven, had Hoffmann von Fallersleben, toen hij in de Horae Belgicae eenige dietsche glossaria opnam. Maar ook hij bepaalde zich slechts tot een 'Auswahl der (ihm) in vieler Beziehung wichtig erschienenen Wörter,' alleen ordende hij deze naar het 'Niederländisch,' zoo als hij de taal, evenwel zonder nadere aanwijzing, noemde.

Men vindt ze in het VII deel, eerste druk, der genoemde verzameling, bladz. 5, 6 en 7, terwijl zij in den tweeden druk onder vele andere uittreksels van woordenlijsten zijn verwerkt.

Diefenbach maakte bij de samenstelling van zijn Glossarium Latino-

1) Zie nog zijne Voorrede.

Germanieum (1857) van beide uittreksels gebruik; Praefatio XIX, wordt er No. 99. *Glossarium Batavicum (nl.) saec. XIV apud Graffium (Diut. 2, 196 sqq., Hor. Belg. VII, nr. 1)* aangehaald.

Onder no. 641 maakt dit handschrift thans nog, als in Graff's tijd, deel uit van de Stedelijke Bibliotheek te Bern in Zwitserland. Hoe het daarheen gekomen is, en waar het oorspronkelijk thuis hoorde, heb ik niet kunnen nasporen. Het klein octavo deeltje, slechts 16,5 bij 10,5 cM. groot, bevat 83 bladen perkament, of - daar het eerste recto slechts een titel draagt - 165 in twee kolommen beschreven bladzijden. Elke kolom telt 26 Latijnsche, bijna zonder uitzondering gevolgd door evenveel middelnederlandsche woorden. De eerste zijn over het geheel in alfabetische volgorde gerangschikt, al is dit voor de laatste letters der woorden niet altijd strikt in acht genomen.

Met nette, duidelijke letter is het handschrift door een zelfde hand geschreven, in het laatst der XIII^{de}, zoo niet in het begin der XIV^{de} eeuw, waarop m.i. zoowel het vrij vierkante schrift - 't meest gelijkend op het Breviarium Benedicti, a^o 1326, Coll. Fior. Lat. tab. VI - in het algemeen, als de lang uitgehaalde vorm der hoofdletters van de eerste woorden in elke kolom wijzen.

Slechts de beginletter van het eerste woord der *B*- en der *D*-rij is vermiljoen, bij de overige rijen is deze eerste hoofdletter niet ingevuld, hoewel er plaats voor opengelaten is. Ook is slechts bij enkele woorden op het eind van de *A*-rij, en aan het begin der *B*-rij de beginletter met vermiljoen aangestreept. Op blad 30, recto kol. 2 zijn twee regels tusschen *feneari leenen*, en *venestra venstre*, uitgekrabd en niet ingevuld. Bij *mone tarius, montre; procerus, lanc vel hoe ch; trans nare, ouerswimmen* en na: *exercere uven* is iets uitgekrabd. Naast *familia majsnjde* is aan den rand *maisnie* van latere hand bijgevoegd, terwijl op blad 83 nog het volgende staat: *omnia dat dominus = habet ergo minus*.

Bijkans alle bladen zijn van boven met olie bezoedeld, tengevolge waarvan vele woorden moeielijk, enkele in 't geheel niet kunnen herkend¹⁾.

Ook zijn de beide eerste bladen gedeeltelijk afgebrokkeld, zoodat in de eerste kolom van bladzijde 2 slechts 11 hollandsche naast enkele gedeelten van daarvoor geplaatste latijnsche woorden behouden zijn gebleven; de tweede telt 17 hollandsche,

1) Zoo zijn van blad 18, r. kol. 2; van bl. 20, v. kol. 1; van bl. 27, r. kol. 2, en v. kol. 1, een tweetal woorden niet te ontcijferen.

en eenige fragmenten, benevens 23 meer of min in hun geheel bewaard gebleven latijnsche woorden²⁾.

Het tweede blad, recto, kolom 1, is ongeschonden, maar van kolom 2

2) **pag. 1, v. kol. 1.**

..... van η
Ab uan
... ou' ald' vad'
abt
.. atissa abdisse
.. zuare vercurtē
.. zuatio vercotige
.... vertjen α
... udē t²⁾ bergē α
... henēleidē α
..... gaen
..... lē
..... erpē
..... rige
..... α
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

kol. 2.

Abolere afdon
abolitio afdoinge
abhominari *onbequamicheit.*
abhominatio
abortire verwerpē
abortiuū v'wepelic
aborre' eisen
abrad'e afscherē t
abrenūtiare verthien □
abrogare v'wostē □
abrupta roke t vels
abs van
absced'e enweggaen
abscid'e afsnidē
abscond'e bergē t
absconsio bergige
η absinthiū alsne ζ
abrotanum
absist'e afstan ...
absorb'e supē ...
absonū vnlud ...
η abst'g'e afwisg ..
abst ' ... dē .
.....
.....
.....

vindt men slechts 2 hollandsche woorden, en nog enkele gedeelten naast 18 latijnsche, die echter hier en daar ook letters missen. Verso heeft de eerste kolom 10 hollandsche, en eenige overblijfselen van de daarvoor behoorende latijnsche woorden, terwijl van enkele volgende hollandsche nog gedeelten zijn bewaard¹⁾; de tweede kolom dezer bladzijde is volledig over.

1)	p. 2, r. kol. 2.	p. 2, v. kol. 1.
	accersire rupē	. cies scharpheide
	accersit' gerupē	. cies schare
	accire	.. it' acolit
	accit'	.. ita v'gefnisse
	acclamare torop .	.. ere scharpē
	accola wenagt e scharpleke
	accomodare lej s nalde
	accūb'e slapē us, gart t ²⁾ ekel
	accubare e harpheide
	accubit' da gewīnē
	accusare ewin
	accusati ouē
	accusato rheide
	accumul ewassē
	accurat don
	acer	ontbreken nog 11 woorden.
	ac	
	a	

nog 8 woorden ontbreken.

De woorden van deze bladen, welke geschonden waren, zijn niet in de woordenlijst opgenomen.

Van het derde blad mist men rechts beneden den hoek, zoo ook van de bladen 81, 82 en 83 rechts boven en links onder, gelukkig zonden schade voor den tekst.

Dit laatste drietal bladen is vastgehecht op den band van jongen datum (XVIe eeuw), waarin het geheel gebonden is. Zij dragen al de sporen van langen tijd los bij het handschrift te hebben behoord.

De andere bladen zijn verdeeld in 10 quaternen, waarvan elk achtste blad verso onderaan een signatuur draagt: J (= primus) II, IIJ, enz. tot X. Dan ontbreken er een of twee, daar het laatste woord van de pagina, welke de signatuur X draagt, *tumidus drentende* is, en het volgende blad, thans het 81ste recto in de eerste kolom met *vegetabilis eruodelec* begint.

Na het 83ste mist men weder een of twee bladen. Dit blijkt voor één althans uit een overgebleven zeer verbrokkelden reep, waarop recto, kolom 1 nog de brokstukken van latijnsche woorden¹⁾ te lezen zijn.

Het tweede en derde blad van het thans nog bewaarde drietal vormen een dubbelblad, zoo deden ook het eerste blad en dat, waarvan de reep nog over is. De tusschen signatuur X en genoemd drietal verloren geraakte moeten als dubbelbladen gecorrespondeerd hebben met die aan het eind nog weggevallen zijn. Een dezer vormde mogelijk het achterschutblad van het handschrift. En die alle te zamen zullen de laatste quatern, misschien quintern, hebben uitgemaakt.

Zooals gezegd is, draagt het eerste blad recto een titel, rechts bovenaan, van later datum: *Vocabularium* (daaronder) *Latino-Belgicū*. Diezelfde bladzijde is nog eenige malen naast en onder elkaar met 'donee' beschreven, welk woord het eigenlijke, oorspronkelijke opschrift onleesbaar maakt. Naar enkele sporen te oordeelen, schijnt er nog: *Sigⁿficata Vo^vb* (afgebrokkeld)²⁾ te staan.

Met zwarten inkt, naar het schijnt, van vrij jongen tijd, misschien uit deze eeuw, zijn in het handschrift sommige woorden onderschrapt, andere in den rand aangestreept, enkele met kruisjes geteekend. Waarschijnlijk heeft men die woorden uit het handschrift willen afschrijven; het zijn

1) Namelijk:

vor
vot
vo
vot
vo(t?)
 ..
v
vr

2) Misschien: *Significata Verborum?*

zijn echter niet die in de Diutisca, noch die in de Horae Belgicae VII zijn opgenomen. Ik laat ze hier in de noot¹⁾ volgen:

Nog een eigenaardigheid kenmerkt dit handschrift. Op het eerste en tweede blad staan teekens, die zonder twijfel letters voorstellen, *onder*, *achter* of *voor* enkele woorden geschreven.

Op *blad 1*, v. *kol. 1* vindt men achter: van η; vertien α; bergen α; henenleiden α; onder: ringe α.

Kol. 2, voor: absinthium η; abstergere η; achter: afscheren t, verthien □, verwosten □. bergen t, alsne ζ.

Pag. 2, *kol. 1*, voor: abuti θ. t.; abusio f.t.; achates f.t.: accedere η. t.; accelerare α. □.; accendere α. t.; accentus m.q.; acceptare α. □. acceptus η. s (?); accipere a.t.; acceptio, ρ. t.; accipiter m.t.; accidere, α. t.; accidiari θ. □. (?); accidia ρ. □.; accingere α. t. (?) -

a, α komt mij voor *activum* te moeten beteekenen; θ (d): *deponens*; - ρ, f.: *femininum*; - m: *masculinum*; - η (n): *neutrum*; - □ (p): *primae* (conjugationis, declinationis); - q: *quartae*; - t: *tertia*; - ζ: het teeken dat veel van een misvormde lange ζ heeft: *quintae* (5)?

Ook vindt men bij (*q*)*ae wa*, *quando wanne*, en *nunquid ene* achter het Hollandsche woord een teeken, dat veel op σ gelijk, waarvan echter de beteekenis mij niet duidelijk is.

Voor en achter de perkamenten-reeks zijn nog een paar papieren bladen gebonden, naar het schijnt tegelijk met den band aangebracht.

Op het voorste blad staan met latere hand (XVIe eeuw) de volgende woorden nog geschreven.

inserere enten vt (*d.i. vel*) poten

juniperus Genuure

niti pinen

labor pine ρ ρ

inniti pinen

larua Talmasgue

Magnatus Barune

meatus conduist.

1) angariare bedwingen, angaria rese, armiger schildknegt, capucium caparun, cavillatio baraet, cerimonia offerande nan corne, circumuentio barat, concubina kefse, conterminus gebur, conterminium geburscap, conterminalis gebur, conuesci werscapen, conuiuium werscap, corpus ligame, ccrementum stringe? decessus enwechgane. dolabrum barde, ducatus geleide, exurere brujen (a/d rand m/e 2e hand, bruden!) infrunitus unscameg, mansus huue, manzer hurren son, nefas undat, opereprecium loen, patrinus petern, pedagogus magetoge, suppara erenberge, pala spade, palatinus palensgrave, papa paus, pape sune, papirus bisse, paranimphus iunchere, pedules socken, piaculum reininge, pila tauerne, pila stotre, pila gescot, prefectus amman t scoltheide. clangere tuten (*of clanger tut*). digressio · indoeibilis ungelert. iussus gebot. limes meer vel wech. longanimitas gebeidegheit. lorum tugele. loramentum gesmitte. lorica halsberch. lubesticus logestikel. melotus daas. orbare veve wesen. palus bruec. pabulum vuder t · paternitas vaderlecheit. patrocinari helpen. pretext. proscindere uorspliten. prostituere metre.

VIII

mingere pissen, mincta pissede vt haren

Knyx (?) truffe (?)¹⁾

Papilio paelun

Perdix petrise

Peregrinus

Pelgrin

pedissequa

camerire

placitum plait

potio puisun

potionari puisun geuen

prelum

pressere

prostituere

metre

pugillaris greffie

Riuus riuir

Verso boven aan
omgekeerd
geschreven:

rostram bec

Salsa sausse

* (ς) maragdus (?)
miraude. solutio
paiment perorarje (?)
priueie. suplicium
Torment
Tabernaculum Loige.
Territorium Pauwelun
Tympanum Tambuse
Tornement Tornoij
Toxicum Venin Venen
Virus Venin.

²⁾ scopulus

roche

Senapium

mostart

* verte. Faunus volenkel

Italia Lombard

Gallia frankrych

1) Lezing onzeker.

2) In den rand: rupes.

Teutonia
Ditsglant
Neptunus
Necker
Sardo, -nicus Vette
Pomerium
Bugant

Verso midden
in:

cepi oinjun i. oignon
recogitari widerprufen
cogitare prufen
meditari pensen meditatio pensinge

Pensa wage

Pensare wegen

desipere
versotten

infatuari
sotteren

erumna
mesquame

familia
maisnide

maisnie

farmacia
poisun

fluuius riuier

generare
engenren

grammatica gramarie

heresis heresie

heremas
eremitage

hostia

vistima (?)

holocaustum offrande libamen sacrificium

horologium orologie

Of deze woorden van de zelfde hand zijn, welke ook bij *familia majsnyde* in het handschrift 'maisnie' schreef, is niet met zekerheid uittemaken.

II.

Meermalen is in middeleeuwse latijnsche handschriften door den gebruiker - of door iemand ten zijnen gerieve - boven een of ander woord de vertaling in de landstaal geschreven¹⁾. Soms vindt men deze ook aan den rand of onder den regel. Dikwijls zijn deze glossen van verscheiden hand, hetgeen op verschillende glossatoren wijst, die van één zelfden tekst gebruik maakten. Soms is een woord met twee woorden geglosseerd, vaak door *t* (eene / met dwarsstreep) d.i. *vel*, of²⁾, verbonden.

Dergelijke verduidelijkte tekst-codices maakten almede den grootsten schat der oude kloosterbibliotheken uit.

Zocht men nu deze latijnsche woorden met hunne glossen uit de teksten bijeen om ze achtereenvolgend op een lijst overtebrengen, dan ontstond een kleine woordverzameling, een doorlopende, zeer eenvoudige commentaar, welke naast andere handschriften met denzelfden tekst te gebruiken was; deze behoefden dan niet door interlineaire of marginale glossen ontsierd, terwijl van gene wegens haar mindere uitgebreidheid, gemakkelijker, en derhalve met minder kosten, afschriften konden vervaardigd.

Op eenigszins andere wijze verkreeg men een soortgelijke verzameling, wanneer de lezer onmiddellijk een lijst van de niet begrepen latijnsche woorden vervaardigde en daarachter dan de beteekenis voegde.

De woorden werden in deze lijsten - zooals vanzelf spreekt - vaak opgenomen in den vorm, waarin zij in den tekst voorkwamen. Verbogen en vervoegde vormen van naamwoord en werkwoord stonden met nominatief en infinitief in één gelid. Aan het woord was in den regel de beteekenis gegeven, welke het zinsverband eischte, doch soms ook wel die het woord in het gemeen had, al paste beter in den zin een synoniem, dat de landstaal evenzeer rijk was. Waar men in den interlineair geglos-

1) Ik laat hier de handschriften met latijnsche en grieksche *explicamenta* buiten beschouwing.

2) Zie omtrent deze *t* ook de volgende bladzijde, regel 18, en nag. xv. regel 2. v.o.

seerden tekst soms bij een woord twee vertalingen vond, daar nam men beide op.

Soms vormde men van deze woorden ook eene in meer of minder alfabetische volgorde gerangschikte reeks; zoo werd het zoeken vergemakkelijkt, indien men hetzelfde woord vaker bij den schrijver, welken men las, niet begreep.

Nog bruikbaar werd eene dergelijke lijst, wanneer men zich bij het verzamelen niet bepaalde tot één tekst of één schrijver, maar uit verschillende het bijeengezochte, volgens het abc. geordend, bijvoegde. De zoodanige naderen onze hedendaagsche woordenboeken. Men mengde alleen die kleinere glossen-verzamelingen dooreen, welker vertalingen in een en dezelfde taal of goudspraak waren, al stuitte men soms op kleine verschillen, die hetzij aan verscheiden spelling of verschillende tongval waren toe te schrijven, hetzij hun ontstaan dankten aan het verschil in tijd, welke er tusschen de eene glosseering en de andere was verlopen.

Trof men op een zelfde latijnsche woord, waaraan verschillende beteekenis was gegeven, dan nam men dit dikwerf slechts éénmaal op, en liet dan de beide beteekenissen volgen, meest door *t* verbonden. Misschien completeerde men ook uit het geheugen door bij een nomen het verbum, en omgekeerd; bij een adjectief het adverbium, en vice versa, op te nemen, ook al stonden deze niet in het stuk dat voor den verzamelaar lag.

Van dergelijke verzamelingen werden afschriften genomen; ook konden er uittreksels van worden gemaakt.

Is op deze wijze nu eveneens het Berner Glossarium ontstaan?

Het is een afschrift, en wel, waarschijnlijk, van een afschrift. Ware toch het overgebleven exemplaar eerst uit oudere kleinere woordverzamelingen bewerkt, dan had noodwendig deze arbeid - het weglaten van gelijke, en het opnemen of ook bijvoegen van uiteenloopende beteekenissen bij eenzelfde Latijnsche woord, benevens de alphabetische rangschikking van het geheel - te veel nadenken gevorderd van den bewerker, dan dat hij fouten had kunnen maken als *abuti*, *ontōruken*, voor *ontbruken*, of *reviviscere wider beven* voor *wider leven*. Het werk, dat nageschreven werd, is misschien niet al te best leesbaar geweest. Toch zullen vele fouten ook reeds gemaakt zijn in het exemplaar, dat de afschrijver voor zich had. Immers, waren deze onnauwkeurigheden en soortgelijke meer zijne fouten, dan lag het voor de hand, dat hij meermalen ook in herhalingen was vervallen, en dit nu komt slechts 2 maal voor; ook zijn er slechts twee woorden uitgekrabd, en verbeterd maar enkele. Vrij nauwkeurig schijnt dan ook de afschrijver zijn arbeid te hebben verricht, maar tevens zeer werktuigelijk.

Hoe zou hij anders *nare smemmen*, *natare smemmen* voor *swemmen*; of *circumquaque umbedūde* voor *umbendumbe* (*umbēdūbe*) hebben kunnen overnemen? Of *lubesticum logestikel* als *lubesticūf*. - Ditzelfde blijkt ook uit een *nubecula wolken* voor *nubicula*, *poplel knjeschiue* voor *poplef*, en uit *omnimode bedalle* voor *omnimodo*. Uit *tener meme*, *tenellus meme*

voor *merue*, waarbij *tenere moruleke* moet vergeleken. En ook uit *lacuna himelte* voor *lacunar*; en *ariolare tourem!*

Misschien ook is *inculcare*, *sueten* voor *indulcare* (waar de onduidelijke ophaal ontbrak: *c*, *δ*) verschreven.

Ook *exalare vtdomon* voor *vtdomen* hoort hierbij, tenzij dit slechts een onnoozele schrijffout is. Daaraan zullen ook wel vergissingen, zeer weinig overigens in verhouding tot het geheele handschrift, zijn toetschrijven als de volgende:

suffocatio bleshinge voor *bleschinge* of *bleskinge*;

alienatio vrentpheit voor *vrentpheit*;

capfolium en crut voor *cap^ffolium*;

spangere spreiden voor *spargere*;

palar rendes strote voor *palear*;

tabibus ulecagteg voor *tabidus*;

formula vorma voor *forme*;

fetus dragenda voor *dragende*;

sulfureus uan solre voor *solfre* naast *sulfur solfer*;

virulentus uenineteg voor *ueninegteg*;

satisfactio, becringe voor *betringe*;

steeken voor *steēken*;

cerastes, en slange gehort voor *gehōrt*; daarentegen

fir^maculum vorspan voor *fir^maculum*; *pulcher scoⁿe* voor *scone*;

infecundus undagtech voor *undragtech*;

conopeum, vmbehant voor *vmbehanc*, e.a. Aan het eind der woorden zijn echter *c* en *t* allerminst te onderscheiden.

Ook staat *supplodere underuoden* voor *under uolden*, en is met *ondervolden* (Diefenbach), gelijk te stellen.

Het handschrift heeft *calathus schenevat*, waar de Diutisca *schencvat* las; deze verbetering is zeker juist, ofschoon Diefenbach's Glossarium ook *schenevat* (23), en *sceenbarch* (11) kent.

Volgens ditzelfde Glossarium p. 20^a, zou ook *alacer, rechts* voor *resch* verschreven zijn.

En is misschien *appellere aruueren* niet als *ariueren* te lezen, en met *czu lenden stossen* (Dief. 42^b) te vergelijken?

Naast *Gots ligame*, *Gots name* maakt alleen de samenstelling *solsequium got blume* eene uitzondering. M.i. moet hier *golt blume* gelezen, dat men in Diefenbach's Glossarium als vertaling van het latijn driemaal (19, 20, 11)¹⁾ aantreft. Te meer, daar mij niet bekend is of deze bloem ooit *Gods bloem* is genoemd, al heet zij wel: Marien bloemken. - Diefenbach kent nog: sonnenwirbel, summerlowe, bumbelwurze, ringelblum, merghenblum, matelieff, medezuete, wegewurz, hyntlauf, terwijl Teuthonista II in de noot is aangehaald.

Sommige der volgende woorden zullen verbetering behoeven, waarvoor

1) Ook Ags., Wright-Wülker 301.6: solsequia golde.

mij echter de gegevens ontbreken; eenige heb ik getracht te verklaren, terwijl mij bij andere eene enkele opmerking niet overbodig scheen.

aggele teda, vgl. agge, agenei, (offer-hande)? Zie Dief. i.v.

dorgeelgeg penetrabilis, dorgengeg?

erslec sordidus

erslec maken sordidare. In het Novum Glossarium (1867) geeft Diefenbach i.v. *maculare* ook *slekkenen*; en het mndd. kent *slakkeren* als: 'unreinlich essen oder trinken, von kindern gesagt.'

geherht preditus, kan 'ge(h)êrhacht, honore praeditus', wezen; maar eene *h* vindt men in ons glossarium niet ingelascht, en dan de *ht*? misschien moet het in *geherst*, *geherst* verbeterd. Vgl. Verdam, Woordenboek, II. 1125.

gelec uallen irruere, misschien in *gehellec* te verbeteren? Het Triersch glossarium (zie bladz. xxv) kent irruere gehellech vallen. Of is het eene samentrekking van *ge ëlec* = *ge(h)ellec*? Vgl. gherve = ghe-erve.

gepelhar cincinnus, vgl. Verdam, Woordenboek. Het Triersch glossarium heeft *cincinnus gespe*, waarom Verdam vraagt, of mogelijk niet *gespel* hier te lezen is. Doch ook het Haarlemmer glossaar (zie bladz. xxii) heeft: *gepelhar*. Cincinnus wordt ook slechtrecht met *loc*, *lanclouch* (Diefenbach) vertaald; deze beteekenis heeft ook *capillus*. Is nu misschien *gepel* een verdietscht *capillus*? Voor de *g* = *c* is gordine uit *cortina*¹⁾ (Van Helten, Middelnederl. Spraakkunst, p. 175) te vergelijken. Is dit zoo, moet dan niet cincinnus, gepelhar in *gepel (vel) har* verbeterd, en hoort deze glosse dus eigenlijk thuis onder de woorden, op bladz. xvi, i.m. opgesteld?

gijnge confutisterium. Vgl. Verdam, Woordenboek: 'güinge, verbale subst. van gien, en (is) met confutisterium bedoeld eene afleiding van *confiteri*?', en zie voor de spelling: *wijng* consecratio.

goepe cruppa, 'eene der benamingen voor den (vogel) hop', Verdam, Woordenboek. In het Triersche glossarium: groepe. Ook hier is wel eene *r* intelasschen: *groepe* zal dan het verdietschte latijnsche woord zijn; Diefenbach heeft in het Nov. Gloss. ook *crupa*; vgl. voor de *oe* (*o*) = *u*: siroep; rote (ofra. rote, mlat. rutta); bote (ofra. bote; mlat. buta).

hemperlinc iugis, meestal bij Diefenbach als: *emzig*, *ewig*, *stede* te vinden. lugiter is met *altos (vel) dagelics* geglosseerd. Met Cosijn als êmpârlík(e) voortdurend, (of (h)ênpârlinc?) op te vatten.

hostertele ligula. Eene schrijfwijze voor *hôs-stértele*, waarmede colaphus halslach voor hals-slach, dissidere mestaen, contumelia mesprake te vergelijken is. Stertel kent Kiliaen als ligula; stertele Diefenbach i.v. *liga*.

1) Vgl. ook 'clabot *gurgulio*', en Kiliaen: 'clabbot j. kalender. *curculio*'.

hun · ein crut elleborum. *Hun* is mij niet duidelijk. Men zou kunnen meenen, dat men hier met een *merographischen* vorm, zóo te noemen *brok-vorm*, te doen had, een vorm, welke zijn ontstaan dankt aan een glossator, die gemakshalve slechts een gedeelte van het woord, interlineair, boven het lemma neergeschreven had. (Vgl. H. Logeman, *The rule of St. Benet*, Early English Text Soc. vol. 90, p. xl, § 4¹⁾, maar ook xxxvii noot). Ik betwijfel echter zeer, of een vervaardiger van een woordenlijst, die de interlineaire glossen overnam, ook die brokvormen opschreef. Alleen in 't geval, dat hij ze niet verstond en voor woorden hield, was het mogelijk; en ook dan nog houd ik het voor waarschijnlijk, dat hij, die verscheidene dezer woordenlijsten dooreen werkte en daarbij met eenige oplettendheid althans te werk moest gaan, het onbegrepeneg wegliet. In ons glossarium vindt men er - is het op deze wijze ontstaan - ten minste al zeer weinig.

Hij, die onmiddellijk naast zijn tekst een woordenreeks aanlegde, en daarachter de beteekenis voegde, plaatste wel nooit brok-vormen in de rij der andere, daar dit hem meer last dan gemak veroorzaakt zou hebben, ja, het gebruik van de woordenlijst onmogelijk gemaakt.

Waaraan dan die onverstaanbare gedeelten toe te schrijven?

Het schijnt mij hier het aannemelijkst, aan verkeerd gelezen woorden te denken, te eer daar wij deze in herhaald nageschreven vorm voor ons hebben²⁾.

Kan dan *hun* niet een naam voor het kruid *elleborum* wezen in zijn bedorven vorm? Mogelijk is het, dat in een ouder stuk *elleborum ein crut* stond, in een ander: *elleborum(?)*³⁾ en een omwerker beide vereenigde tot *elleborum(?) · ein crut*, waarvan een afschrijver ons *elleborum hun · ein crut* maakte.

co c o n t a m i n a t i o komt, voor zoover mij bekend, alleen hier voor. *Contagium* is met *coke* vertaald, waar de Teuthonista II *koighe*, Kiliaen *koghe* en Diefenbach, p. 145, *koge* (9), maar ook *befleckunge*, *vnrenicheit vel schorf* (9) kent. *Contaminare* heet daar 'beflecken, veronreynigen' (21). Verhoudt zich nu *co:coghe* als *ho:hoghe*, dan behoeft dit eerste geen verbetering, maar behoort bij die voorbeelden, welke in Van Heltens *Middelnederl. Spraakk.*, p. 147 i.f., te vinden zijn. Ook *middelnederl. wree* en *wrege* van den voet kunnen nog vergeleken.

1) 'It would seem as if the glossator, when writing down only a few letters thought: "If I see but this part, I shall remember the whole easily enough" or, in cases where the ending is given only: "I know the word well, it is only the case which I am in doubt of".'

2) Vgl. Sweet, *The oldest English Texts*. E.E.T.S. vol. 83. p. 8. i.i.

3) Een woord als *dung?* overeenstemmend met Ags. \square ung elleborus, Wright-Wülker *Vocab.* 391: elleborus wedeberge · \square ung; vgl. elleborus · \square ung woedeberge W.W. 19, 9 = Sweet *Oldest Engl. Text*, p. 59, No. 736. In het Berner glossaar zou dan de *h* voor *d* verlezzen, en de *g* niet zijn geschreven. In ons handschrift is het verschil tusschen *d* en *h* niet heel groot. Zie ook bladz. xiv, noot.

kot, cocus is naar alle waarschijnlijkheid door den afschrijver voor *koc* verschreven.

crusul crusibolum, Graff IV, 616: 'crûsul (es steht crûsûl) crucibulum. *Id.*; ist doch wohl als diminut. von crûs (vgl. nord. krûs, crater testaceus) Becher, Krus, anzusehen.' - Volgens de Vorrede XLV zijn *Id.* de 'Gloss. Iunii in Nierup symbol. lit. teuton. - 8-9tes Jahrh.', en wel 'die niederdeutschen Glossen desselben werkes'.

metre prostituere
miggel lolium

orbiue inauris. Diefenbach geeft uit verschillende glossaren: oren-, or-rinck. Is in het dietsch hier de b voor eene r verschreven, en dus ook *orrinc* te lezen? De u in n en de e in c te veranderen gaat zonder bezwaar.

orkenere ortolanus, te lezen *ortener*? tusschenvorm was *orcener*.
ouer inge superuacuus, ouerige? en dus bij de woorden op blz. XI?
piffelere sodomita. Ook het Triersch glossarium heeft: *piflere*.

randiser calamustum. Een ander glossarium (Diefenbach, 100) heeft: *radissen* (reiden crispere? Dief.) Moet dit in *randisser* (hs.: rādissime) verbeterd? 'Beide in *brandiser* te veranderen' (Cosijn).

seilen copulare schijnt mij een afleiding van *seil*, touw; copula wordt toch een enkele maal met *seil*, soms door *hunde*, *hundes* voorafgegaan, teruggegeven (Dief. i.v.). Bij deze vorming van het werkwoord vergelijkte men soortgelijke als: *quaeden villescere*; *himelten laqueare*; *hurlostent luxuriarj*; *vir hornegen quadrare*; *laghen insidiari*.

riste rura. Diefenbach vraagt bij dit alleen uit het Berner glossarium bekende woord: cfr. *ruræ i. rupes* Gl. m.? Moet dus *rifte* gelezen, van *rif* (rots) en *-te*, collectief suffix (Kluge Nom. Stammb. § 71).

schalomes cepule. Zie Dief. i.v. Aldonium.

scherebert antipurgium. De plaats is *onduidelijk*, toch kan er moeielijk *scetebert*¹⁾ staan, of staat er *sce^rmbert*? Vgl. echter Dief. Gloss. (8b): antipurgium *scere bang*(!); (22:) antipergium *bart scherer*; (89:) antipia *scerembret*; (110:) antipirgium (ab *ante* et *pyr* i. ignis). - Of worden 'schietschermen' bedoeld, zooals Hofdijk Ons Voorgeslacht, IV, 332 afprent? Vgl. ook Schultz, Das höfische Leben zur Zeit der Minnesingern, II, 362: 'kleine auf rädern zu bewegende Schutzwände, (welche) repräsentiren die von Aegidius geschilderten

1) Wijst misschien deze r voor t, en boven bij *orbiue* de gegiste r voor b, en bij *geherht* de h voor se of s, op een veel ouder handschrift, althans voor een gedeelte van den inhoud van dit glossarium, waarin die lettertypen tot verwisseling toe op elkaar geleken? vgl. nog boven bij *crusul*, en beneden bij *scortsule*.

Museuli: "Die Mäntele dar hinter sollen gen Die Schutztzen tzu wer da sten" (Ludw. kreuzf. 2834).'

scort sule cynamonium, wel *scortsel*, vgl. caneel *vel* scorse van canele, Vocab. Copios. (zie bladz. xxvii).

stringe crementum. Lezing onzeker.

sune pape.

tehanthant confestim. 't Laatste lid te schrappen?

verblisgen resultare. Diefenbach vraagt: aus v'bliden, zie ook *verblisgen* restinguere?

ut bregthe propugnaculum: 'ut bergde' (Cosijn); liever utbergtde.

uette sardo, sardonius. Kiliaen neemt '*vetter .j. gaerwer* coriarius vulgò tannator' in zijn Lexicon op. Diefenbach heeft slechts éens *sardo*, *louwer* gevonden (11) en gelooft, dat dit foutief voor *cerdo* staat. Daarbij vindt men in zijn glossarium ook *louwer*, maar evenzeer *garber gerwer*, waarom ik ook in dit glossarium *sardo* voor *cerdo*, *sardonius* voor *cerdonicus* verschreven houd. *Vette* zelf hoort bij: 'vetten het leder, aruina pingui linere, concinnare corium: vulgo tannare frunire' (Kiliaen).

uoregel (*vel* aldeste) primogenitus. 'Kan dit niet eene verkorting zijn van 'vore geldende'; of is het afgebroken uit 'vore geboren'? (Gallée).

Van sommige woorden mist men een gedeelte. Meestal is de regel in ons handschrift vol, en moest het thans ontbrekende er boven zijn geplaatst. Dr. H. Logeman wil ook dit, naar hij mij schrijft, beschouwen als merographie¹⁾; dit gaat voor een *irrorare aneclawen vel be*, waar *clawen* boven den regel niet is bijgeschreven, doch niet voor *pabulum vuder vel*, waar het volgende woord geheel ontbreekt, en evenmin voor *interponere · tosgen*, waarachter een woord als *setten* zal zijn weggelaten²⁾. Mij dunkt juist wegens het geheel wegblijven van woorden, dat men indertijd het bijschrijven voorloopig heeft uitgesteld, en ten slotte nagelaten³⁾.

Zoo moet ook *proscribere ellendeg* in ellendegen (hs.: ellendegē) verbeterd. Het is mogelijk, dat de ē in den rand niet meer te lezen is.

Hiertoe zal ook behooren: *pessumda under uoet*, dat met *werpen* of soortgelijk woord aangevuld moet worden. *Pessumda* kan een imperatief zijn, in een zeker tekstverband op zijn plaats, zie bladz. xi, i.f., maar ook is het mogelijk, dat het in *pessumdare* (hs.: pessumda') te verbeteren is. Het ontbreken van een 'is in handschriften zeer gewoon.

Een enkele maal ontbreekt de *t*(= *vel*), welke meest beide middelneder-

1) Zie hierover blz. XIII, en noot.

2) Vgl. echter omtrent beide laatste gevallen eene andere meening voor zijn Ags. tekst bij Logeman, Rule of St Benet 121, note to 10, 7.

3) Zijn niet evenzeer de gekleurde hoofdletters vergeten?

landsche woorden verbindt, hetzij dit reeds aan een ouderen overschrijver, of aan hem, die het ons bewaarde exemplaar kopieerde, misschien ook beurtelings aan beiden, te wijten is; hetzij deze *t* als overbodig weggelaten, of wel door een *v* vervangen werd.

Zoo: *omnis, allerhande igelic*, waar, omdat vaak de woorden in het handschrift aan elkaar geschreven worden, duidelijkshalve de *t* ingelascht had kunnen worden. Zoo *castellum cleine burch*, waar boven *castel* geschreven is, maar men de *t* weggelaten heeft.

Circulus wordt door *rinc rep* gevolgd. Diefenbach geeft uit verschillende verzamelingen òf *rinck* (7, 65) *ring* (110), òf *reyf* (8, 65) *reyff* (111). Dan heeft het hs. ook nog *ciclus rep*. Beide woorden hebben dezelfde beteekenis, ook *rep* is hoepel, ring. Eene samenstelling dezer beide is m.i. hier moeielijk aantemen. Evenmin bij de volgende woorden *commilitare torniren ridden*, die op dezelfde wijze moeten verklaard. *Torniren* is in een tournooi strijden, en dit vindt men meermalen bij Diefenbach aangeteekend als vertaling van het genoemde latijnsche woord. Het kan ook *ridden*, 'ridder zijn,' ritterschafft triben (69) aanduiden. Ook hier staan derhalve beide naast elkaar.

De schoondochter wordt vaak *snore* genoemd, of *zoons vrouw*: ook ons handschrift heeft: *nurus snore sons wif*; dat evenzeer met de *t* aangevuld had kunnen worden.

Eens zijn de beide woorden, welke gescheiden moesten wezen, aanéén geschreven, waardoor een *malle, quaterleke* ontstond, dat men, dunkt mij, in *quat (t) erleke* mag verbeteren. Zoo ook *porrus porloc*, in *por · lôc?* waarbij echter de Teuth. II in de noot aldaar moet vergeleken.

Ook is, naar mij toeschijnt, deze *t* aangezien voor de laatste letter van het haar voorgaande woord. *Planta* is met *plantel baal* geglosseerd. Een woord, hiermee overeenstemmend, heb ik nergens kunnen vinden.

Niemand zal het echter vreemd vinden, dat *Planta* met *plante* vertaald wordt. Van *Baal* geeft Diefenbach het volgende uit den *Vocabularius ex quo*, die waarschijnlijk 'est fratrum Carthusiensium prope Magunciam':

Bal (anders Gl. m.) en bom dar de balsemen af gheplantet wert.

Heet deze nu ook wel een plant - en dit zou men opmaken uit *bala eyn crut muncz*, in een niet al te betrouwbaar *Vocab. bonus et utilis anno 1476* (Dief. Nov. Gloss. No. 45) - zoo zou *planta* daarmede geglosseerd kunnen zijn, waar de tekst dit eischte. Is dan de gissing al te stout, dat ook hier *plante t baal* moet worden gelezen?

Minder duidelijk is mij *tempestiue met alte uru*. *Tempestive* is bijtijds, vroegtijdig. Het kan zijn, dat dit in zeker zinsverband een enkele maal ook *zeer vroeg* beteekende, wat *alte vru* zou verklaren. Daar Kiliaen *meer* o.a. als *proe* kent, derhalve in de beteekenis, die ook *alte* heeft, is mogelijk *met alte uru* in *me t alte uru* te verbeteren.

De gebruikelijke *t* is eens, of waarschijnlijk een paar maal, door *of* vervangen. Zeker is dit bij *conjunx wif of man*. M.i. ook bij *nebula wint offeltre*, waaromtrent men bladz. XXI vergelijkte.

Toch kan niet worden ontstreden, dat het wel wat gewaagd is om

alleen op grond daarvan het glossarium te schiften, als men denkt aan de vaak willekeurige wijze, waarop men met de spelling in de middeleeuwen omsprong. Doch de in het oog vallende overeenkomst en het onderling verschil bestaan, en zijn, dunkt mij, te eigenaardig dan dat alleen aan toeval kan worden gedacht. De aandacht der vakgenooten moge gevestigd blijven op dit verschijnsel, dat zich niet tot de beide gegeven staaltjes beperkt. Nog enkele laat ik volgen:

	penitere beruwen	
	penitet it beruwet	
naast	piget it berowet. -	
	potio pujsun	
	potionare pujsun geuen	
naast	farmacia poisun. -	
	custodia wachte	excubie wachte
	custos wachtre	excubare wachten
naast	specula wagte	
	specularj wagten	
	speculator wagtre	
	speculatio wagtinge. -	
	mansuetus saegte	placabilis saegteleke
	mansuefacere saegten	placare saegten
	mansuetudo saegtheit	
naast	lenis sa ^e chte	
	lenire sa ^e chten	
	leniter sa ^e gteleke	
en	suavis sagte	
	suaviter sagteleke	clementer sachteleke
	suavitas sagtheit	clementia sachtheit
of	mite seegteleke	
	mitigare seegten. -	
	mathematicus ra ^e dere	
	mathesis ra ^e tsele	
naast	consulere raden	
	consilium raet	
	consiliarius raet geue	
	consiliator rat geue. -	

fama nimerde

infamare te njmerden
maken

infamia quade njmare

naast

rumor numere

en andere samenstellingen met *nuwe*. -

Eenzoo de samenstellingen met

- bom

naast die met

- boem

XIX

en	- boum. -	
	cocus koch	
	coquina kokene	popina cokene
naast	culina kukene. -	
	crudus roo	
naast	hispidus ruu.	
	Exodus boeck	
naast	Leuiticus buec.	
Zoo kan ook, strikt genomen, deze wijze van doen toegepast op stellen		
van woorden als	superbia ouermut	
naast	superbire ouermodigen. -	
	arena sant	
naast	harena sant. -	
	transformatio untkennisse	
naast	transformare untlicsenen.	

De mogelijkheid bestaat, dat deze laatste uit verschillende lijsten zijn opgenomen, door onderscheiden glossatoren vervaardigd; maar minder aannemelijk is dit voor deze dan voor die groepen, waar latijn en dietsch verschillen.

Een nauwgezet doorschiften van het geheele glossarium zou nog een veel grooter lijst leveren. Van bepaald nut kan dit eerst zijn, wanneer de verwante woordenreeksen en kleinere lijsten zijn aangegeven. Dan eerst zal blijken, in hoeverre tevens aan het genoemde verschijnsel waarde mag worden gehecht.

Hoewel het dus niet met zekerheid kan bewezen worden, mag men toch, in overeenstemming met de wijze, waarop andere glossaria zijn ontstaan, aannemen, dat ook dit glossarium is gevormd door het ineenhechten van verschillende kleinere woordenreeksen.

Deze ontleenden haar inhoud aan teksten¹⁾. Zoowel de vorm, waarin vele der woorden voorkomen, als de beteekenis, welke hun gegeven is, bewijzen, dat zij uit het zinsverband zijn genomen.

Hetzij dat op minstens een paar plaatsen *intujtus* voorkwam, en het eens met *anesiet*, een ander maal met *anesag* vertaald werd, en ze naderhand door den bewerker, die deze beide glossen in zijne verzameling bijeenplaatste, door *vel* aaneengehecht, werden opgenomen; hetzij dat de glossator in denzelfden tekst eerst de eene glosse, dezelfde lezer of een ander er later de tweede bijvoegde; wat daarvan zij, er blijkt uit, dat de context de beteekenis bepaalde.

Daarop kan evenzeer *ingressus inganc vel ingegan* wijzen.

Aan dezelfde oorzaak is ook eene vertaling van het adjectief *arabilis* met *winleke lant* toetescrijven. Zoo heet *circus* een *waterrinc*; zoo *comedia uersinge*, 'twelk menig keer of door 'unucze gesanck *vel* gevresze', of door 'paurisch gesang, dorpsank (Dief.)' weergegeven is.

1) Zie hiervoor bladz. IX.

Naast den infinitief *consiliari* wordt *raet* gevonden: de zin eischte wellicht een substantief, waarvoor in het latijn de infinitief was gebezigd. Elders moest een inf. *contribulari* met een deelwoord *verdrueet*, of *mirificare*, met een adjectief *wonderlec*, en omgekeerd *tostus* met *uerdrogen* overgezet. Een soortgelijk voorbeeld is *excutio*, van welk substantief een deelwoord *uolbragt* de vertolking is.

Onduidelijk is de laatste letter van *peruicatia nauwe raett*, dat een t of ook een f kan zijn. Is het deze laatste, dan zou men kunnen vermoeden, dat een genitivus qualitatis *nauwe raets* den ablativus qualitatis *peruicatiâ* weergaf.

Bij het adj. *placabilis* vindt men het adverb. *saegteleke*.

Torniringe staat achter *commilitones*, waarvan de gewone zin is rott- vel bursch-gesellen. Naast *linceus*, dat ook Diefenbach alleen in de beteekenis van lyntwormich kent, treft men *clere sien*. Nog wijs ik op: *naufrages seestorm*, *territorium pauelun*, *pignora kinder*.

Zoo is bij Diefenbach o.a. *stragulata* met de beteekenis van gestript, manichervarb gewant te vinden, terwijl ons handschrift er *houesch* naast zet. Sprak misschien de latijnsche tekst, waarbij de glossator zijne aantekeningen maakte, over een man met een veelverwig kleed, een man van hoogen stand, een 'houesch' man?

Dat de woorden uit een volzin zijn gelicht, kan nog bewezen uit vormen als: *que de*, een nom. fem. of plur. fem. neutr., of *atriplices melde*, dat in nom. sing. *atriplex* luidt. *Plures mengere*, *pisa erweten* wijzen op een pluralis; evenzoo *lumbi lendene*. Een accusatief zal wel *abortivum verwerpelinc* zijn. *Absonum vnlude*, *falsum valsch*, *friuolum unnutte*, *rosatum uan rosen* kunnen neutra of acc. masc. gen. wezen. *Nates achterbillen* is zonder twijfel een pluralis. En zoo zou nog menige verbogen naamval zijn optesporen; ook vervoegde vormen van werkwoorden kan men vinden.

Voor sommige gevallen bestaat de mogelijkheid, dat hij, die een woordenlijst vervaardigde, de verbogen vormen tot infinitief en nominatief terugbracht¹⁾. Een enkele maal kon hij zich daarbij wel vergissen: ontstond aldus uit een *compluvit* in den context een *compluvere bereggenen*, omdat de bewerker het perfectum voor een praesens hield?

Of de latijnsche woorden altijd eene juiste vertaling naast zich hebben, staat te betwijfelen. Van de meeste, die achterdocht wekken, is dit, zooals vanzelf spreekt, niet uit te maken, daar de contexten niet bekend zijn, waarin de woorden thuis hooren.

Toch zijn er enkele, waar gegronde reden bestaat, dat men zich vergist heeft.

Zowel *September* als *November* worden met *euen mant*²⁾ geglosseerd.

1) Vgl. voor hiermede te vergelijken gevallen: Logeman, a.w. p. XXXIX, XL.

2) Volgens welwillende mededeeling van Dr. E. Bloesch, Hauptbibliothekar der Berner Stadtbibliothek, leest hij 'enen mant'. Dit zou echter de eenige maal zijn, dat in ons handschrift *enen* voor een substantief stond; vgl. en, ene, ein! Ik heb echter niet anders dan *euen* kunnen ontcijferen. Zie de verbeteringen op bladz. xxx.

Terecht draagt de eerste genoemde maand dien naam, zoo heet hij ook in den Vocabularius (± 1483), en gewoonlijk wordt deze benaming in het middelnederlandsch gegeven aan 'die vierde maent nae Meye' (Verdam, Woordenboek). Waarom *November* nu ook zoo genoemd wordt, weet ik niet; evenmin waarom *Februarius lomant* heet. Een soortgelijke feil is het, wanneer het Haarlemmer glossarium *October wendelmaent* noemt, welken naam Kiliaen met meer recht aan *December* toekent.

Leelecheit is de vertaling van *scrupulus*. Meende de glossator, dat hij de beteekenis van *scrophul(os)us* moest weergeven? Of is het eene vergissing van den afschrijver?

Ook *pacisci*, gewoonlijk met *verbintrissen*, *freden*, *verdengen*, en dergelijke overgezet, wordt hier van *marct maken* vermeld gevonden. Mij dunkt, er zal moeielijk een context te vinden zijn, waar het Latijnsche woord deze vertaling eischte; er is derhalve wel aan eene foutieve overzetting te denken.

Eene eigenaardige fout schijnt mij in de volgende glosse te schuilen. *Neuula*, gewoonlijk: nevel, mist, zou mogelijk, min of meer juist, in zeker tekstverband, ook met *wind* vertaald kunnen zijn.

Nu beteekent *wind* ook *windhond*.

Een andere naam hiervoor is: *velter*, *felter*, waarvan Diefenbach 609^c voldoende voorbeelden aanteekent.

Een niet te wakkere schrijver voegde gedachteloos weg achter de glosse *wind* het synonieme *feltré*; zoo ontstond in het Berner glossarium het *neuula wind offeltré*, als: *of feltré* optevatten. M.i. is het moeielijk op een andere wijze te verklaren¹⁾.

Niet onmogelijk, zelfs waarschijnlijk is het, dat woorden, op bladz. XII-XV, en bladz. XIX genoemd, eigenlijk tot deze reeks behooren gebracht; mij ontbreken daarvoor echter de noodige gegevens²⁾.

Welke waren nu de teksten of schrijvers, waarbij deze glossen als verklaring en vertaling gediend hebben?

Ongetwijfeld zullen deze, wat hun inhoud aangaat, nog al hebben uiteengelopen.

Sommige woorden wijzen op bepaald kerkelijke, misschien bijbelsche³⁾ werken. In gewonen zin toch had *viaticum* de beteekenis van: 'gereitscap des men op den wege noit heuet', zooals het IIe deel der Teuthonista het omschrijft. Ons handschrift vertaalt het met *gods lichame*. Is het niet een soortgelijk verschijnsel, waar *alpha*, naar bijbelsch gebruik, met *gotsname* wordt vertolkt?

In een sermoen zal men uitdrukkingen kunnen vinden als: *Israhel*

1) Een eenigszins ander geval vindt men uit het Haarl. gloss. (: *grindel vel slanghe. ibex* (steenbok) bij Verdam, Woordenboek II. 2139, opgeteekend.

2) Zoo is ook *Israhel*, met de vertaling: *siende gode*, en *Israhelita de gode siet* niet richtig.

3) Zie ook de volgende bladzijde.

siende gode, Israhelita de gode siet, naast Nazareus gode ergeuen, en Sunamitis unselege, bij welken laatsten naam de Teuthonista II 'interpretatur captiua vel despecta' voegt, en die dus terecht voor 'unselege' gehouden wordt.

Mediator is de 'mijdelers', of, zooals een ander glossarium hem noemt: sunnere; doelt mogelijk een onzer glossators op Kristus, als middelaar de straf voor anderen ondergaande, wanneer hij dit woord met *underganre* vertaalt?

En wijzen niet de talrijke namen van dieren en planten op dieren- en planten-glossaria, zoogenoemde 'class-glossaries'?¹⁾

Met de glossen van ons handschrift schijnen, wat vorm en beteekenis der woorden betreft, sommige teksten in meer of minder nauw verband te staan.

In de eerste plaats behooren daaronder de nog onuitgegeven *Limburgsche Sermoenen* genoemd, die in een handschrift, 230 folio bladen groot, ter Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage berusten. Een vrij uitvoerig stuk van Cosijn: De grammatische vormen der Limb. Serm. in de Taal- en Letterbode, V, 169 tot 185, en het daarbij behorende Glossarium op deze preeken in hetzelfde tijdschrift, VI, 225 tot 239, kunnen ter vergelijking dienen.

Bovendien geef ik hier enkele woorden, waarbij Verdam in zijn Middelnederlandsch Woordenboek *alleen* plaatsen uit dezen tekst aanhaalt, maar die evenzeer in dit Berner glossarium te vinden zijn.

Een dezer is *dipde* profunditas, waarnaast nog andere woorden met het suffix *de*, het dietsche *te*, kunnen vergeleken.

Een ander zal *ellendegen* zijn, met de beteekenis van *verbannen*, dat ons handschrift als *proscribere ellendeg* kent, waarvoor echter *ellendegen* te lezen is, zie bladz. xv. Evenzoo nog *ernuwen* en *erquecken*, welke in de zinsneden, door Verdam aangehaald, het eene geschikt met *innovare*, en vooral het andere met *refocillare* kunnen worden vertolkt.

Ook schijnt alleen *ertsetrie* hier aangetroffen. Zoo komt *bit* = met, slechts in de Limb. Sermoenen voor, terwijl *bet* in den Aiol te vinden is, en de samenstellingen *albed-* altegader algemeen dietsch zijn.

Nog wordt tot heden alleen: *ervollen* in de L.S. gevonden, waar hier *complere*, *eruollen* in beteekenis daarmede stemt. Evenzoo kan het citaat uit hetzelfde stuk: '*ervrouter sig mins liefs*' met: *letari eruowen* hier vergeleken. Ditzelfde geval doet zich voor bij *geden* = wieden en *sar(c)ire gedem*.

Niet geringer is de overeenkomst met het Leven van Jezus, waarop reeds Meijer wees. Bij de vergelijking is voorloopig omzichtigheid geraden, daar volgens de beoordeeling der uitgave door Bormans in De Middelaer I en II deel, de afdruk niet te nauwkeurig is, en o.a. ook niet is medegedeeld, waar door andere handen in het handschrift woorden zijn ver-

1) Vgl. omtrent deze materie ook Sweet, a.w. p. 10 i.m.

anderd. Eene volledige collatie moet echter nog ingesteld worden; tot zoolang is het echter, om de overeenkomst 'im groszen und ganzen' te staven, voldoende de woordenlijst achter de genoemde uitgave te vergelijken.

Een derde geschrift, dat na hierbij komt, is het nog niet gedrukte perkamenten handschrift van 1348, bevattende epistel- en evangelielessen voor het geheele kerkjaar (vgl. Verdam, Middelnederl. Woordenboek I, Alphab. lijst van verkortingen XIV). Op enkele overeenkomsten wil ik wijzen.

Zoo wordt daarin alleen *anxten anxari* gevonden; evenzoo *bedruc* met de beteekenis van *impetus*, waarover nader in het Tijdschrift van de Maatschappij van Letterkunde, VIII. 62. - Ook: *gebeidegheit longanimitas*, dat in eene andere beteekenis nog in Doctrinale II, 3615 var. aangetroffen is (Verdam i.v.).

Komt ook niet *gedoet*, *morticinum* overeen met het woord *ghedoode*, dat alleen in het hs. van 1348 gelezen wordt?

Slechts eens, en wel uit dit zelfde stuk, citeert Verdam een plaats bij het woord *borgere*, in den zin, dien het ook in het Berner hs. heeft: *creditor*.

Nog moet op eene overeenkomst worden gewezen. Het betreft de eenige plaats, waar naar het Middelnederlandsch Woordenboek het woord *gansheit* voorkomt:

'Den anderen (wert gegeven) die ghenaden der gansheit,' als vertaling van *gratia sanitatum* (I Cor. 12, 9.)

De bewerker voegt er te recht aan toe: Het woord is te dezer plaatse onjuist gebruikt, de vertaler heeft *sanitas* letterlijk vertaald, er had moeten staan *gansinge*, d.i. genezing, gezond making.'

Ook ons Glossarium kent *gansheit sanitas*, en dit valt bij de opgemerkte overeenkomst te meer in het oog.

Vergelijkt men deze woordenverzameling met het kleine zoogenaamde Haarlemmer Glossarium, waarvan een gedeelte door Gallée in de Taalkundige Bijdragen I werd uitgegeven, dan vindt men in de eerste onderstaande lijst, wat in zijn geheel overeenkomt; in de tweede afwijkende lezingen uit het Haarl. Gloss.

<i>armschene</i> lacertus,	<i>armseene</i> [l. <i>armscene</i>].
<i>bampt</i> pratum,	<i>bempt.</i> -
<i>begorden</i> precingere. -	
<i>beruwen</i> penitere. -	
<i>bispiel</i> parabola. -	
<i>blutsogt</i> dissintheria,	<i>blutsogt</i> dissintherea. -
<i>brant</i> titio,	<i>brant</i> ticio. -
<i>burdene</i> moles,	<i>en</i> <i>burdene</i> molos. -
<i>busine</i> classica. -	
<i>dieden</i> exponere. -	
<i>donre</i> tonitruum. -	
<i>drogenere</i> impostor,	<i>droghenere.</i> -
<i>geden</i> sar(c)ire,	<i>gheden</i> sartire. -

<i>gereiken</i> pertingere,	<i>ghereiken.</i> -
<i>geschiden dinc</i> fatale,	<i>gescinden dinc</i> [l. gesciden].
<i>guwen</i> brachia,	<i>ghuwen</i> brancia [l. bracia?]
<i>harde decke</i> persepe. -	
<i>harropen</i> depilare,	<i>hropen</i> [l. harropen?]. -
<i>hase</i> lepus. -	
<i>haselnot</i> avellana,	<i>hasevot</i> [?]. -
<i>hellinc</i> obulus. -	
<i>hose</i> (vel laerse) ocrea,	<i>hose.</i> -
<i>kermisse</i> dedicatio. -	
<i>kevesen</i> pellicere. -	
<i>clebber</i> gummj. -	
<i>corenmate</i> corus,	<i>corenmate</i> chorus. -
<i>lauheit</i> tepor. -	
<i>liden</i> transigere. -	
<i>luttel mer</i> paulominus,	<i>luttelmeer.</i> -
<i>male</i> mantica. -	
<i>mare</i> incubus. -	
<i>marscalc</i> stabularjus. -	
<i>meier</i> villicus,	<i>meyer.</i> -
<i>merren</i> morarj. -	
<i>mespreken</i> maledicere,	<i>messpreken.</i> -
<i>monegen</i> communicare,	<i>moeneghen.</i> -
<i>natte</i> flecta,	<i>en natte.</i> -
<i>neken</i> appropinquare. -	
<i>necker</i> neptunus. -	
<i>netten</i> madidare. -	
<i>nuwe ridder</i> tyro,	<i>nuwe ridder</i> tiro. -
<i>orbiue</i> inauris,	<i>orbine.</i> -
<i>orkenscap</i> attestacio,	<i>orkenscap</i> attestacio. -
<i>pant</i> memoriale,	<i>pant</i> (vel herdincken).
<i>perseke</i> persicum. -	
<i>quene</i> anus. -	
<i>rede</i> febris. -	
<i>resch</i> cespes,	<i>resch</i> (vel tor(f)stic).

resken cespitare
(zie noot aldaar),
ridder miles. -
ridderlec militaris. -
ridderscap militia. -
rogge siligo,
ruggen siligineus,
runen muscitare,
rupsene eruga. -
scherden destinare,

reschen. -

roggho [l. rogghe?]. -
ruggen. -
runen musitare. -

scherden (*vel* sinden). -

<i>selsene</i> rarus. -	
<i>slichten</i> expolire. -	
<i>slinc</i> sinister,	<i>slink</i> . -
<i>smisse</i> fabrica,	<i>smisse</i> (<i>vel</i> ghestichte). -
<i>sprote</i> scandulum. -	
<i>strukelen</i> precipitare. -	
<i>swindelen</i> titubare. -	
<i>tehant</i> mox. -	
<i>testoren</i> exterminare. -	
<i>trege</i> deses,	<i>treghe</i> . -
<i>vnderlaten</i> interpolare,	<i>onderlaten</i> . -
<i>vntersluten</i> intercludere,	<i>ondersluten</i> . -
<i>ungesaet</i> inexplebilis,	<i>onghesaet</i> . -
<i>vnlud</i> ... absonum,	<i>onludende</i> . -
<i>unt(b)ruken</i> abuti,	<i>ontbruken</i> . -
<i>unwerden</i> indignari,	<i>onwerden</i> indignare.
<i>vererren</i> exacerbare,	<i>vererren</i> (<i>vel</i> kreyten). -
<i>verren</i> dimovere. -	
<i>verst</i> dilatio,	<i>verst</i> dilacio. -
<i>versten</i> differre. -	
<i>verthien</i> abrenunciare. -	
<i>verwent</i> petulans. -	
<i>verwerpen</i> abortire,	<i>verwerpen</i> arbortare [l. abortire?]
<i>verwoden</i> (<i>vel</i> douen) insanire,	<i>verwoden</i> . -
<i>uette</i> sardonicus,	<i>vetter</i> . -
<i>ulade</i> placenta. -	
<i>ulas</i> linum. -	
<i>volencel</i> faunus,	<i>volentel</i> [l. <i>volence</i> ?]. -
<i>uorke</i> furca,	<i>vorke</i> (<i>vel</i> graffele). -
<i>vruet</i> industrius. -	
<i>wakel</i> ulcus. -	
<i>ware</i> cautela. -	
<i>wedem</i> dos,	<i>wedem</i> (<i>vel</i> gifte) dos (dotis). -
<i>wedemen</i> dotare,	<i>wedemen</i> (<i>vel</i> goden). -
<i>weder</i> aries. -	

werscap convivium. -

wispelen sibilare,

wiuel scarabeus. -

wreden seuire. -

wreistel plectrum,

wrugen incusare,

wispelen (vel blasen). -

wreystel (vel dat 't vorste van der tonghen).

wrughen. -

Uit het Middelnederlandsch Woordenboek van Verdam, deel I en II, kan blijken dat o.a. alleen uit deze beide glossaria bekend zijn: *confraternitas*, *gebruderscap*. - *sarculus*, *gede*. - *galeatus*, *gehelmt*. - *pilleatus*, *gehuet*. - *scintillare*, *genstren*. - *quidem*, *quippe*, *gewesleke*.

Beide glossaria blijken derhalve, op grond van de overeenstemming dezer laatste - welke versterkt wordt door de groote rij boven opgenoemde overeenkomende woorden -, met elkaar verwant; zij zijn mogelijk voor een gedeelte uit dezelfde kleinere woordenreeks genomen.

Dit schijnt mij evenzeer het geval met het glossarium uit Trier, van welk groot en belangrijk stuk in *Horae Belgicae* VII, 1^e druk, bladz. 8-11, Hoffmann van Fallersleben een zeer klein uittreksel geeft der 'wichtigeren Wörter in gewöhnlicher Schreibung.' Van grooter omvang is het uittreksel in Westendorp en Reuvens, *Antiquiteiten* II deel (2), bl. 296 tot 307.

Ik laat hier de woorden volgen, genomen uit dit laatste werk, welke voldoende de verwantschap staven.¹⁾

<i>albedalle</i> prorsus. -	
<i>aneuerden</i> congregredi. -	
<i>arswisg</i> nepus,	<i>arswisg</i> [l. arswisg?]. -
<i>balthheit</i> procacitas. -	
<i>blakende</i> flammeus. -	
<i>bokelere</i> umbo,	<i>bokelare</i> . -
<i>boken</i> mysterium. -	
<i>brame</i> vepres. -	
<i>bruden</i> covare,	<i>bruden</i> conare [l. couare]. -
<i>die</i> coxa. -	
<i>dorpel</i> limen. -	
<i>drenten</i> (vel swellen) tumere,	<i>drenten</i> . -
<i>drinten</i> intumescere. -	
<i>geleide</i> ducatus,	<i>gheleide</i> (vel cochrike). -
<i>genstre</i> fauilla,	<i>ghenstre</i> . -
<i>geringe</i> glicerium,	<i>gheringhe</i> gliscerium. -
<i>gerue</i> heres,	<i>gh'ne</i> [l. gherue]. -
<i>goepe</i> [l. groepe, zie bladz. XII],	<i>groepe</i> crupps [l. -pa]. -
<i>halsberch</i> lorica,	<i>hals bergh</i> . -
<i>hurlosten</i> luxuriari. -	
<i>callinge</i> multiloquium,	<i>callinghe</i> . -
<i>camerlinc</i> cubicularius. -	
<i>krikel</i> cicada. -	
<i>lagen</i> insidiarj,	<i>laghen</i> . -
<i>logestikel</i> lubesticuns,	<i>legestikel</i> lumbisticum. -
<i>lisbede</i> lectica,	<i>lisebedde</i> . -

1) Beide deze glossaria hoop ik in hun geheel ter gelegener tijd in het licht te kunnen geven.

male mantica. -

meeren limitare,

merie equa. -

merminne lamina. -

meerren. -

<i>merren</i> demorari. -	
<i>mire</i> formica. -	
<i>undervinden</i> discutere, explorare, exquirere,	<i>onderuinden.</i> -
<i>vngbreidelt</i> effrenatus,	<i>onghebreidelt.</i> -
<i>vntreinen</i> polluere,	<i>ontreinen.</i> -
<i>opluken</i> patefacere. -	
<i>quackele</i> ortigometra,	<i>quackele</i> origometra. -
<i>rape</i> napa. -	
<i>roden</i> nouare. -	
<i>runen</i> muscitare, susurrare,	<i>runen</i> mussitare. -
<i>rupsene</i> eruga. -	
<i>saen</i> subito. -	
<i>selscot</i> balista,	<i>scelscot.</i> -
<i>schoef</i> garba,	<i>scoef.</i> -
<i>schoref</i> impetigo,	<i>scorf.</i> -
<i>schrode</i> (<i>vel cedle</i> cedula),	<i>scroode.</i> -
<i>scurpen</i> exenterare,	<i>scurpen</i> excenterare. -
<i>slecke</i> testudo. -	
<i>slingere</i> funda,	<i>slinghere.</i> -
<i>stafswert</i> sica,	<i>stafsvert.</i> -
<i>stokere</i> incentor. -	
<i>tarwe</i> frumentum. -	
<i>verst</i> dilatio. -	
<i>walginge</i> nausea,	<i>walghinghe.</i> -
<i>wanen</i> aucupare. -	
<i>wisere</i> index. -	

Nog vele woorden zijn in het klein uittreksel te vinden, welke met een zeer gering verschil in vorm overeenkomen met die in het Berner glossarium. Dit verschil zal meermalen aan een onjuist overschrijven te wijten zijn. Bij vergelijking van het geheele Triersche handschrift zal ongetwijfeld de overeenkomst, althans voor een gedeelte, met het hier gedrukte handschrift, - alsook met het Haarlemmer glossaar, - nog grooter blijken.

De volgende woorden komen bij mijn weten alleen in beide glossaria voor:

appeldranc sicera naast *sicora*, waar de *o* wel voor *e* verlesen is.

*boujste spongia*¹⁾ en *bouiste*.

1) Ook nog Vocabularius Copiosus (XVe eeuwse wiegedruk): sponze *t bouiiste*. Horae Belg. VII¹, p. 19. Is bij de samenstelling hiervan gebruik gemaakt van deze glossaria?

douenisse furor.
ene numquid en *eno*, de *o* wel verschreven.

ghenstren scintillare, waaromtrent Verdam opmerkt: 'het feit, dat nog in de 17e eeuw *ginsteren* voorkomt, maakt het waarschijnlijk dat het ook vroeger bestaan heeft; werkelijk staat het ww. vermeld in het Haarl. gloss.'

En bij *gheren gliscere* stelt hij de vraag, of (dit) wel in het mnl. in de beteekenis *gisten*, *schuimen* in gebruik is geweest, daar het slechts uit glossaria - met name uit het Berner en Triersche - en hd. gekleurde geschriften bekend is. Doch het znw. *gest* (*gist*) maakt het waarschijnlijk, dat het ww. ook in 't mnl. niet onbekend was. In elk geval is slechts eene citaat nog uit een Geneesk. hs. aangeteekend.

clabot gurgulio.

meer vel wech limes.

placke vel sprute neuus naast *placke vel sprute naeuus*, waar in het Triersche handschrift een afschrijver (of Hoffmann von Fallersleben in zijn afdruk) wellicht de *ae* voor de algemeene middeleeuwsche *e* heeft herplaatst?

*wastel liba*¹⁾.

*wiuel scarabeus*²⁾.

III.

Een enkel woord over de taal van het glossarium.

Van mijn plan om het geheele stel Taalkundige Vormen reeds nu uit te geven, ben ik afgestapt. Wilde dit niet zeer onvolledig brokwerk zijn van zeer betrekkelijk nut voor het meerendeel van hen, die deze woordenlijst gebruiken zullen, dan zou de gansche vormenvoorraad uit de verwante, en liefst ook der in hetzelfde dialect geschreven glossaria daaraan moeten worden toegevoegd. Ook diende ter vergelijking er bij gesteld wat de Servatius, Limb. Serm., Leven van Jezus, Maestrictsche Statutenboek, e.t.q. leveren kunnen, 'twelk een arbeid op zichzelf zou wezen, te meer daar deze werken moeielijk te verkrijgen zijn. Noch dit laatste, noch ook het eerste zou m.i. op zijne plaats zijn geweest voor deze uitgave; maar of thuis hooren voor een complete afdruk dezer glossaria of afzonderlijk moeten verschijnen.

Derhalve alleen dit: de taal behoort tot de oostelijk middelnederlandsche tongvallen. In het oog houdend, dat *k* meermalen in den eindklank in *ch* overgaat (Behaghel, Einleit. der Eneïde, s. LXVIII), staan de consonanten op nederfrankisch standpunt. Eensdeels komen de vocalen met die in de Liederen, Servatius en Eneïde van Henric van

1) Vocabularius copiosus: libum een wastelle *vel* een coeke.

2) Vocabul. copios. scarabeus, wiuel, weuel.

Veldeke, overeen. Anderdeels - en wel het meest - met de Limb. Sermoenen, het Leven van Jezus en andere in denzelfden tongval¹⁾.

In onzen afdruk is de inrichting van het handschrift niet behouden. De latijnsche woorden die daar als lemmata vooropgaan, volgen hier in de tweede rij. Tengevolge dezer omzetting vielen van deze uit, die de dietsche vertaling niet hadden; ik laat die aan het einde der Inleiding volgen.

Waar verschillende der lemmata geglosseerd zijn met eenzelfde ook in vorm overeenstemmend dietsch woord, volgen zij in deze uitgave dit laatste.

Het vinden van het gezochte heb ik getracht te vergemakkelijken door niet te streng aan de alfabetische volgreeks vast te houden²⁾.

Omtrent de volgorde nog dit: *c* gaat, waar zij niet als *s*-klank luidde, de *l* vooraf; alleen in de verbinding *sc*, *sch*, *sg* volgt haar de *se*.

Zoo nauwkeurig mogelijk is het glossarium naar de letter afgedrukt. Afkortingen zijn stilzwijgend opgelost; waar deze mij minder gewoon schenen, is dit in de noot vermeld.

Een vergelijking met het origineel was mij onder het afdrukken niet mogelijk. Aan Dr. E. Bloesch in Bern dank ik echter de collatie van menige twijfelachtige lezing mijner kopie, die ik een jaar of vijf geleden reeds heb vervaardigd. Een enkele maal verschillen we in lezing: op 'divisio' laat hij 'deilinge' volgen, waar ik 'delinge' meende te ontcijferen; ook *alunī* (-ium) *alun*, waar ik *aluīm* (-men) heb gelezen; *poesis finsinge*, waar m.i. *singinge* stond; en *propugnaculum*, *vtbregche*, waar *vtbregthe*, dacht mij, staat; evenzoo 'enen mant', zie blz. XXI noot.

Ondanks groote voorzorg zijn nog enkele feilen in den tekst gebleven³⁾; het volgende verbeterde en voege men nog bij.

allerhande igelic, *omnis*. - *ametistio*, ein stein. - bars, *pertica*. - bedruuen, *perturbare*. - beheldre, *saluator*. - becringe, *satisfactio*. -

- 1) Men vergelijke hierbij nog Verdam over de woorden *bit*, *da*, *difde*, *einode*, *elle*, afleid. met *er*; - alsmede bladz. XXI vv. dezer Inleiding.
- 2) Men verplaatse, om een enkele vergissing hier te verbeteren, op pag. 19, kol. 1: 'euen maent' naar p. 21, onder even node. - p. 26, kol. 1: gesperet naar p. 25, onder gespannen. - p. 32, kol. 1: hofstat boven hofstlop. - p. 38, kol. 2: 'cleinode' naar kol. 1, onder 'cleine tit'.
- 3) De zeer enkele foutieve letters in de citaten uit Kiliaen heb ik niet genoteerd. Voeg pag. 7, als noot bij *beswernisse*, *contestatio*: 2-maal in het handschrift, eens na: *contrectare*; 'eine verschreibung nicht unmöglich für *contrectatio*' (Bloesch).
Lees pag. 8, noot 2: *vocatio*, *rupinge*. - pag. 10, noot 9: Th. *eyn lendenyer off...* - p. 17, n. 1: *...pecten...* - p. 21, n. 1, schrap: zie Inleid. - p. 47, n. 13, i.f. lees: Zie over den inf. zonder *n*: Braune, Zeitschr. f.D. Phil. IV, 292. - p. 49, n. 9: zie Inleid. - p. 59, n. 5: Th. *caterua* veelheit der luyde off schare. - p. 71, n. 4, schrap: 'zie Inleid.', 1.: *zweep*. - p. 76, n. 9: Th. *flagicium*. *schand. onere. sunde. flagiciosus.....* - p. 88, n. 5: Th. *doip stanynghe*. - p. 91, n. 9: Th. *eyns....* - p. 98, schrappe men noot 51

biddre, *intercessor*. - blideleke, *lete*, *hilariter*. - bolte an der huppe, *struma*. - de uorste, *precipuus*, *principalis*. - dinst..... *ser|uicium*. - dreigen, *comminari*. - drie iareg, *triennis*. - ein sten, zie topazion. - einech, *unycus*. - en dir steen, zie *crisolitus*. - en dir sten, zie *mirmicoleon*. - en hogtit, zie *Neomenia*. - en uogel, zie *onocratalus*... - enen mant, zie *Inleid. bladz. xx*. - (na erenberge:) e r e s i e , *heresis*. - ertwinnere, *agricola*. - gode ergeuen, zie *Nazareus*. - go(!)t blume, *solsequium*, zie *Inleid. xi*. - hals, *cervix*. - hartheit, *austeritas*. - idlen? *euacuare*. - conuenteken, *conventiculum*. - *crisolitus*, en dir steen. - lample, zie lenkele. - lenkele vel lample, *lamina*. - manen, zie siec uan de manen. - mant, zie euen mant. - (na merminne:) m e r m o g e n , *preualere*. - (na nauolgen:) *Nazareus*, gode ergeuen. - nidech, *invidiosus*. - njdech, *emulus*. - Nuember, euen mant. - (na ouer een:) o u e r e t e n , *incrapularj*. - ouerhuren, *adulterari*. - penre, *capisterium*, onzeker of *p* verbeterd is uit *u*, of omgekeerd: zal echter *uenre* (wan) moeten zijn. - rote vel schare, *caterua*. - sagters muts, *animequior*. - scone, *pulcher*, zie *Inleid. xi*. - singinge, *poesis*, en sinsinge, *poema*, l. finsinge. - tesamene seilen, *iugare*. - todon, noot 14: MS... additamentum idem; addicere idem. - umminne, *descidium*. - ungerurt, zie gehel. - unmenslec, *inhumanus*. - vaken, *dormitare*. - (na vat:) v e v e l c u d d e , *amentum*. [*vene vocales*], *artere*. - verwosten, *determinare*. - vruet, *industrius*. - webbe, *tela*. - wette, *exacuere*. - wideren, mogelijk: *dilatrare*.

De verwijzingen tusschen den tekst zijn cursief gedrukt, waar echter naar latijnsche woorden is verwezen, of naar dietsche, in het handschrift door *t* (*vel*) verbonden, zijn zij niet gecursiveerd.

Enkele citaten heb ik in de noten aangehaald uit het tweede deel der *Teuthonista*¹⁾.

Zij zijn met *Th.* geteekend, terwijl die uit het andere deel van eene *T.* worden voorafgegaan; ik heb ze of ter verduidelijking of om eene afwijkende beteekenis of ook om het citaat zelve opgenomen.

Zelden heb ik de lezingen in de *Diutisca*, die van deze uitgave ver-

1) A perdocto eloquentissimoque viro domino Gherardo de schueren cancellario Illustrissimi ducis Cluensis ex diuersorum terministarum voluminibus contexta. propriisque eiusdem manibus labore ingenti concripta ac correcta Coloniae per me Arnoldum ther hornen diligentissime impressa. finita sub annis domini M.CCCC.LXXVIJ. die vltimo mensis maij. De quo cristo marie filio sit laus et gloria per seculorum secula Amen'...
Het bevat 24 quinternen folio's in twee kolommen keurig gedrukt, en sierlijk verlucht. Een tweetal exemplaren bevinden zich ter Universiteits-Bibliotheek te Utrecht; 't eene was 'Liber monasterij sancii pauli in Traiecto inferiori', (Misc. Litt. f° 130).
Niettegenstaande dit 2e deel veel met het eerste, de *Duytschlender*, gemeen heeft, dat in 1804 door Boonzajer-Clignett herdrukt werd, is het ongetwijfeld een uitgave waard, ook in het belang der Latijnsche Lexicologie in de Middeleeuwen.

schillen, meegedeeld. Even min de gelijkkluidende woorden en beteekenissen uit andere glossen-verzamelingen, bij Diefenbach te vinden.

Zulk een verwijzen naar en onderling vergelijken zou in een *Corpus glossarum Belgicarum* vereischte zijn. Daar ook zouden al de eigenaardigheden dezer, volledig moeten worden aangegeven. In zoodanig werk zou ook dit Glossarium moeten worden herdrukt, maar daar op de wijze van Goetz-Loewe's *Glossae Nominum*, van Sweet's *Oldest Glossaries*, van Steinmeyer-Sievers' *Althochdeutsche Glossen*, zonder omzetting, zonder verplaatsing, met dubbel, latijnsch en dietsch, register. Of echter een dergelijk 'Corpus' niet tot de vrome wenschen zal blijven behooren?!

Ten slotte een woord van dank aan het Bibliotheeks-bestuur te Bern, dat mij zoo geruimen tijd het handschrift ten gebruike afstond; aan Dr. Bloesch, wien het nooit te veel is geweest mij zoo talrijke inlichtingen te geven, en verder aan allen, die mij bij het bewerken van dit glossarium hun gewaardeerden steun schonken.

Alleenstaande Latijnsche woorden.

adhominatio.
 abunde.
 abusive.
 accidens.
 accire.
 accitus.
 addicere.
 adiectivum.
 adolescentulus.
 adoptare.
 adoptio.
 adoptivus.
 adversatrix.
 affectus.
 affirmative.
 afficere.
 agon.
 alacris.
 alacre.
 ala.
 alitus.
 almus.
 alnus.
 allicio.
 alternatio.
 alterutrum.
 altrinsecus.
 ambiguitas.
 amfractus.
 amigdalus.
 amigdalum.
 ampliatio.
 ampulla.
 amurca [boven rechts m/e 2e hand: amunca].
 angustiare.
 anicula.
 antea.
 antidotum.
 aporiare.
 aporia.
 apotheca.
 apothecarius.
 appendicium.
 arabia.
 archidiaconus.
 architectus.
 argumentum.
 armentarium.
 armarium.

aromaticus.
artificiose.
astrologicus.
astronomicus.
astrolabium.
aucupium.
auctentice.
autenna.
azimus.
beatificare.
bigamia.
brachiale.
bravium.
calculosus.
canicularis.
capitolium.
capricornus.
caribdis.
carica.
casula.
centaurus.
cicatrix.
circumscripte.
claustralis.
coloquintida.
comedo.
complexio.
concinnare.
concrepare.
constellatio.
contemplatio.
conven.....?
conventio.
chorus.
crepido.
cronicus.
cuius.
dammula.
decurio.
delator.
defloratio.
degradatio.
degrassari.
degener.
delectat.
delirare.
delubra.
demereri.
demonstrative.
derisus.
derivare.
derivatio.
derivativum.
despondere.

desponsare.
dextrarius.
dextrochirium.
dextralia.
dialogus.
dialectica.
digredi.
digressio.
dilapidatio.
dilucidare.
dimidiare.
diminutivum.
dyptongus.
disciplinate.
disciplinare.
disceptatio.
dispensare.
dispensatio.
dispensator.
disputatio.
dissentire.
dissentio.
dissensus.
dissillabum.
dissonus.
divaricare.
divessorium.

diverticulum.
dualitas.
(E)a.
ebdomadarius.
ecclesiasticus.
elementum.
elementarius.
empireus.
epar.
equivocatio.
erarium.
exceptio.
excreate.
exossare.
exors.
faceties.
facundia.
fantasticus.
fecundare.
ferus.
feritas.
ferramentum.
filiolus.
filosus.
fibula.
ficetum.
figurate.
firmamentum.
flebotomia.
flegmaticus.
fornix.
frequentare.
frontuosus.
fructificare.
frutex.
frutectum.
fulminosus.
fumigare.
fundare.
gannire.
gannitus.
gariofilata.
genitus.
genimen.
geneologia.
geomen.
geometrica.
gingere.
gith.
grabbatum.
gradatim.

gramaticus.
gratenter.
gurgustium.
halitus.
hamatus.
harundinetum.
haustus.
heretice.
hericiarches.
hiconomia.
hiconomus.
hystorice.
hystoricus.
hystoriographus.
horarium.
horrescere.
iacinctjnus.
januarjus.
Janus.
ibex.
idemptitas.
idolatra.
idolatria.
idus.
illecebra.
illicere.
illesus.
illuminare.
imaginarj.
imaginatio.
imaginarjus.
immortalitas.
immortaliter.
impersonale.
impositio.
impreciabilis.
imperceps.
impressio.
impudicus.
impudice.
inaccessibilis.
incenatus.
incolere.
incomitatus.
inconditus.
incongrue.
incomposite.
inconcussus.
incontinens.
incontinentia.
incontinenter.
inconsequens.
incorporare.
incorruptus.

incorruptio.
incorrupte.
incorruptibilis.
incorruptela.
incorrigibilis.
increbescere.
incumbere.
incuria.
incuriosus.
incuriales.
inde.
inexpiabilis.
infusorium.
ingruere.
inguen.
ingurgitare.
intempestus.
interrogatio.
iudiciarjus.
laberintus.
lapidarjus.
legatarjus.
legumen.
localiter.
locusta.
logicus.
luctator.
lunaris.
luridus.
luba.
machina.
manualis.
manualiter.
manubie.
mysticus.
murale.
nec non.
necessarium.
ni.
nisi.
nisisi.
nitrum.
obliquus.
occasio.
optio.
parietinus.
paragraphus.
perambulare.
perfunctorie.
perfluere.
perflujtas.
persona.
pertimescere.
pediculus.

petula.
philosophia.
philosophus.
plastes.
plastrare.
possessuum.
practizare.
precipitium.
predestinatio.
predestinatus.
prefatio.
preesse.
preminere.
prepositio.
preputium.
prescribere.
prescriptio.
presertjm.
pretex.
primitie.
principari.

priuilegiatus.
 probrosus.
 procinctus.
 proconsul.
 procreatio.
 procurate.
 proemium.
 profanare.
 probatio?
 professio.
 promiscuus.
 pronepos.
 pronomen.
 propitiatorium.
 propositio.
 proselitus.
 promartyr (boven de *o*: tho. mogelijk v/d 2e hand).
 prouentus.
 proximitas.
 psalmista (boven de (st)*a* eene *a*).
 punctorium.
 puta.
 quaternjo?
 qualitas.
 quandoquidem.
 quinetiam.
 quin.
 quinarjus.
 receptaculum.
 recolere.
 recubitus.
 relatiuum.
 relatiue.
 refectio.
 refectorarjus.
 regalia.
 registrum.
 regulariter.
 remedium.
 remotio.
 renunculus.
 representatjo.
 resina.
 resuscitatio.
 rudere.
 runcina.
 sagum.
 samia.
 satira.
 satiricus.
 septugesima.

septentrionalis.
sequester.
sicarjūs.
siliqua.
solsticiūm.
specialis.
spectare.
spectatio.
spectaculūm.
sponda.
stima.
statuariūm.
substantia.
suburbanus.
suggillare.
suggillatio.
suggillator.
sui.
superlatius.
superpeliciūm.
sustinere.
temperare.
tenor.
theologia.
theologus.
theologicē.
teristrūm.
tergiuersatjō.
tergus.
thesaurarjūs.
tipice.
torta.
translatus.
translatio.
translatiue.
transumptio.
transumptiue.
trinius.
tribula.
tritura.
tropheus.
trulla.
ventositas.
verbotenus.
vestiariūm.
vestibulūm.
vindemia.
violatium?
virgineus.
virginalis.
vitulamīna.
ululare.
ulula.
ultro.

umbratilis.
unitas.
universitas.
universalis.
universaliter.

A.

aar, *arista*, *spica*.
 abce, *alphabetum*.
 abdie, *cenobium*.
 adem, *anelitus*, *flamen*¹⁾, *spiramen*²⁾, *spiritus*.
 ademen, *spirare*.
 aderecht, *neruosus*.
 adre, *fibra*³⁾, *vena*.
 adre vel pese, *nervus*.
 ael, *anguilla*.
 afdoinge, *abolicio*.
 afdon, *abolere*, *adimere*.
 afdun, *delere*, *demere*.
 affalt, *devexus*⁴⁾.
 Affrike, *Affrica*⁵⁾.
 afgan, *descendere*.
 afganc, *descensus*.
 afgoden, zie dat men offert, enz.
 afgot, *idolum*, *simulachrum*.
 afgrunt, *chaos*.
 afhaldeg, *procliuis*.
 afhalt, *clivus*, *procliuium*.
 afhat, *declivus*.
 afkeren, *divertere*.
 afcomen, *desinere*.
 aflat, *indulgentia*.
 afscaven, *eradere*.
 afscheren, *abradere*⁶⁾.
 afsniden, *abscidere*, *amputare*, *decidere*⁷⁾.
 afsnjden, *mutilare*, *precidere*, *rescindere*, *truncare*.
 afsnjdinge, *precisio*.
 afstan⁸⁾, *absistere*.
 aftreeken, *avellere*, *subtrahere*.
 aftreckinge, *avulsio*, *subtractio*.
 afweiden, *depascere*.
 afwisge, *abstergere*.
 achates, ein stein⁹⁾.
 aggele, *teda*¹⁰⁾.
 agte, *octo*.
 agtehundert, *octingenta*.

- 1) Th. blasyng.
- 2) Th. gheistyng, ademyng.
- 3) Th. eyn grote bluet ader.
- 4) Th. geboigh. gecromt. rondeclich. Zie: afhalt.
- 5) Th. eyn derdel van der werlt.
- 6) In marg. rechts .t.
- 7) Zie: snidinge.
- 8) de *n* niet geheel duidelijk.
- 9) In marg. links f.t.Th. eyn costel steyn synen dregher gracioes makende.
- 10) Th. eyn brant of bruiloft of echtscap.

agten, zie getal uan, enz.
agtendag, *octaua*.
agtende, *octauus*.
agtenteg, *octoginta*.
agtenteg, zie uan agtenteg.
achter, *retrorsum*.
agter, *retro*.
agterbillen, *nates*.
agtergangeg, *retrogradus*.
-agterst, zie alretagterst.
agte waruen, *octies*.
ai, *euge*.
acker, zie nuwe acker, enz.
ackerman, *colonus*, *cultor*, *ruricula*.
accent, *accentus*¹¹⁾.
accenten, *accentuare*¹²⁾.
acs, zie bijl.
al, *cunctus*, *pan*, *totus*, *universus*.

11) In marg. rechts m.q.

12) Th. hoigd of neder geluyt maken nae geboirten.

al, zie bouen al.
albe, *alba*¹⁾.
albedalle, *prorsus*, *totaliter*.
aldaer, *ibidem*.
aldelech, *senilis*.
alden, *senescere*.
alden, zie bi alden tide.
alder, *antiquam*, *senectus*, *vetustas*, *senium*.
aldere, *primeuus*.
aldeste vel uoregel, *primogenitus*.
aldi wile, *interea*.
aldos, *itaque*.
alecorf, zie car.
aleweldeg, *omnipotens*²⁾.
algader, *totalis*.
alle, *queque*.
allene, *dumtaxat*, *solus*.
allenich, *solitarjus*.
allerhande igilie, *omnis*.
allerlangest, zie allernederst.
allernederst vel allerlangest, *infimus*.
allernjderst, *infime*.
alleruerst, *extremus*.
allintselingen, *minutatjm*.
allintslingen, *pedetentjm*³⁾.
allumbech, *circitus*.
almidden derde, *mediteraneus*⁴⁾.
aloe, ein crut.
alrebetst, *potissime*.
alrehogest, *summus*, *supernus*.
alremanlic, *quilibet*, *qujuis*.
alremest, *plurimus*.
alrenest, *proximus*.
alrenestleke, *proxime*.
alretagterste, *postremus*.
alse, *dum*, *quasi*.
alse uele, *intantum*.
alsit also, *quamlibet*, *quam ujs*.
alsne, *absinthium*⁵⁾, *sudes*⁶⁾.
also dan, *velut*, *veluti*.
also dan wis, *quoniam quid*⁷⁾.
also decke, *totiens*.
also menech, *tot*.
also meneg, *totidem*.

- 1) Th. eyn stat. of en alue, der men tot gaidis dyenst bruyet.
- 2) HS. Om̄c.
- 3) Th. allentelen.
- 4) Th. myddel ertsch.
- 5) Th. elsse. wermoide.
- 6) Th. eyn gescharpt pail.
- 7) Th. quoniamquidem, ind want. want dan.

also, zie alsit also, uelena also.
alsos, sic, siccine.
alt, anilis, antiquus, grandevus, longeuus, priscus, senex, vetulus, vetus, vetustus.
alt, zie euen alt.
altehasteleke, prepropere.
altemilde, prodigus.
alter⁸⁾, ara.
altheit, antiquitas, senecta.
altoes, assidue, continue, continuus, semper.
altos vel dagelics, iugiter.
alumbe, circa⁹⁾.
altre, altare.
alun, alumen.
alwillens, sponte.
ambagt, offitium.
ambagthus, officina.
ambelake, mappa.
ambelake, zie kleine ambelake.
ambelaken, mantille¹⁰⁾.
amblaken, mensale.
ametistes, ein stein.
amman vel scoltheide, prefectus.
amman vel uorstre, apparitor¹¹⁾.
ander, alius, alter.
-ander, zie ein nadander.
ander warf, rursum.

8) M.S.: ^ealter.

9) Th. umbtrent.

10) Th. taiflaken off dwele.

11) Th. apparito. toris. die dy enende is off eyn richter baid die die oueldeder vor gericht brengt.

ander werf, *denuo, rursus*.
 ander werue, *iterum*.
 anders, *alioquin*¹⁾, *aliter*.
 anderswa, *alias*²⁾.
anderswar, zie van anderswar.
 ane den see, *maritimus*.
 anebeden, *adorare*.
 anedinken *vel* anewaken, *invigilare*.
 anegan *vel* ingan, *inire*.
 anegecleet, *investitus*.
 anehangen, *adherere*.
 aneclawen *vel* be(*clawen*)³⁾, *irrorare*.
 aneclouen, *inherere*.
 anecloujnge, *inherentia*.
 ane lenen, *innitj*.
 anenaien, *insuere*.
 anerupinge, *inuocatio*.
 anesag, *zie ane siet*.
 anesien, *intuerj*.
 ane siet *vel* anesag, *intujtus*.
 aneuegten, *oppugnare*.
 ane uerden, *inuadere*.
 aneverden, *congradi*.
 aneverdenisse, *congressus*.
 ane uerdinge, *inuasio*.
 ane uerdre, *inuasor*.
 anewaken, *zie anedinken*.
 anewalt *vel* beranisse⁴⁾, *procuratio*.
 angst, *discrimen, formido, metus, pauor, pernitias*.
 angst, *zie urese*.
 angstelec, *pernix*.
 angstelec, *pernitiosus*.
 anis, *anisium*.
 anker, *ancora*.
 anteffene, *antiphona*.
 antworde, *responsio, responsum*.
 antworden, *respondere*.
 antwordre, *responsalis*.
 anverden, *zie bestan*.
 anxsteg, *anxius*.
 anxsteleke, *anxiose*.
 anxt, *anxietas*.
 anxten, *anxiari*.
 apostel, *apostolus*.
 appel, *amarusca*⁵⁾, *malum, pomum*.
 appelbom, *malus*.

- 1) Th. aduer of anders.
- 2) Th. alias, op en ander tijt.
- 3) Zie Inleiding!
- 4) 'ranisse' in het MS. kleiner er boven.
- 5) T. holt appel, amarusca.

appeldranc, *sicera*⁶⁾.
 appelgranat, *malogranatum*.
 appellatif, *appellativus*.
 april, *aprilis*.
 arabesman⁷⁾, *arabs*.
 arbeiden, *elaborare, laborare*.
 arbeit, *labor*.
 arem, *pauper*.
 aremboge, *armilla*.
 argre, *deterior*.
 argren, *peiorare, temerare*.
arcturus, ein sterre.
 arm, *brachium*.
 arme, *inops*.
 armelinc, *pauperculus*.
 armode, *mendicitas, pauperies, paupertas*.
 armodegen, *pauperare*.
 armschene, *lacertus*⁸⁾.
 armude, *egestas, inedia, inopia*.
aroma, ein crut⁹⁾.
 arsdarm, *podex*.
 arsgat, *anus*¹⁰⁾.
 arswisg, *nepus*.
 aruueren (!), *appellere*.
 asch, *fraxinus*¹¹⁾.
 asge, *cinis*.
 asgechteg, *cinericius*.
 asgen, zie vnder asgen.

- 6) Th. alreley dranck die droncken maect behaluen wijn.
 7) MS.: arab^esman.
 8) Th. dat ouerste deyl van den armen neest den scolderen....
 9) Th. walrukende cruyde.
 10) Th. des mynschen fundament.
 11) Zie: eschen.

aspis, ein slange¹⁾.
asse, *axis*.
astrologia, ein art *vel* list.
at, zie ouer *at*.
atriment, *atramentum*.
auctoriteit, zie van auctoriteit, sunder auctoriteit.
auent, *crepusculum*.
auenturleke, *contingenter*.
auont, *vesper*, *vespera*.
auontsterre, *hesperus*, *vesperus*.

B.

baal, zie plantel baal.
 Babylonie, *Babylon*.
baden, *balniari*.
bachus, *pistrinum*.
bal, *pila*.
baldeleke, *impudenter*, *procaciter*.
balke, *tignum*, *trabes*.
balseme, *balsamum*.
balt, *procax*.
balt, zie *cune*.
baltheit, *impudentia*, *procacitas*.
baltheide vel cuneheit, *presumptio*.
bampt, *pratium*.
bande, zie *seel*.
bane, *scamnum*.
bant, *ligamen*, *ligatura*, *vinculum*, *vitta*²⁾.
baraet, *cavillatio*.
barat, *circumventio*.
barde, *ascia*³⁾, *dolabrum*.
bare, *feretrum*⁴⁾.
bare vel casse, *capsula*⁵⁾.
bare vel in water storm, *procella*.
bars, *percha*, *perfica*.
bart, *barba*.
bart, zie *iunc bart*, sunder *bart*.
barune, *magnates*.
Basiliscus, ein slange.
basis vander columbe.
bat, *balneum*, *lauachrum*.
batus, ene mate⁶⁾.

1) Th. eynreley art van slangen, sy doedet myt bijten.

2) MS. vi[†]ta. - Kil. bandeken, snoer, vitta. Zie: gebunden.

3) Th. en schave.

4) Th. en doedenbair.

5) Th. capsula, eyn cast vel schape; capsula di(minutivum). - Diut. las: 'bare vel casse!'

6) Th. eyn mate van .I. cymeren, of van dryen mudden.

Bdellium, en dir stein⁷⁾.
bedacht, *memor*.
bedagte, *diligentia*.
bedagtech, *diligens*.
bedagtegleke, *prouide*.
bedagteleke, *memoriter*.
bedagtenleke, *attente, diligenter*.
bedalle, *omnimode (!), omnino, penitus*.
bedde, *cubile, culcita, grabatum, lectus, reclinatorium, stratus, thorus*.
beddeken, *lectulus*.
beddecleet, *lectisternium*.
bede, *expostulatio, interuentio, obsecratio, supplicatio*.
bede, zie dwanc.
bedeel, *lictor*.
bedehus vel kirke, *oratorium*.
bedelec, *petibilis*.
bedelere, *mendicus*.
beden, *deprecari, orare*.
bedenken, *deliberare*.
bedere, *orator*.
bederuen, *frugales*.

7) 't Woord staat tusschen *Batus ene mate*, en *Beare heslegen* (?) in. Zie Benecke-Müller, Mhd. Wrt. 96.

bede uart, *peregre, peregrinatio*.
 bediden, *explanare, interpretarij*.
 bededenisse, *etimologia, explanatio*.
 bedidre, *interpres*.
 bedinken, *excogitare*.
 bedrigen, *circumvenire, decipere, defraudare, deludere, fallere*.
 bedrigenisse, *defraudatio*.
 bedrignisse, *deceptio, fallacia*.
 bedrigre, *fallax*.
 bedrogenleke, *ficte*.
 bedrufnisse, *conturbatio, disturbatio*.
 bedurfteg, *egenus*.
 bedruc, *impetus*.
 bedruuen, *conturbare, disturbare, perturbatio*.
 bedruuenisse, *perturbatio*.
 bed stat, *cubiculum*.
 bedwanc, *coartatio, districtio, extorsio, restrictio*.
 bedwingen, *angariare¹⁾, arcere, astringere²⁾, coercere, cogere, cohibere, distringere, restringere*.
 bedwngen, *districtus³⁾*.
 beede, *deprecatio, intercessio, oraculum, oratio, petitio, postulatio, preces*.
 been, *crus*.
 -been, zie uorebeen.
 beet, *morsus*.
 begancnisse, *exequie⁴⁾*.
 begeren, *affectare, appetere, aspirare, avere, concupiscere, exoptare*.
 begeringe, *devotio*.
 begerlec, *affectuosus, appetibilis*.
 begerleke, *affectuose, devote*.
 begeuen, *deserere*.
 begien, *faterj, profiteri*.
 begin, *confiteri*.
 begin, *initium*.
 beginnelec, *primordialis*.
 beginnen, *exordiri, incipere, inchoare, initiarij, ordiri*.
 beginnen te blinden, *cecutare*.
 beginnende, *originalis*.
 beginsel, *exordium, inceptio, inchoatio, origo, primordium, principium, rudimentum*.
 begiten, *perfundere*.
 begitinge, *perfusio*.
 begorden, *accingere⁵⁾, precingere*.
 begrauen, *intumulare, sepelire*.
 begraujnge, *intumulatio*.
 begripen, *deprehendere, preoccupare*.
 begrippinge, *intercapedo*.

1) Th. ongeborliek bedranghen.

2) Th. sych verbynden.

3) Het Holl. vrij onduidelijk. Th. eyn bewant van eyn platzen of lantscappen.

4) MS. exeq^ze.

5) MS. links in marg.: a.t.

begunnen, *adorsus*.
behagelheit, *tipus*.
behagen, *jactare*⁶⁾, *jactitare*, *placere*.
behagende, *placidus*.
behagleke, *placenter*.
behagten, *obligare*⁷⁾.
behagtinge, *obligatio*.
behalde, *salvare*.
behaldenisse, *asilus*, *salvatio*.
behaldenleke, *argute*.
behant, *jam*.
beheldre, *salvator*.
behendeg, *astutus*, *callidus*, *ingeniosus*, *subtilis*.
behendegheit, *astutia*, *calliditas*.
behendeleke, *artificialiter*, *astute*, *callide*.
behindeg, *artificiosus*.
behoren, *pertinere*.
behoringe, *pertinentia*.
behouen, *dolare*⁸⁾.
behuden, *recondere*.
behufnisse, *indigentia*.
behuuen, *indigere*.
bei den siden dun, *seponere*.

6) Th. beroymen, vermeten.

7) Th. verbynden, verpanden.

8) Th. schauen, slecht maken.

beide, *ambo*.
 beiden, *prestolarj*.
beiden, zie in beiden siden regt.
 beidinge, *prestolatio, expectatio*.
 bec, *rostrum*.
 bekant, *notus*.
 bekelere, *bacca*.
 bekennen, *cognoscere, conivere*¹⁾, *noscere*.
bekennen, zie dun bekennen.
 bekennisse, *cognitio, coniventia*²⁾, *noticia*.
 bekereg, *versatilis*.
 bekeren, *convalescere, convertere*.
 bekeringe, *conversio*.
 bekert, *conversus*.
 becken, *pelujs*.
 beckere, *panifex, pistor*.
 beckerie, *panificium*.
 beclagen, *calumpniari, causari*.
 be(*clawen*), zie aneclawen.
 becokelen, *hariolari*.
 becoren, *comperiri*³⁾.
 becringen, *satisfactio*.
 belen, *latrare*.
belen, zie weder belen.
 belicgen, *adiacere*.
 belinge, *latratus*.
 belle, zie schelle.
 belouen, *devovere*.
ben, zie ig ben, ig ben hir, ig ben uercogt.
 benden, *ligare, vincere*.
 benemen, *diripere, eripere, extorquere, preripere, priuare*.
 bennen, *infra, intra*.
bennen, zie in bennen, me in bennen.
bennens bucs, zie in bennens bucs.
 beradere, *procurator, prouisor*.
 beranisse, zie anewalt.
bere, zie ert bere.
 bereden, *ratiocinari*.
 bereggenen, *compluere*⁴⁾.
 bereiden, *expedire*.
 berch, *mons*.
 berg, *promontorium*.
 bergachteg, *montuosus*.
berge, zie uan den berge.
 bergegteg, zie rockegteg.
 bergen, *abscondere*⁵⁾, *condere, reponere*.

- 1) Th. eyn weynich sluymeren. myt den oghen knippen.
- 2) Th. connivencia, wynckyng myt den oghen, off volbert.
- 3) Th. bevynden.
- 4) Zie Inleiding.
- 5) MS. rechts in marg.: .t.

bergginge, *repositum*.
 berginge, *absconsio*.
 berigten, *gubernare, regere*.
 berigtenisse, *regiinum*.
 berigtre, *gubernator, rector*.
Berillus, ein dir stein.
 bernen, *ardere, comburere, concremare, estuare, exardescere, flagrare, ignescere*.
 berninge, *combustio*.
 beromeg, *magniloquens*.
 beromen, *ostentare*.
 berouen, *depredari*.
berowet, zie it berowet.
 berste, *defectio, defectus, penuria*.
berste, zie sunder berste.
 bert, *asser*.
bert, zie golt bert.
 berupen, *concitare*.
 berureg, *agilis*.
 beruregheit, *mobilitas*.
 beruren, *atingere, commovere*.
 berurleke, *mobilitate*⁶⁾.
 berurnisse, *commotio*.
 beruwen, *penitere*.
 beruwenisse, *compunctio*⁷⁾, *penitudo*.
 beruwenisse, zie penitence.
beruwet, zie it beruwet.
 bescaden, *adumbrare*.

6) Zie: rurech.

7) Th. compungere, inwendich bewegen myt berouwe of gedechtnisse der sunden.

beschaden, *obumbrare*.
 bescheden, *discernere, distinguere*.
 beschedenisse¹⁾, *ratiocinatio*.
 bescheett, *distinctio*.
 bescheiden, *secernere*.
 beschelden, *arguere, reprehendere*.
 beschelt, *reprehensio*.
beschereg, zie vndertosch beschereg.
 beschermen, *defendere, defensare, protegere, tuerj*.
 beschermen, *zie tornen*.
 beschermenisse, *tujtio*.
 bescherminge, *defensio, protectio*.
 bescherminge, *zie torninge*.
 bescherne vel bespotten, *irridere*.
 bescoure, *inspector*.
 bescowen, *perspicere, suspicere*.
 bescowenisse, *inspectio*.
 bescowinge, *aspectus*.
 beschreien, *deflere*.
 beschriuen, *describere*.
 beschriuinge, *descriptio*.
 besculdeg, *reprehensibilis*.
 beschulden, *culpare*.
 besetten, *constituere*.
 besiden rupen, *se vocare*.
 besien, *aspicere, cernere, conspicere, contueri, inspicere, perustrare, respicere*.
 besigelen, *sigillare*.
 besitten, *assidere, obsidere, possidere, subsidere*.
 besittinge, *possessio*.
 besittre, *possessor*.
 besluten, *concludere, includere, recludere*.
 beslutenisse, *conclusio*.
 besluitinge, *inclusio, reclusio*.
 besme, *scopa*.
 besniden, *circumcidere*.
 besnidinge, *circumcisio*.
 besperren, *sequestrare*²⁾.
 bespotten, *deridere, illudere, ludificare, subsannare*³⁾.
 bespotten, *zie bescherne*.
 bespottinge, *irrisio*.
 bespottre, *derisor, irrisor*.
 besprengen, *aspergere*.
 bespringenisse, *aspersio*.
 bespringinge, *respersio*.
 besprinken, *consperegere, resperegere*.
 bespuen, *conspuere*.
 bestaen vel testaen, *assistere*.

- 1) Misschien staat in het MS. boven de (sch)e eene *i*, dan 'bescheidenisse'? zeer onduidelijke plaats.
- 2) Th. scheidende, to vreden stellen.
- 3) Th. dat ansyght mont ind nase in schymp op ymans vertrecken, off verstellen.

bestadenisse, *collocatio*.
bestan, *impetere*.
bestan vel anverden, *aggredi*.
[*bestant, treuge*⁴⁾].
bestiet, zie et *bestiet*.
bestoppen, *constipare, obstruere, opilare*.
bestoppinge, *opilatio*.
bestopt, *constipatus*.
bestreken, *delibutus*.
bestriken, *circum linire*.
besuken, zie ujsitiren.
besukinge, *visitatio*.
besucre, *scrutator*⁵⁾.
besukre, *visitor*.
besuoken, *scrutarj*.
besuokinge, *scrutinium*.
besweren, *adiurare*.
besweringe, *exorcismus*.
beswernisse, *contestatio*.
beswerre, *exorcista*.

- 4) 'Tractare', het laatste woord van blad 79 verso, kol. 1, wordt nog gevolgd door 'tre^ouge, bestant', met een tweede hand geschreven. Blad 79 verso, kol. 2, begint met 'tractatus'.
- 5) Th. scrutor, ondersoicke. - Kil. i.v. onderzoeker.

beswerren, *contestari, exorcizare*.
 betastinge, *contactus*.
 bete vel lanbertine, *Beta*¹⁾.
 betekenis, *significatio*.
 betekenleke, *significatiue*.
 beteren, *corrigerere*.
 beterere, *corrector*.
 beteringe, *correctio*.
 betert, [*visc*]osus²⁾.
 betoueren, *incantare*³⁾.
 betreden, *conculcare*.
 betredinge, *conculcatio*.
 betren, *emendare*.
 betringe, *emendatio*.
 better, *amarus*.
 better maken, *amaricare*.
 betterheit, *amaritudo*.
 betterleke, *amare*.
 beuangen, *perplexus*.
 beuancnisse, *perplexitas*.
 beuelen, *commendare, committere, indicere, subjungere*.
 bevelen, zie ingeuogen.
 beuelenisse, *indictum*.
 beuen, *contremiscere, intremiscere, tremere, trepidare*.
 beuende, *tremulus, trepidus, trepide*.
beuende, zie nit beuende.
 beuinge, *tremor*.
 beulecken, *maculare*.
 beuolen dine, *commisum, depositum*.
 beuragen, *percunctare*.
 bewenen, *deplorare*.
 bewisen, *assignare, designare*.
 bewisinge, *assignatio*.
 bi, *prope*.
 bj, *apud, iuxta, penes, secus*.
bj, zie van bj.
 bi alden tide, *antiquiter*.
 bibuc, *alvear*⁴⁾.
bidde, zie ig bidde.
 bidden, *exorare, flagitare, implorare, intercedere, interuenire, obsecrare, precari, rogare, supplicare*.
bidden, zie brot bidden.
 biddre, *intercestor, interuentor*.
 bie, *apis*.
 bieden vel geuen, *prebere*.

- 1) T. Beth. cruyt. Beta. - Kil. lambertynsteen, succinum. j. amber.
- 2) Een rond gaatje in het MS. heeft de eerste letters van de Lat. woorden 'viscus, viscosus, vita' op blad 83 recto kol. 1, en de e van 'vocatio rapinge', op hetzelfde blad verso kol. 2, verloren doen gaan.
- 3) Zie: toueringe.
- 4) Th. ymcare.

bjegen, *flectere*.
bieken, *apicula*.
bier, *cervisia*.
biese, *cirpus*.
bygte, *confessio*.
bijgtere, *confessor*.
bijl, *bipennis*.
bijl vel acs, *securis*.
bilde, *effigies, imago, statua*.
biliegen, *secubare*.
binden, zie tesamene binden.
binnen, *introitus, introrsum*.
binnen, zie de es in, enz.; uan binnen.
biscdume, *presulatus*.
biscop, *antistes, episcopus, pontifex, presul*.
biscopdom, *pontificium*.
biscoplec, *pontificalis*.
biscopscrone, *cidaris*⁵⁾.
biscops scoen, *sandalia*.
bisext, *bisextus*.
bisexte, *bisextilis*.
bisinen, zie uan bisinen.
bispel, *parabola, prouerbium*.
bispel vel boken, *apologus*.
bisse, *iuncus, papyrus*.
bit ener hant, *mancus*.
bit kinde, *gravida*.
bjten, *mordere*.
biten, zie weder biten.

5) Th. ey biscops hoit.

biuleien, *preterfluere*.
 biuoet, *artemisia*.
 bladere, *pustula*¹⁾.
 blaken, *flammescere*.
 blakende, *flammeus*.
 blas balg, *follis, sufflatorium*.
 blas balgeken, *folliculus*.
 blase, *vesica*.
 blasen, *flare, sufflare; tubicinare*.
 blasen, *zie gieten, tuten*.
 blasere, *tubicen*.
 blasinge, *flatus*.
 blat, *folium*.
 blau, *flavus*.
 blaven, *ljuere*.
 bleec, *pallidus, squalidus*.
 bleeken, *pallere, pallescere*.
 bleken, *squalere*.
 blecheit, *pallor, squalor*.
 blenden, *cecare*.
 blent, *cecus*.
 blentheit, *cecitas*.
 bleshing (!), *suffocatio*.
 bleten, *balare*²⁾.
 bletinge, *balatus*.
 blide, *hilaris, letus*.
 blideleke, *lete*.
 blideliike, *hilariter*.
 bliden, *exultare*³⁾.
 blicsen, *fulgur, fulgurare, fulmen*.
blinden, *zie beginnen te blinden*.
 bliscap, *exultatio, letitia*.
 bliscap maken, *iubilare*.
bliscape, *zie uol bliscape*.
 blisgen, *extinguere, restinguere*.
 bliuen, *consistere, permanere, remanere, restare*.
bljuen, *zie dat nit mag bljuen*.
bliuen, *zie tesamene bliuen*.
 bliuende, *residuus*.
 blixsen, *fulminare*.
 blode, *mericulosus, pauidus, timidus, timoratus*.
 blodeleke, *timide*.
 bludeg, *cruentus, sangujnus*.
 bluden, *sanguinare*.
 bludende, *cruentare*.
 bluet, *sanguis*.
 blujen, *florere, florescere, vernare*.
blujen, *zie wider blujen*.

1) Th. grupelen.

2) Th. bleren.

3) Th. in hertich van vrouwen spryngen.

blujende, *floridus*.
 blume, *flos*.
blume, zie got blume.
 blumeken, *flosculus*.
 blut, *cruor*, *flegma*⁴⁾.
blut, zie de blut⁵⁾, de dat blut, enz., enrehande blut.
 blutsogt, *dissintheria*.
 bode, *nuntjus*.
 bode *vel* legat, *legatus*.
bode, zie vnder bode.
 bodescap, *legatio*, *mandatum*, *nuntjum*.
 boech, *armus*.
 boegelech, *flexibilis*.
 boegen, *deflectere*.
 boeginge, *deflectio*.
 boelt, *gibbar*⁶⁾, *gibbus*.
 boeltagteg, *gibbosus*.
boenkein, zie en boenkein.
 boge, *arcus*.
bogelec, zie njt bogelec.
 boc, *caper*, *hyrcus*.
 bokelere, *umbo*⁷⁾.
 boken, *misterium*, *omen*.
 boken, zie bispel.
 boccen, *capreolus*.
 bocken, *caprinus*, *hircinus*.
 bockende, *pronus*.
 bocraen, *bissus*.
bocrane, zie uan bocrane.

- 4) Th. eyn van den vier complexien als vucht ind kalt.
 5) Zie de noot ald.
 6) Th. Gibber, die op den rug en hoeuel heft off an der borst.
 7) Th. umbus des schilts myddelste.

bolte an de huppe, *struma*¹⁾.
 bone, *faba*²⁾.
 bongart, *pomerium*.
 bongart, zie hof.
 bordenken, *fasciculus*.
 boren, *forare, perforare, terebrare*.
 borgere, *creditor*.
 borne, *fons*.
 borneken, *fontinella, fonticulus*.
 borst, *pectus, torax*.
 bosch, *lucus*.
 bosdedeg, *malignus, malitiosus*.
 bose, *impius*.
 bose vel quat, *malus*.
 bose lost, *libido*.
bosen, zie uan bosen name.
 bosheit, *impietas, malitia*.
 bosleke, *impie, male, perperam*³⁾.
 bosse, *pixis*⁴⁾.
 boswilleg, *maliuolus*.
 bote, *coturnus*.
 botre, *butyrum*.
 boum, *arbor, robur*⁵⁾.
 bouen, *super, supra*.
 bouen al, *insuper*.
 bouenschinen, *eminere*.
 boujste, *spongia*.
 brade, *cremium*.
 braden, *assare*.
 brake, *reuma*.
brake, zie de brake heft.
 brame, *vepres*.
 brant, *cauterium, incendium, titio*⁶⁾.
 breed, *latus*.
 breidde, *latitudo*.
 brejdel, *frenum*.
 breidelen, *frenare, infrenare*.
 breiden, *propagare*.
 breken, *confringere, conquassare, corrumpere, frangere, infringere*.
 brem, *genesta*.
 brengen, *afferre*.
 briesgen, *hinnire*.
 brif, *carta*.
 brine, *salsugo*.

1) Th. eyn hoeuel vur an der borst.

2) Eerste woord der F-rij. MS. 'aba', maar plaats voor eene initiaal opengelaten.

3) Th. perperus, a, ū, verkieren, strutzich, vreuelich.

4) MS. heeft tusschen x en volgende i, nog een streepje boven aan de x (x'). Th. pixis, eyn salue bussc.

5) Th. starckheyt, vestnisse, off eynreley art van bomen.

6) Th. ticio, eyn brant dair gheyn fuyr an en is.

brisginge, *hinnitus*.
briueke, *cartula*.
broc, *femoralia*.
broke, *confractio, fragmen, fragmentum*.
brot, *panis*.
brot bidden, *mendicare*.
brots, zie snede brots.
bru⁷⁾ vel pappe, *pultus*.
brudegome, *sponsus*.
bruden, *covare*.
bruder, *frater, germanus*.
bruderlech, *fraternus*.
bruderscap, *fraternitas, germanitas*.
bruec, *palus*.
bruekegt, *palustris*.
bruch, *brace*.
bruchgordel, *brachale*⁸⁾.
brugge, *pons*.
brujen, *adurere, cremare, exurere*.
brujnge, *adustio, exustio*.
bruc vel slic, *cenum*.
bruken, *fungi*.
brucgordel, *lumbare*⁹⁾.
brulogt, *nuptie*.
brulogt, zie sanc ter brulogt.
brulogtlec, *nuptialis*.
brunen, *fuscare*.
brut, *sponsa*.

7) Diut. brii!

8) Th. lendenijr.

9) Th. eyn lendenijer off lendengordel.

bruun, *fuscus*.
 budel, *bursa, crumena, loculus*.
 buek, *liber*.
 buch, *codex*.
 buc, *alvus, matricula, venter*.
 buke, *fagus*.
 bucsken, *libellus*.
 burdene, *fassis, moles, onus, pondus, sarcina*.
 burch, *zie castel*.
burch, zie cleine burch.
 burgere, *civis*.
 burleke, *civilis, civiliter*.
 burse, *marsupium*.
 busch, *nemus, silua*.
busgegts, zie uele busgegts.
 busine, *buccina, classica, tuba*.
 businen, *buccinare*.
 buten, *exterjus, extra, extrinsecus, foras, foris*.
buten, zie uan buten.

C.

cederboum, *cedrus*.
 cedle, *zie schrode*.
cedre, zie uan cedre.
 celle, *cella*.
 celleken, *cellula*.
cens, zie de giuet cens, eigen cens.
 cieren, *redimire*.
 cipre, *ciprus*.
 cipresbom, *cipressus*.
 cipressenholt, *cipressinus*.
 ciren, *adornare, decorare, ornare*.
 cirheit, *decor, ornamentum, ornatus, redimiculum, scema*¹⁾.
 cisterne, *cisterna*.

D.

da men in sinct, *chorus*.
 daas, *melotus*²⁾.
 daet, *effectus, perpetratio*.
daet, zie grot daet:
 daetelbom, *dactilus*³⁾.
 dach, *dies*.
 dachlec, *diurnus*.
 dachvart, *dieta*.

- 1) Th. eyn bild, figure off eyn manyere van spreken.
- 2) Th. melota, eyn dass.
- 3) Eerste woord der D-rij. MS. met groote roode *D* - zie dacte.

dage, zie twe dage.
dagelics, zie altos.
dagen, *citare*, *diescere*.
dageleke, *cotidie*.
dageraet, *aurora*.
daglec, *cotidianus*.
dagmal, *iuger*⁴⁾.
dagsterre, *lucifer*.

4) Th. ingerum, so vele lands als eyn ploich op eynen dach buwen mach. inger. is twee hondert XL voit lanck ind eyn hondert twijntich voit breit.

dagterste, *posterior*.
 dac, *doma*¹⁾, *tectum*, *tegumentum*, *tecmen*.
 dacte, *dactilum*²⁾.
 dal, *accubitus*, *convallis*.
 Dalmatike, *Dalmatica*.
 damme³⁾, *damma*.
 dan, zie also dan, dos dan wis.
 dander, *secundus*.
 dandere, *reliquus*.
 dandre, *cetera*.
 danc, *grates*.
 danken, *gratificare*.
 danne, *igitur*.
 dans, *corea*, *tripudium*⁴⁾.
 dansen, *plaudere*, *tripudiare*.
 dansinge, *plausus*.
 dar de oleibom west, *oliuetum*.
 dar dorne wassen, *dumetum*.
 dar, zie stat dar ruden wassen.
 daremgarde, *cingula*.
 darm, *intestina*.
 darna, *dehinc*, *deinde*, *post*, *postea*, *posterius*.
 darumbe, *eatenus*, *ergo*, *idcirco*, *ideo*, *perinde*, *proinde*, *propterea*, *quapropter*.
 darwart, *versus*.
 dat, *quatinus*, *quod*.
 dat crupet, *reptile*.
 dat men nit sal spreken, *infandus*.
 dat men offert den afgoden, *idolocium*⁵⁾.
 dat men scrift opt graf, *epitafium*.
 dat nit mag bliuen, *infallibilis*.
 dat selue, *idem*.
 datif, *dativus*.
 dauese vel wespe, *oestrum*⁶⁾.
 de, *que*.
 de vel wie, *quj*.
 de...blut, *colera*⁷⁾.
 de brake heft, *reumaticus*.
 de dat blut heuet, *colericus*.
 de dregt, *baiulus*.
 de dregt vel portenere, *portitor*.
 de es in binnen, *internus*.
 de gift quat uor gut, *talio*.

1) Th. verst van en huys.

2) Th. eyn dattel off en rynck.

3) De laatste letters v.h. holl. zoo goed als onleesbaar.

4) Th. Seeghuechtingh, off die vroude men dair in heft, off eyncherley grote vroude. Tripudiare, sulke vroude drijuen.

5) Th. idoloticum, des den afgaiden geheylight off geoffert wurdt.'

6) Th. eyn ossen vliegh.

7) Tusschen *de* en *blut* is iets uitgekrabd. Mogelijk te lezen '*de' blut*'. *Voc. incip. teut. d. 4.* heeft: '*colericus*, ein dürrer hitziger mensch' - *de'* = *der* = *dür*. Vgl. *resche* (*scirpus*), en *rusch*; *scheren*, naast *schueren* (v. Helten Mndl. Sprk. p. 75).

de giuet cens, *tributarjus*.
de gode siet, *zie* Israhelita.
de gratie heft, *gratiosus*.
de heft melancolie, *melancolicus*.
de heft podagre, *podager*.
de heft tue wif, *bigamus*.
de heft uol dint, *emeritus*.
de heuet water, *idropicus*.
de hudet mule, *mulio*.
de kint heft, *puerpera*.
(de) copmanschap drift⁸⁾, *negotiosus*.
de mac pigment⁹⁾, *pigmentarjus*.
de riket, *odoriferus*.
de stamelt, *balbus*.
de stiruet, *moribundus*¹⁰⁾.
det water heft, *idropisis*.
de unregt dut, *iniuriosus*.
de uersleet, *occisor*.
de uorste, *principalis*.
december, *december*.
deech, *pasta*.
deel, *pars*, *portio*.
deelen, *partiri*.

8) MS. alleen: c. dr.

9) 'ment' met kleiner letter er boven.

10) Th. gelijck den doden of steruens begynnende.

deelen, zie uan deelen.
deil, zie sunder deil.
deilen, distribuere, impartirj.
dejlén, dividere.
deilinge, distributio, participatio.
deken, decanus.
decke, frequens, sepe.
decke vel onderwjlén, plerumque.
decken, contegere, cooperire, operire, palliare, tegere, velare.
deckre, tector.
declinacie, declinatio.
declinén, declinare.
declinlec, zie nit declinlec.
decretael, decretalis.
decreten, decretum.
decretiste, decretista.
decsel, operimentum, velamentum.
delagteg, particeps.
deleken, particula.
delinge¹⁾, divisio.
delre, dimidiator.
dengen, placitare.
denken, machinarj.
derde, tercjus.
derdedagrede, terciane.
derende, zie nit derende.
der gene, ille.
derleke, zie nit derleke.
dernederwerpen, consternari, deicere.
dersgen, triturare.
derteg, triginta.
dertecste, tricesimus.
dertende, ternius decimus.
dertene, tredecjus.
dese, hic, iste.
diaken, diaconus, leuita²⁾.
dialetica, logica.
didinge, expositio.
didragma, en gewigte.
die, coxa, femén, sura.
dieden, exponere.
dief, fur, furcifer³⁾.
diefleke, furtjm, furtjue.
diep, profundus.
dier, animal, fera.
diere vel rike, opimus.
difde, latrocinium.

1) 't Holl. zoo goed als onleesbaar.

2) Th. die van den geslacht leui is, off eyn diaken.

3) Th. dye eyn vorck. gaffel off sijns selues galghe dreget, of eyn doitsleger ter galghen verwijst off die der galghen werdich is.

-dig, zie gothaldig.
 dicht, *carmen*.
 diicht, *dictamen*.
 dichten, *dictare*.
 dichtre, *dictator*.
 dicheit, *spissitudo*.
 dicke, *condensus*, *spissus*.
 dicke maken, *condensare*.
 dickeleke, *spisse*.
 dicken, *densare*, *spissare*.
 dille, *anetum*.
 diluwen, *obliterare*.
 dinen, *clientare*, *famulari*, *ministrare*, *obsequi*, *seruire*, *subministrare*,
suppeditare.
 dingen, *taxare*.
 dinc, *res*.
dinc, zie beuolen dinc, en clene dinc, geschiden dinc, scamelec dinc.
 dinchus, *consistorium*, *pretorium*, *tribunal*.
 dinst, *clientela*, *famulatus*, *ministerium*, *ministratio*, *obsequium*, *seruicium*.
 dinstagteg, *officiosus*.
 dinsteg, *seruitiosus*.
 dinst man, *minister*.
 dipheit, *profunditas*.
 dipleke, *profunde*.
dipondium, en gewigte⁴⁾.
 dir, *belua*, *bestia*.
dir, zie ein dir stein, en dir sten.

4) Th. dypondius, eyn gewicht van twen scharuen off van twen ponden.

dire, *preciosus*.
 dirleke, *preciose*.
 dirne, *ancilla*.
 discordiren, *discrepare*.
 disle, *temo*.
dispas, ein slange.
 disputiren, *disceptare, disputare*.
 disside, *cis, citra*.
 distel, *carduus*.
 distel *vel* doren, *tribulus*.
 distelvinke, *carduelus*.
 ditsch, *theutonicum*.
 Ditsglant, *theutonia*.
 dobbelsten, *decius*.
 dobbelsten, zie uersene.
 doden, *interimere, iugulare, mactare*.
 dodinge, *internitio*.
 doef, *surdus*.
 doegech, *passiuus*.
 doeglec, *passibilis*.
 doegleke, *passiue*.
 doec, *pannus*.
 doen, *exequij*.
 doet, *exanguis, exanimis*.
 dofheit, *surditas*.
 dog, *saltem, saltim*.
 dogen, *patj, permissio, pollere*.
 dogen, zie uerdragen.
 doget, *disciplina*.
 dogheit, *patientia*.
 dognisse, *tolerantia*.
 dogter, *filia*.
 dolec, *exicialis*.
 doleke, *mortaliter*.
 dolen, *errare, oberrare*.
 dolende, *errabundus, erraticus, erroneus*.
 dolinge, *error*.
 dompe horsamheit, *supersticio*.
 don, *agere*.
don, zie wretleke don.
 donker, *caligosus, nubilus*.
 donkeren, *caligare*.
 donnen, *attenuare, extenuare*.
 donninge, *attenuatio*.
 donnisse, *extenuatio*.
 donre, *tonitruum*.
 donren, *tonare*.
 dopen, *baptizare*.
 dopere, *baptista*.
 dopinge, *baptismus, baptisma*¹⁾.

1) In het MS.: 'Baptisma idem', volgende op 'Baptismus, dopinge'.

dor wakende, *pervigil*.
 dore, *fatuus*²⁾, *fores*, *janua*, *ostium*, *per*.
 dore, zie uan dore, enz.
 doregteg, *idiota*³⁾.
 doren, *spina*, *sentés*.
 doren, zie distel.
 dorenagteg, *spinetum*, *spinosus*.
 dorewegter, *ostiarjus*.
 dorewerdre, *janitor*.
 dorgeelgeg, *penetrabilis*.
 dorheit, *fatujtas*, *imperitia*, *imprudentia*, *socordia*.
 dorleke, *fatue*.
 dormtre, *dormitorium*,
 dorn, -e, zie stekeldorn, dar dorne wassen.
 dorp, *villa*.
 dorp vel velt, *rus*.
 dorp, zie strate.
 dorpel, *limen*.
 dorper, *rusticus*.
 dorperleke, *rustice*.
 dorperse, *rustica*.
 dorpman, *agrestis*.
 dorpre, *villanus*.
 dorren, *audere*.
 dorsienlec, *perspicuus*.
 dorsienleke, *perspicue*.
 dorst, *sitis*.
 dorstech, *sitibundus*.

2) Th. gheck, narre, doir, den men by synre spraicken kennet.

3) Th. ongelert, onervaren, groff.

dorsten, *sitire*.
 dor uaren, *penetrare, permeare*.
 doruligeg, *peruola*.
 dorwegeg, *pervjus*.
 dos dan wis, *taliter*.
 dos gedan, *talis*.
 dos uele, *tantum*.
 dot, *interitus, letu, mors, necis¹⁾, obitus*.
 dot, zie half dot.
 dotlec, *funebri, funeus*.
 dotleke, *funeste*.
 dou, *ros*.
 douen, *bacari, surdescere*.
 douen *vel* uerwoden, *insanjre*.
 douen *vel* verwoden, *insolescere*.
 douen, zie weder douen.
 douende, *demoniacus, furialis, furibundus, furiosus, rabidus*.
 douende *vel* verwot, *insanus*.
 douende *vel* waterlec, *limphaticus*.
 douenisse, *furia, furor*.
 douenleke, *insane*.
 douentheit, *rabies²⁾*.
 douentheit, zie verwotheit.
 douerste, *suppremus*.
 douwen, *rorare*.
 douwich³⁾, *roscidus*.
 dragen, *asportare, baiulare, ferre, gerere, gestare, portare*.
 dragenda⁴⁾, *fetus*.
 dragende, *pregnans*.
 dragende, zie wale dragende.
 dragma, gewigte.
 draien, *contorquere, tornare⁵⁾*.
 draiere, *tornator*.
 drailec, *tornatilis*.
 drake, *draco*.
 dranc, *poculum, potus*.
 dreesch, *saltus⁶⁾*.
 dregt, zie de dregt.
 dreigade, *mine*.
 dreigen, *cominari, minari*.
 dreiging, *comminatio*.
 drenken, *bibere, potare*.
 drenkere, *bibulus, potator*.
 drenkinge, *potatio*.
 drenten, zie swellen.

1) Th. necis, genitiuus a nex, qui est nominatiuus, sive ipse nominatiuus nunc est in vsu. doitslach.

2) Eerste woord der R-rij. MS.: 'abies'; maar plaats voor eene initiaal opengelaten.

3) MS.: do^u, wich.

4) Zie Inleid.

5) Th. draeslen. wrijten, dreyen.

6) Th..... off eyne wyldede stede in den gewelde, off die kanten of soime der walde.

drentende, *tumidus*.
dri en drj, *ternj*.
drie, *tres*.
drie iarig, *triennis*.
drie warf, *ter*.
driewegeg, *triuium*.
drift, zie: (de) copmanschap drift.
dri hornekeg, *triangulus*.
dri hondert, *trecentj*.
dri hunderste, *trecentesimus*.
drien, zie getal uan drien, uan drien iaren.
drinten, *intumescere*.
dritandeg, *tridens*.
drjuen, *pellere*.
driuen *vel* mennen, *minare*.
driuen, zie herscap driuen.
dri uoet, *tripes*.
dri uoldeg, *trifidus*, *trinus*, *triplex*.
driuoldecheit, *ternitas*.
driuoldegen, *triplicare*.
driuoldeleke, *tripliciter*.
dri uormeg, *triformius*.
droem, *somnium*.
droge, *aridus*, *marcidus*, *siccus*, *torridus*.
droge, zie maken droge.
drogeholt, *torris*⁷⁾.

7) Th. eyn brant vyf den vuyr getaigen, die geleschet is.

drogen, *arere, marcere, marcescere, siccare, torrere*.
 drogenere, *deceptor, impostor*.
 drogenleke, *sophistic*¹⁾.
 drogheit, *ariditas, siccitas*.
 dromedaris, *dromedarius*.
 dromen, *somniare*.
 dromere, *somniator*.
 drope, *stilla, stillicidium*.
 dropel, *gutta*.
 drouen vel wenen, *merere*.
 drufheit, *mesticja, tristicia*.
 drucken, *premere*.
 druncken, *temulentus*.
 druncken maken, *inebriare*.
 drupen, *stillare*.
 drussete, *dapifer*.
 druue, *tristis*.
 druuen, *dolere, tristarj*.
 druujnge vel weninge, *meror*.
 dualen, *deviare*.
 duan, *diluere*.
 dubbelsten, *tessara*.
 due, *age*.
duc, zie hant due.
 dukelken, *panniculus*.
 dukerken, *merges, mergus*.
 duklen, *mergere*.
 dul, *stolidus*.
 dulleke, *stolide*.
 dume, *pollex*.
 dumpheit, *dementia*.
 dumpleke, *imprudenter, temere*.
 dun, *efficere, facere, perpetrare*.
 dun bekennen, *notificare*.
 dun uerstan, *specificare*²⁾.
 dun verstan, *intimare*.
dun, zie bei den siden dun, njt weder dun, under dun, vnrecht dun, wretleke
 dun.
 dunheit, *tenujtas*.
 dunkel, *tenebrosus*.
 dunkelen, *tenebrescere*.
 dunkelleke, *tenebrose*.
 dunken, *conicere*³⁾.
 dunker, *obscurus, opacus*⁴⁾.
 dunkerheit, *obscuritas, tenebre*.
 dunkerleke, *obscurus*.
 dunleke, *tenujter*.

1) Zie: sofiste.

2) Th. scheyden, deylen, sonderen.

3) Th. ghyssen, meynen, vermoiden, aener wegghen.

4) Th. duyster of van dickheyt der boeme doncker.

dunleke, zie sunder weder dunleke.
dunne, tenuis.
dunst, simila⁵⁾, simulago.
dunsterlec, latebrosus.
dur, ob⁶⁾, pro.
duren, durare, substare.
dur flujen, inundare.
dur hat, perosus.
durlec, durabilis.
dursienlec, perspicax.
dusent, mille.
dusent, zie ein dusent.
dusentegste, millesimus, millenus.
dut, zie de unregt dut, stoc damen, enz.
duue, columba.
duuel, beelzebub, beemon⁷⁾, bilis, demon, diabolus, leujathan, sathan.
dwale, gausape, manutergium.
dwan, lauare.
dwane vel bede, exactio⁸⁾.
dwingen, angere, compellere, constringere, stringere.
dwingen, zie sere dwingen.

- 5) Th. dat subtijlste of bloeme van den mele.
- 6) Eerste woord der O-rij. MS. alleen 'b', maar plaats voor eene initiaal opengelaten.
- 7) Th. Beemoth, eyns duuels name.
- 8) Th. onrechte schattinghe.

E.

ebenus, ein boem.
 Ebreusch, *Hebraicus*, *Hebreus*.
 ebreuscleke, *hebraice*.
 edel, *egregius*, *generosus*, *illustris*, *inclitus*, *ingenuus*, *insignis*, *nobilis*.
edel, zie ein edel stein.
 edeleke, *insigniter*, *nobiliter*.
edeleke, zie vn edeleke.
 edelen, *insignire*, *nobilitare*.
 edelgeit, *ingenuitas*.
 edelheit, *nobilitas*.
een, zie ouer een.
 eenech, *singularis*.
 eenleke, *unjce*.
 eenradegheit, *conspiratio*.
 eenwille, *obstinatio*.
 eenwilleg, *obstinatus*, *pertinax*.
 eer, *prior*.
 eere, *decus*, *doxa*, *honos*.
 eerheit, *honestas*.
 eerlech, *honorabilis*.
 eerlec, *venerabilis*.
 eerleke, *honeste*, *honorifice*.
 eet, *iuramentum*, *iusjurandum*.
 efnen, *exequare*.
 egede, *traha*¹⁾.
 egedisse, *lacerta*.
 egestre, *pica*²⁾.
 eggele, *sanguisuga*.
 eggle, *hirudo*³⁾.
 ei, *ouum*.
eie, zie wit uan den eie, witte uan den eie.
 eigen, *allodium*⁴⁾, *predium*, *proprium*.
 eigen cens, *tributum*.
 eigendum, *proprietas*, *serujtus*.
 eigenleke, *proprie*.
 eigenmaken, *vendicare*.
 eike, *illex*, *quercus*.
 eilant, *insula*.
 ein, *unus*.
 ein art *vel* list, zie astrologia.
 ein berch, zie Libanus, Thabor.
 ein boech, zie Exodus.
 ein boem, zie ebenus.
 ein bom, zie platanus, terebintus, ulnus.
 ein buec, zie Leuiticus.

1) Th. eyn hercke. - Kil. egghe, eeghde. rastrum, puten, occa, crates occatoria.

2) Th. exter.

3) Th. eyn water egel.

4) Th. vry eygen erue.

ein dier, *zie* crocalus, linx.
ein dir, *zie* cameleon, pardus, rubeta, stellio, unjcornis.
ein dir laken, *zie* sindon.
ein dir stein, *zie* berillus.
ein edel stein, *zie* iaspis.
ein engel, *zie* seraphin.
ein figure, *zie* iperbolice.
ein flume, *zie* Tigris.
ein gewigte, *zie* siclus.
ein hogetide, *zie* Scenophegia.
ein coren, *far*.
ein corn, *granum*.
ein crut, *zie* aloe, aroma, galbanus, gariofilatrix, mandragora, mirtus, nardus, saljunca, scamonia, stacten.
ein crut, *zie* hun, ein crut.
ein lant, *zie* Germania, Libia, Lidia, Macedonia, Mesopotamia, Persia, Saba, Siccima, Tyrus, Tracia.
ein lantscap, *zie* Siria, Tharsis.
ein sanc, *zie* pneuma.

ein slange, *zie* aspis, basiliscus, dispas, idra.
 ein stat, *zie* Sodoma, Stadium.
 ein stein, *zie* achates, ametistus.
 ein sten, *zie* topozion.
 ein sterre, *zie* arcturus.
 ein uat, *zie* lechitus.
 ein uogel, *zie* ibis, mergulus.
 ein vogel, *zie* fenix, strutio.
 ein uole, *zie* Saduceus.
 ein uorste, *zie* tetrarcha.
 ein water, *zie* Siloe.
 ein wormeken, *zie* teredo.
 ein dusent, *millenarjus*.
 ein luttelken, *tantillum*.
 ein nadander, *successiue*.
 ein stein, *calculus*.
 ein sterre, *astrum*.
 ein stil, *pila*.
 ein uat, *luter*.
 eine stunt, *momentaneus*.
 einech, *unjus*.
 einege, *pleraque*.
 einege, *zie* menegelede.
 ejneker saken, *quodammodo*¹⁾.
 einformeg, *uniformis*.
 einc horn, *atramentarium*²⁾.
 einode, *solitudo*.
 einuoldeg, *simplex*.
 eischen, *exigere*.
 eisgen, *exigere, expetere, exposcere, petere, poscere, postulare, requirere*.
 eischere, *exactor*.
 eisen, *aborrere, horrere, inhorrere*.
 eisenlec, *horribilis*.
 eisinge *vel* veruernisse, *horror*.
 eisken, *deposcere*.
 eislecheit, *informitas*.
 eissenlec, *horridus*.
 ekel, *stimulus*.
 ekelen, *stimulare*.
 ekelere, *stimulator*.
 ecgeg, *zie* uir ecgeg.
 echolt, *quercetum*.
 ecle, *glans*.
 ecorn, *cirogrillus*.
 elle, *pelex*³⁾, *riualis, ulna*⁴⁾.

1) MS. heeft: Q^o dā^o_m. Th. quodammodo. bij nae. veel na. bijkant.

2) Kil. encktpot. enckthoren.

3) Th. die vur der huysfrouwen tot eyre bysleperschen gehalden wurdt, ind na, als die huysfrouwe compt, vyt den huysse verdreuen wurdt, off pelex is, vmb wilcks wylle dye huysfrouwe verdreuen wurdt.

4) Zie: meten.

ellenboge, *cubitus*.
ellende, *barbaries, exilium, proscriptio*.
ellendeck, *exul*.
ellendeg, *barbarus*.
ellendeg, *proscribere*⁵⁾.
ellenden, *exiliari, exulare*.
elsne, *subula*.
elswar, *alibi*.
elter laken, *palla*⁶⁾.
emer, *situla*.
*emina*⁷⁾, ene mate.
en berg, *zie Olympus*.
en boenkein, *zie capparitis*.
en dier, *zie tigris*.
en dir, *zie onocentavrus, panthera*.
en djr, *zie rhinoceros*.
en dir stein, *zie bdellium, margarita*.
en dir sten, *zie crisolitus, mirmicoleon*.
en gewigte, *zie didragma, dypondium*.
en hogtit, *zie Neomema*.
en crut, *zie cap(r)folium, cassia*.
en steen, *zie sardonius*.
en uogel, *zie pellicanus*.
en clenedinc, *stragula*⁸⁾.

5) Th. ballyng leggen. Zie Inleiding.

6) Th. eynreley wijrkant tzyerlich cleyt der vrouwen of eyn altair laken.

7) Th. eyn maite van en haluen eymer.

8) Th. eyn gestrypt cleyt off eyns perds latyer.

en slange gehort, *cerastes*¹⁾.
 en wort, *dictio*.
 ende, *ana*²⁾, *extremitas*, *finis*, *que*, *quoque*.
ende, zie sunder ende.
 endeleke, *finaliter*.
 enden, *definire*, *diffinire*, *finire*, *terminare*.
 endende, *finalis*.
endende, zie nit endende.
 endenisse, *diffinitio*.
 ene³⁾, *nunquid*.
 ene figure, zie metafora.
 ene mate, zie emina, gomor, mina.
 ene rjujre, zie Nilus.
 ene stat, zie Ninive.
 ene camere, *pastoforium*.
 enegheit, *singularitas*.
 enegleke, *singulariter*.
 enen mant, zie Nouember, September.
ener, zie bit ener hant.
 enformegheit, *uniformitas*.
 enformeleke, *uniformiter*.
 enge, *angustus*.
 engel, *angelus*.
 engellec, *angelicus*.
 engan, *secedere*.
 engen, *angustiare*, *artare*.
 engenren⁴⁾, *generare*.
 enger wis, *aliquatenus*.
 enest, *angustia*.
 enrehande blut, zie melancolia.
ent, zie it ent.
 entbenden, *dissolvere*.
 entbendinge, *dissolutio*:
 entbiden, *nuntiare*.
 ontdekken, *detegere*.
 enten, zie poten.
 entfaen, *admittere*⁵⁾, *concipere*.
 entfancnisse, *conceptio*, *conceptus*⁶⁾.
 entfarnen, *compati*.
 entfarnnisse, *compassio*.
 entgegen, *obujus*.
 entgradiren, *degradare*.
 enthalden, *continere*.
 entcleden, *denudare*.
 entcnopen, *denodare*.

1) Th. eyn gehoernde slangh. Te lezen: 'gehornt'?

2) Th. anas. entuogel.

3) MS.: ene^σ.

4) Zie: geslaegte.

5) Th. sundigen of toelaeten of anneemen, of eyn pert gerade om to werpen of leiden.

6) MS. heeft: 'conceptio, entfancnisse, waarop volgt: conceptus, idem'.

entmuten, *obuiare*.
 ent recken, *divellere*.
 entseggen, *dedicere*.
 entwenen, *desuescere*.
 enugterheit, *sobrietas*.
 en ugterne, *sobrjus*.
 enuoldeg, *columbinus*⁷⁾.
 enuoldegheit, *indolis*⁸⁾, *simplicitas*.
 enuoldegleke, *simpliciter*.
 enwegdoen, *amovere*.
 enwegdragen, *deferre*, *deportare*.
 enwegdraginge, *delatio*.
 enwegdun, *remouere*, *tollere*.
 enweggaen, *abscedere*.
 en weg gan, *decedere*, *discedere*, *recedere*.
 enwechganc, *decessus*.
 enwegleiden, *deducere*.
 enweg loep, *defluxus*.
 en wegscheiden, *transmigrare*.
 enweg ulin, *defluere*.
 enwegwerpinge, *deiectio*.
 enwille, *unanimitas*.
 enwille vel crigelgeit, *pertinatia*.
 enwilleg, *unanimis*.
 enwilleke, *unanimiter*⁹⁾.
 epistele, *epistola*.

7) Th. duyfsch.

8) Th. sonder droch. ioeghte. verstandt. oirspronck. hercompst. geslecht off eyn teicken der toecomender doeghden in den iongen.

9) In het MS. zijn de laatste twee letters van het Latijn onleesbaar. Th. eyn moedich. eyn drechtich.

eppe, *apium*¹⁾.
 er, zie uan er sillaben.
 eragteg, *honestus*.
 erbeginnen, *iterare*.
 erde, *humus, terra*.
 -erde, zie almidde derde, vnder erde.
 erden, *terrenus, terrestris*.
 erden, zie uan erden gemake.
 erden vat, *fictile*.
 ere, *fasses*²⁾, *gloria, honor*.
 ere, zie sunder glorie.
 eremitage, *heremus*.
 eremite, *heremita*.
 eren, *honestare, honorare*.
 erenberge, *suppara*³⁾.
 ergernisse, *depravatio*.
 ergestren, *perhendie*⁴⁾, *pridie*.
 ergeuen, zie gode ergeuen.
 ergren, *depravare*.
 erien, *arare*.
 erite, *hereticus*.
 ercleren, *elucidare*.
 erqueiken, *vivificare*.
 erqueikende, *viuificus*.
 erqueecken, *refocillare*.
 erqueeking, *refocillatio*.
 erleke, *hironice*.
 erlenging, *prolongatio*.
 ermaken, zie leren.
 ermaking, *informatio, reformatio*.
 erneken, *areola*.
 erneste⁵⁾, *curiositas*.
 ernisse, *irritatio*.
 ernst, *studium*.
 ernstagteg, *serjus*.
 ernsten, *studere*.
 ernstech, *studiosus*.
 ernsteleke, *intente, magnopere*.
 ernstlec, *intentus*.
 ernsteleke, *curiose, propensjus, serio, sollicite, studiose*.
 ernuwen, *innouare*.
 erren, *irritare*.
 erring, *exacerbatio*.
 erscap, *hironia*.
 ersetre, *medicus*.
 ersetre uan wonden, *cirurgicus*.

- 1) Th. eyn cruyt geheytten eppe.
- 2) Th. teyckene der eeren off eere.
- 3) Th. eyn muwe ouer die ander vmb tzierheit wille of eyn hulle hoiftdoick.
- 4) Th. perendie. aeuer morghen.
- 5) Zie: sorgtegetech.

ersetren, *mederi*.
 ersetrie, *cirurgia, medela, medicina*.
 erslec, *sordidus*.
 erslec maken, *sordidare*.
 erst, *primitus*.
 erst gemaket, *prothoplastus*.
 erste, *primus*.
 erstoringe, *restitutio*.
 ert bere, *fraga*.
 ertbeue, *terremotus*.
 ertsbiscop, *archiepiscopus*⁶⁾.
 ertsprister, *archipresbiter*⁷⁾.
 ertwinner, *agricola*.
 ertwinninge, *agricultura*.
 erue, *patrimonium*.
 eruoedelec, *vegetabilis*⁸⁾.
 eruolgen, *consequi*.
 eruolgnisse⁹⁾, *consecutio*.
 eruollen, *complere*.
 erurojen, *zie ioien*.
 erurowen, *letari, ovare*.
 erweten, *pisa*.
 es, *extat*.
 es, *zie de es in, enz*.
 eschen, *fraxineus*¹⁰⁾.
 esel, *asinus*.
 esel, *zie velt esel*.

6) MS. heeft: archiep̄c. er^tsbiscop.

7) MS. heeft: archipbr. ertsprst7. Th. archipresbiter. eyn ertzpriester.

8) Th. vegetare. levendich groeysam maken.... vegetabilis, dat beqweme dair toe ys.

9) MS. heeft: eruo^lgnisse.

10) Zie: asch.

eselken, *asellus*.
 esellec, *asininus*.
 esellinne, *asina*.
 et bestiet, *interest*.
 eten, *cena, cybus, comestio, edulium, epule, esus, cenare, comedere, edere, epulari, manducare, vesci*.
 eten, zie liggen.
 eten, zie geuen eten, sitten eten.
 ethmen, zie in blasen.
 etter, *sanies*.
 euen alt, *coetaneus, coevus*.
 euen grot, *coequalis*.
 euen node, *planities*¹⁾.
 euene, *avena*.
 ewangelie, *evangelium*.
 ewangeliste, *euangelista*.
 ewelech, *perpes, sempiternus*.
 ewelec, *perhennis, perpetuus*.
 eweleke, *coeternus, perpetim, sempiterne, perhenniter, perpetuo*.
Exodus, ein boech.
 exponiren, *edissere*²⁾.

F.

faile, *penula*³⁾.
 falsgleke, *fallaciter*.
 Fariseus, *Fariseus*.
 fauele, zie trufe.
 fauelen, *confabulari, fabularj*.
 fauelinge, *confabulatio*.
 fel, *iniquus*.
 felleke, *malitiose, inique*.
 fellecheit, *iniquitas*.
 fenix, ein vogel.
 ferie, *feria*.
 fier, *cervicosus*.
 fierleke, *cervicose*.
 fiole, *cratus*.
 flamme, *flamma*.
 fledermus, *vespertilio*.
 flo, *pulex*.
 floite, *fistula*⁴⁾.
 flujen, zie dur flujen, intosgen flujen.
 flujende, *flujdus*.
 flujnge, zie ut flujnge.
 flut, *diluvium*.

- 1) Th. planicies slechtigheyt. Zie Inleiding.
- 2) Th. edisserere, seer apenbair wat cleren.
- 3) Th. eyn lanck mantel myt langen slijppen.
- 4) Th. eyn pyp off eyn waterleyde, of waterganck.

folle, zie mont folle.
formeck, zie tue formeck.
Francrike, *Gallia.*
Fransois, *Francus, Francigena.*
fridag, zie Gut fridag.
frucht, *fructus.*
frucht, zie sunder frucht.
frutscap, *industria.*
fuer, *rogus*⁵⁾.
fuleke, *putride.*
fulre, *fullo.*
fundement, *fundamentum.*
furinge, *subuectio.*
fust, *pugnus.*
fusteringe, *educatio.*

5) Th. eyn doeden vuyr.

G.

gader, zie te gader gan.
gadren, *unire*.
gaen, *ambulare*, *deambulare*, *incedere*.
gaen, zie te gange gaen, te samene gaen.
*Galbanus*¹⁾, ein crut.
galeide, *pira*.
galge, zie cruce.
galiotre, *pirata*.
galle, *fel*.
gan, *gradj*.
gan, zie uaren.
gange, zie te gange gaen.
ganc, *cloaca*²⁾, *deambulatorium*, *gressus*, *incessus*, *priuata*.
ganc, zie grat.
gans, *anser*.
gansheit, *sanitas*.
gansleke, *sane*.
gapen, *hiare*.
gapinge, *hiatus*.
gargatte, *iugulum*.
gariofilatrix, ein crut.
gast, zie wert.
gat, *foramen*.
gaue, *datio*, *donarium*, *donatio*, *donum*.
geachten, *irretire*³⁾.
geaisirt, *copiosus*.
gebart, *barbatus*.
gebeedinge, *latria*⁴⁾.
gebeidech, *longanimis*.
*gebeidegheit*⁵⁾, *longanimitas*.
geberge, *alpes*.
gebiden, *iubere*.
gebieden, *edicere*, *imperare*, *precipere*.
gebiedere, *preceptor*.
-gebode, zie tegebode uaren.
geborde, *genitura*, *natiuitas*, *ortus*.
gebordeg, *natalis*.
geboren, *oriundus*, *progenitus*.
geboren, zie werden.
geboren, zie werden geboren.
gebort, *partus*.
gebot, *edictum*, *imperium*, *iussus*, *preceptum*.
gebreken, *deficere*.
gebruderscap, *confraternitas*.

- 1) Eerste woord der G-rij; in het MS.: 'albanus'; maar voor eene initiaal plaats open gelaten.
- 2) Th. eyn priuait. heymlicheit off enighe cuyle, dair onreynigheit invlut.
- 3) Th. bestricken. onder dat nette trecken. bedriegen.
- 4) Th. dyenst off eere alleyn gaide geborlick.
- 5) *heit* is eene tweede maal in kleiner schrift er boven herhaald.

gebrueder, *confrater*.
gebruken, *fruj, perfruj*.
gebuerde, *plaga*⁶⁾.
gebunden, *vittatus*.
gebur, *concis, confinis*⁷⁾, *finitimus, conterminalis, vicinus*.
geburscap, *conterminum, vicinia*.
gecieret, *redimitus*.
gedaget, *citatus*.
gedachte, *cogitatio, cogitatus, mens*.
gedagte, *intentio, opera*⁸⁾.
gedagteg, *rationale*.
gedan, zie dos gedan, wi gedan.
gedane, *facies, species*.
gede, *sarculus*.
gedegte, *propositum*.

- 6) Th..... eynigerley gelegenheit der lantscappen.
7) Niet zeer duidelijke plaats. Th. confinis. naber.
8) Th. vliticheyt off andacht in doen off arbeyt of hulp.

gedelt, zie in tuen gedelt, in ujren gedelt.
 geden, *sarire*.
 gedinge, *taxatio*.
 gedinge, zie plait.
 gedoet, *morticinum*¹⁾.
 gedogen, *sufferre, tolerare*.
 gedogenisse, *sustinentia*.
gedopet, zie nuwelinge gedopet.
 gedrog, *fantasia, fantasma*.
 gedronten, zie geswollen.
 geeret sin, *venerari*.
 geet, *capra, caprea*.
 geetken, *capella*.
 gegeuen, *deditus*.
 gegoten, *conflatilis, fusilis*.
 gegrauen, *sculptile*.
 gehaert, *crinitus*.
 gehandelt, *tractatus*.
 gehart, *capillatus*.
 gehat, *exosus, invisus, odiosus*.
 gehauen, *fermentatus*.
 geheel, *illibatus*²⁾, *incontaminatus, integer*.
 gehel *vel* ungerurt, *intemeratus*.
 gehelheit, *integritas*.
 gehelmt, *galeatus*.
 gehengen, zie louen.
 geherht, *preditus*.
 geherteg, *magnanimus*.
 gehertegheit, *magnanimitas*.
 gehiwen, *nubere*.
gehiwene, zie te gehiwene.
 gehiwet, *maritata, nupta*.
 gehoen, zie sorgen.
 gehoren, zie gehorsamen.
 gehornisse, *exauditio*.
 gehornt, *cornutus*.
 gehorsam, *religiosus*³⁾.
 gehorsamen, *obaudire, obedire*.
 gehorsamen *vel* gehoren, *parere*.
 gehorsamheit, *obedientia, religio*.
 gehorsamleke, *obedienter, religiose*.
gehort, zie en slange gehort.
 gehoset, *ocreatus*.
 gehuet, *pilleatus*.
 gehurt knegt, *mercennarius*.
 gehuuert⁴⁾, *mitratus*.

1) Th. morticinium doitslaching.

2) Th. onberoirt, onbesmet.

3) Th. eyn geordent mynsch, off die vol is van gueden leuen. Irreligiosus, a, um, dat contrari dair af.

4) Zie: hune.

gecampt, *cristatus*.
geketent, *cathenatus*.
gecleet, *togatus, trabeatus*⁵⁾.
gecleiteit *vel* cleding, *investitura*.
gecogt, *empticius*.
gecronet, *laureatus*.
geladen, *onustus*.
gelaet, *gestus*.
gelden, *persolvere, recompensare*.
gelding, *recompensatio*.
gele, *ceruleus, croceus*.
geledert, *zie* ondertosg geledert.
geledet, *membratus*.
geleent, *mutuum*.
geleide, *ducatus*.
gelec uallen, *irruere*.
geleret, *litteratus*.
gelert, *disciplinatus*.
gelicgen, *parturire*.
gelicgen uan kinde, *parere*.
gelic, *indifferens, par, parilis, proportionalis, similis*.
gelic maken, *equare*.
gelic, *zie* maken gelic.
geliken, *assimilare, coequare*⁶⁾, *comparare, figurare*.
gelicheit, *paritas*.
gelikinge, *comparatio*.
gelicleke, *indifferenter, proportionaliter, similiter, tropice*.

5) *Zie*: cleet, trabea, vgl. Dief.

6) Th. gelyck maken.

gelienisse, *assimilatio, coequatio, figura, proportio, proportionalitas*¹⁾, *similitudo, tipus, tropus*.
 gelobt, *eunuchus*.
 geloet, *plumbatus*.
 geloue, *credulitas*.
 gelouech, *credulus*.
 gelouen, *credere, pollicere, promittere, spondere*.
 gelouere, *sponsor*.
 gelouinge, *promissio*.
 gelubbet, *spado*.
 gelucke, *auspicius, fortuna, prosperitas, successus*.
 geluckech, *fortunatus*.
 geluckeg, *prosper*.
gelust, zie it gelust.
 gemage, *affinis*.
 gemagscap, *affinitas*.
 gemac, *commoditas, commodus*.
gemake, zie uan erden gemake.
 gemaket, *editus*.
gemaket, zie erst gemaket.
 gemacleke, *commode*.
 gemalet, *vermiculatus*²⁾.
 gemate, *modestus*.
 gemeine, *communis, generalis, publicus, symbolum*.
 gemeine wif, *meretrix, scortum*.
 gemeinleke, *communiter, generaliter*.
 gemestet, *fimatus*.
 gemme, *gemma*.
 genade, *propitiatio, misericordia*³⁾.
 genadegere, *miserator*.
 genamelec⁴⁾, *acceptabilis*.
 genamen, *acceptare*⁵⁾.
 genanne, *equivocus*.
gene, zie der gene.
 genedech, *pius*.
 genedeg, *misericors, propitjus*.
 genedegen, *propitiarij*.
 genedegheit, *pietas*.
 genedegleke, *pie*.
 genedeleke, *misericorditer*.
 geneet, *imbutus*.
geneet, zie tesamene geneet.
 geneme, *acceptus*⁶⁾, *gratus*.

1) MS. heeft: 'gelicn^sise'.

2) Th. vermiculare, krymmelen onder ein als wormken.

3) MS.: miscd7a.

4) MS.: gen^eamelec.

5) MS. heeft in marg. links van het Lat.: a.p. - Th. werdigen of ontfencklick maken of ontfangen of an nemen.

6) MS. in marg. links: n.s.

genemegheit, *capacitas*.
 genesen, *sanare*.
 gengeber, *gingiber*.
 genichgelt, *clavatus*⁷⁾.
 genstre, *fauilla, scintilla*.
 genstren, *scintillare*.
 genuegen, *exuberare*.
 genuch, *sat, satis*.
 genuchde, *confluentia*⁸⁾, *copia*.
 genugde, *affluentia, sufficientia*.
 genugdeleke, *sufficienter*.
 genugdun, *satisfacere*.
 genugen, *abundare*⁹⁾, *affluere*¹⁰⁾, *sufficere*.
genugleg, zie nit genugleg.
 genuuere, *iuniperus*¹¹⁾.
 geoffert wesen, *delibatus*¹²⁾.
 geoget, *oculatus*.
 georlouet, *licitum*.
georlouet, zie it georlouet.
 gepac, *trosellum*.
 gepac *vel* torsel, *trossa*.
 gepelhar, *cincinnus*¹³⁾.

- 7) Th. genegelt. Zie: nagel.
 8) De lezing van het Hollandsch woord niet zeker. Het MS. is met olie bemorst.
 9) Th. oeuer vloeyen.
 10) Th. mydeliken toe vlyeten.
 11) Th.T. wekelerboem.
 12) Th. delibare, offeren. De laatste letters van het Latijn in het MS. zoo goed als onleesbaar.
 13) Th. hair lanck vur uyt neder hangende.

geraden, *divinare*.
 geradenisse, *divinatio*.
 gerde, *contus*¹⁾.
 gere, *byrrus, concupiscentia*.
 geredeleke, *prompte*.
 gereet, *promptus*.
 gereg, *ambitiosus*.
 geregheit, *ambitio*.
 gerecht, *iustus*.
 gerechteit, *iustitia*.
 gerechtleke, *recte*.
 gereide, *sella*.
 gereiden, *apparare, parare*.
 gereiken, *contingere, pertingere*.
 gereinen, *expurgare*.
 geren, *cupere, gestire, gliscere*.
 geretscap, *apparatus*.
 geretsele, *paradigma*.
 gerichte, *directio, ferculum*²⁾.
 geringe, *affectio, aspiratio, glicerium*.
 Germania, ein lant.
 gerne, *libenter*.
 geroffelsnagel, *gariofilium*.
 gerost, *quietus*.
 gerste, *ordeum*.
 gersten, *ordeaceus*.
 geruchte, *clamor*.
 gerugte, *strepitus, ululatus*.
 gerupen, *accersitus*.
 geruren, *tangere*.
 geruringe, *tactus*.
 gerusch, *fremitus*.
 gerusge, *fragor*.
 geruum, *spaciosus*.
 gerue, *heres*³⁾.
 gesant, *emissarius*.
 gesat, *situs*.
 geschap, *formatio*.
 gescapen, zie uan erden gescapen.
 geschart, *catervatjm*⁴⁾.
 gescheet, *interuallum*.
 gescheiden⁵⁾, *divisus*.
 geschiden dinc, *fatale*.
 geschien, *contingere, evenire*.
 geschin, *accidere*⁶⁾.

- 1) Th. eyns gebuers staff.
- 2) Th. eyn spyse gericht.
- 3) Kil. ghe-erve, haeres.
- 4) Th. van schare tot schare.
- 5) MS. bijna onleesbaar. Lezing niet zeker.
- 6) MS. heeft in marg. links van het Lat.: A.t.

geschinnisse, *fatum*.
 geschit, *prouenit*.
 gescoe, *calciamentum*.
 gescot, *pila, spiculum*⁷⁾.
 gesedet, zie wale gesedet.
 gesegen⁸⁾, *triumphare*.
 geseget, zie vore geseget.
 geselle, *collega, comes, consors, socjus, sodalis, sodes*.
 gesellec, *contubernalis, socialis*.
 geselleke, *socialiter*.
 gesellen, *associare*.
 gesellescap, *collegium, societas*.
 geselscap, *consortium, comitatus*.
 gesent, *legatum*.
 gesetten, *instituere*.
 gesettinge, *institutio*.
 geslagte, *natio*.
 geslaegte⁹⁾, *generatio*.
 geslechte, *tribus*.
 geslegte, *genus, progenies, proles, propago, prosapia, stirps*.
 gesmide, *falera, torques*.
 gesmitle, *loramentum*¹⁰⁾.
 gesooden, *lixus*.
 gespan *vel* hegtsel, *monjle*.
 gespannen, *compeditus*¹¹⁾.
 gespleten, zie in tuen gespleten.
 gespreke, *disertus, eloquens, facundus*.

7) Th. eynreley geschot off cyn corte lancie.

8) In het MS. schijnt (s)e in j verbeterd. Vgl. sigē, siglec.

9) MS. heeft gesla^egte.

10) Th. dair vele gebendes is, off vele hechtingen in eyne of holten becleitsel an der want.

11) Th. compedire, in hylden sluytten.

gesprekeleke, *facunde*.
 gesperet, *hastatus*.
 gessle, *flagellum*.
 gestadech, *constans*.
 gesterret, *sydereus, stellatus*.
 gestert, *caudatus*.
 gestichte, *edificium*.
 gestoten¹⁾, *impulsus*.
 gestren, *heri*.
gestren, zie uan gestren.
 gestubbe, *sordes*.
 gesunde, *incolumitas*.
 gesunt, *incolumis, sanus, sospes*.
 gesuntheit, *sospitas*.
 geswollen *vel* gedronten, *inflatus*.
 getal, *computatio, enumeratio, numerus*.
 getal uan drien, *ternarjus*.
 getal uan ujren, *quaternarjus*.
 getal uan agten, *octonarjus*.
 getal uan negenen, *nouenarjus*.
 getal uan tenen, *denarium*.
 getemlec, *domabilis*.
 getemmet, *domitus*.
geten, zie hebben geten, enz.
 getouwe, *fabrilia, textilia*.
 getrue *vel* wetbrjngere, *legalis*.
 getruwe, *fidelis, fidus*.
getruwe, zie nit getruwe.
 getruweleke, *fideliter*.
 getruwen, *confidere, federe*.
 getugen, *testificarj*.
 getugre, *testator*.
 getunst, *pactio, pactum*.
 getujget, *frondosus*²⁾.
 geuwinge, *rictus*.
 geuadre, *compater*.
 geual, *casus, eventus*.
 geuallech, *casualis, fortujtus*.
 geualleke, *casualiter, congrue*.
 geuallen, *suppetere*.
 geuangen, *captivus*.
geue, zie raet geue.
 geuedert, *pennatus*.
 geuegen, *conserere*³⁾.
 geuen, *dare, donare, impendere, largiri, priuilegiare, tribuere*.
 geuen eten, *cybare*.
 geuen, zie bieden.
geuen, zie pujsun geuen.

1) MS. heeft *ge* boven 'stoten'.

2) Th. vol twyger.

3) Th. to hoip voigen.

geuere, *dator*.
 geuoegen, *convenire*.
 geuog, *aptus*.
 geuoge, *iugalis*⁴⁾.
 geuogen, *coaptare, competere, componere, congruere, conjungere, continuare, disponere, ordinare*.
 geuogere, *ordinarius*.
 geuoget, *deceat*.
 geuogheit, *modestia*.
 geuoginge, *complosio, compositio, continuatio*.
 geuoglek, *decenter*⁵⁾.
 geuogleke, *apte, competentim, composite, decens, habilis, modeste, ordinate*.
 geuognisse, *conjunctio, dispositio, ordinatio*.
 geuognisse, *zie leet*.
 geuolen, *sentire*.
 geuolige⁶⁾, *sensus*.
 geuolgech, *consentaneus*.
 geuriet, *libertus*.
 geurjet, *manumissus*.
 gevuge, *idoneus*.
 geuvlec, *sensibilis*.
 geuvleke, *sensibiliter*.
 geuult, *confertus*.
 gewalt, *auctoritas, facultas, violentia*.
 gewalt *vel* magt, *potestas*.

4) Th. dat to voighlick is.

5) Beide woorden zoo goed als onleesbaar.

6) Misschien in het MS.: -ige, niet te onderscheiden.

gewapent, *loricatus*¹⁾.
 geware, *cautus*.
 gewarleke, *caute*.
 gewede, *habitus*.
 geweldeg, *violentus*.
 geweldeleke, *violenter*.
 gewen, *oscitare*.
 gewenen, *solere, suescere*.
 geworden, *dignari*.
 gewes, *ratus*.
 gewesen, *zie hebben geten*.
 geweset, *orbis*.
 gewesleke, *quidem, quippe*.
 gewiede stat, *sacrarium*.
 gewigte, *pondus*.
 gewichte, *zie stater*.
 gewigte, *zie dragma, talentum*.
 gewin, *emolumentum*²⁾, *lucrum, questus*.
 gewinnen, *assuescere, assuefacere*³⁾, *nanciscj*⁴⁾.
 gewoende, *assiduitas*.
 gewone, *zie is gewone*.
 gewone sin, *consuescere*.
 gewonen, *innolescere*.
 gewonlec, *assiduus*⁵⁾.
 gewont, *saucjus*.
 gewortleke, *radicitus*.
 gewugheit⁶⁾, *aptitudo*.
 gieten, *diffundere, fundere*.
 gieten *vel* blasen, *conflare*.
 gieten, *zie wider gieten*.
 gift, *zie de gift quat, enz.*
 gigant, *gygas*.
 gigt, *paralisis*.
 gigte, *munus*.
 gigteken, *zie clene gigteken*.
 ginder, *ibi*.
 ginder, *zie uan ginder*.
 gijnge, *confutisterium*.
 girech, *cupidus*.
 gireg, *auarus, avidus*.
 giregheit, *aviditas, cupiditas, cupido, avaritia*.
 girleke, *avare, avide*.
 gisel, *obses*.
 giuet, *zie de giuet, enz.*
 glas, *vitrum*.

1) Th. loricare, pantzer an doen.

2) Th. moelen gewinne of ander gewynne.

3) MS.: 'assuescere, gewinnen', gevolgd door 'assuefacere, idem.' Th. seer gewonen.

4) Eerste woord van de N-rij. In het MS.: anciscj. Plaats voor eene intitaal open gelaten.

5) Th. stedelick. vlijtich. sorchfeldich of rijck van geld.

6) MS.: 'gew^ougheit.' Th. beqwemicheit.

glas, zie uan glase.
glasen, *vitrea*.
gliden, *dilabi*, *labi*.
gliden, zie uallen.
glorie, zie sunder glorie.
glose, *commentium*⁷⁾, *glosa*.
glosen, *commentari*, *glosare*.
glosere, *commentator*.
glosinge, *commentarium*.
gode, zie de gode siet, siende gode, uan gode.
gode ergeuen, *Nazareus*.
godelech, *deificus*.
godelec, *divinus*.
godelecheit, *divinitas*.
godinne, *dea*.
goepe, *cruppa*⁸⁾.
golden, *aureus*.
golt, *aurum*.
*goltbert*⁹⁾, *aurifrisium*.
golt bort, *ostrum*¹⁰⁾.
golt smet, *aurifex*¹¹⁾.
gomor, ene mate.
gordel, *stropheum*, *subcinctorium*.

7) Th. commentum, visiert gedichte of lere van vele dynghen in den synnen vergadert.

8) Vgl. Diez I. 289. 302.

9) Diut. goltbort. Dief. golt bart (99).

10) Th. purper.

11) Th. aurifaber, goltsmyt. aurifex, goltmeker.

gorden, *succingere*.
 Got, *deus, divus, theos*.
 Got blume, *solsequium*¹⁾.
 Got haldig, *ave*.
 Gothaldig, *salve*.
 Gotheit, *deitas, numen*.
 Gots ligame, *eucharistia*²⁾, *viaticum*.
 Gotsname, *alpha*³⁾.
 gracie, *carisma, gratia*.
 gradal, *graduale*.
 graf, *bustum, monumentum, sepulchrum*.
graf, zie dat men scrift, enz.
 gracht, *fossa*.
 gracht vel hol, *fouea*.
 gramarie, *gramatica*.
 gras, *gramen*.
 grat vel ganc, *gradus*.
 gratie, zie de gratie heft.
 grau, *canus*⁴⁾.
 grauheit, *canities*.
 graue, *comes*.
 grauen, *celare, fodere, sculperere*.
 graujnge, *sculptura*.
 grawen, *canescere*⁵⁾.
 greffie, *grafium, stilus*.
 greffie vel tafle, *pugillaris*.
 greuere, *fossor*.
 Grik, *Grecus*.
 Griken, *Grecia*.
 grimmen, *fremere, frendere*.
 grimminge, *grunitus*⁶⁾.
 grindel, *obex, repagulum*.
 grinen, *grunnire*.
 grinsen, *ringere*.
 grip, *grifo*.
 gripech, *rapax*.
 gripen, *apprehendere, arripere*.
 gripinge, *apprehensio*.
 gripleke, *raptim*.
 grisen, *cacinnare*⁷⁾.
 grisinge, *cacinnus*⁸⁾.
 groet, *eximius, immanis*.

- 1) Th. solisequium vel solsequium. Elitropium. eyntreley bloemken dat hoift altijt na der sonnen kerende s(ive) medesuete of marien bloemken.
- 2) In het MS. *me* van het Holl. woord boven 'liga'. Th. dat heylige sacrament.
- 3) Th. alpha heit die ijrste greecksche litter.
- 4) Th. grae.
- 5) Th. begynnen to grawen.
- 6) Th. die stemme des grijnens.
- 7) Th. cachinnare, schaterende lachen.
- 8) Th. onnutlicke lachynge.

grof, *grossus*.
 grofheit, *grossitudo*.
 grot, *grandis, immodicus, ingens, magnus, magnificus*.
 grot daet, *magnalia*⁹⁾.
 grot ioie, *iubilatio*.
 grot ligameg, *corpulentus*.
 grot tant, *molaris*¹⁰⁾.
 grot vesch, *foce*.
grot, zie wie grot.
 grotde, *quantitas*.
 grote se, *occeanum*.
 grotheit, *statura*¹¹⁾, *immanitas, immensitas, magnitudo, magnificentia*.
 grotleke, *magnifice*.
 grujen, *virere, virescere, viridescere*.
grunde, zie uten grunde.
 grune, *viridis*.
 grunt, *fundus*.
 grute, *salutatio*.
 gruten, *salutare*.
 gruue, *sepultura*.
 gruue, zie cule.
 gudertir, *benignus*.
 gulden, *compensare*.
 gunst, *favor*.
gunste, zie sunder gunste.
 gurdel, *cingulum*.
 gurden, *cingere*.

- 9) Th. magnalis, groiteichtich, off die groitlich duet.
 10) Th. backtant.
 11) Th. die groitheit off gedaente eyns mynschen.

gut, *bonus*.
 gut, zie de gift quat, enz.; sunder gut, uelegut.
 gutdadeg, *benefactor*.
 gutdaet, *beneficium*.
 Gut fridag, *Parasceue*.
 gutheit, *benignitas, bonitas*.
 gutleke, *benigne, virtuose*.
 gut lut, *sonoritas*.
 gut roke, *fraglancia*¹⁾.
 guwen, *branchia*.

H.

haar, *pilus*.
 haec, *uncus*.
 haecce, *uncinus*²⁾.
 haer, *coma, crinis*.
 haet, zie minne.
 hage, *arbustum, dumus, labrusca*³⁾, *rubetum, rubus*.
 hagetisse, *strix*⁴⁾.
 hagglen, *grandinare*.
 -hald-, zie Gothaldig.
 halden, *conservare, retinere, servare, tenere*.
 haldende, *tenax*.
 hale, *occultatio*.
 half, *dimidium, semis*.
 half dot, *semimortuus*.
 half leuende, *semiuuius*.
 half man, *semiuir*.
 half rine, *emisperium*.
 half salme, *diapsalma*⁵⁾.
 half uerbrant, *semiustus*.
 half uol, *semiplenus*.
 halgtre, *camus*.
 hals, *ceruix, collum*.
 hals berch, *lorica*.
 halslach, *colaphus*.
 halslagen, *colaphizare*⁶⁾.
 halt, *claudus*.
 halten, *claudicare*.
 haltende, *strumosus*⁷⁾.
 hamer, *malleus*.

1) Zie: rieken.

2) Th. eyn haick.

3) Th. labrusta. eyn wilt wijnstock of druuff dair vp gewassen.

4) Th. eynreley vogel, scz. hoff mewe.

5) Th. eyn deyling of scheydinghe in den psalme.

6) Th. collaphizare, halslaen.

7) Th. struma, eyn hoeuel vur an der borst. strumosus dye sulken hoeuel groit heft. Zie echter: bulte an der huppe.

handelen, *retractare, tractare*.
handelen, zie nit te handelen.
handeling, *contestatio, retractatio, tractatio*.
handlen, *attractare*.
hane, *gallus*.
hangele, *hamus*⁸⁾.
hangen, *pendere, suspendere*.
hanenisse, *suspendium*.
hane warch, *sacrilegus*.
hant, *manus*.
hant, zie bit ener hant.
-*hant*, zie tehanthant.
hant due, *teridrium*.
hantfeste, *cyrographum*⁹⁾.
hantsco, *cyrotheca*¹⁰⁾.
hantslag, zie clage.
hant slagen, zie clagen.
hantsoech, *cyragra*¹¹⁾.

- 8) Th. eyn vusch angel.
9) Th. hantschrift.
10) Th. cirotheca, eyn hansch off spynd al dynck in to setten.
11) Th. gycht in den handen.

har, *cesaries*.
 har, zie loc.
 harde, *opido*, *duriter*.
 harde decke, *persepe*.
 harde clere, *preclarus*.
 harde clerleke, *preclare*.
 hardelange, *dudum*.
 harde nuweleke, *nuperrime*.
 harde schire, *quantocjus*.
 hardeleke, *dure*.
 hare, *cilicius*¹⁾, *huc*²⁾.
 haren, zie pissade.
 harpe, *cythara*, *lira*.
 harpen, *cytharizare*.
 harpere, *cytharedus*, *liricen*.
 harropen, *depilare*³⁾.
 hart, *durus*.
 hart, zie vast.
 hartheit, *aust(er)itas*, *duricia*, *obduratio*.
 hartman, *austerus*.
 hartoe⁴⁾, *hactenus*.
 hase, *lepus*.
 haseken, *lepusculus*.
 haselnot, *avellana*.
 hasen, *leporinus*.
 hastech, *conatus*, *festinus*.
 hasteg, *preceps*, *properans*, *repentinus*,
subitus, *tempestinus*.
 hasteleke, *festinanter*, *propere*, *repente*. *hasteleke*, zie nit hasteleke.
 hasten, *accelerare*⁵⁾, *festinare*, *properare*.
hat, zie dur hat.
 hate, zie minne.
 hatelec, *odibilis*.
 hateleke, *odiose*.
 haten, *inimicari*, *odire*.
 haten vel maledien, *excecrari*.
 hatscap, *odium*.
 hauee, *accipiter*⁶⁾.
 hauene, *portus*.
 hauetel, *falcastrum*⁷⁾.
 he, *ipse*.
 hebben, *habere*.
 hebben den reden, *febricitare*.

1) Th. cilicium. en hairen cleyt.

2) MS. heeft 'h^ere': onder de e bevindt zich het teeken van deze weg te laten.

3) Th. bnthairen(!) off rouen of ontcleiden.

4) Ms. heeft: h^eartoe.

5) In marg. van het MS. links van het Lat. woord de letters: a.p.

6) MS. heeft in marg. links van het Lat. woord: m.t.

7) Th. eyn hyep. Gloss. Trevirensis (zie Hor. Belg. VII. Inleid. p. viii): *hafteel* - Kil.; en T.i.v. wyngarts mess, hepe.

hebben geten *vel* gewesen, *esse*.
hebben, zie magt hebben.
heerheit, *maiestas*.
heersch, *pomposus*.
heerse, *milium*.
heesch, *raucus*.
heesgeit, *raucitas*.
heeschleke, *rauce*.
heffe, *fex*.
hefmuder, zie wesen hefmuder.
heft, zie de brake heft, de heft podagre, de heft melancolie, de heft tue wif, de heft uol dint, de kint heft, det water heft.
hegte, *manubrium*.
hegtsel, zie gespan.
heide, *timus*.
heiden, *gentilis, paganus*.
heidenheit, *gentilitas*.
heidennisse, *paganismus*.
heiger, *ardea*⁸⁾.
heilech, *heros*.
heileg, *sacer, sanctus*.
heilegdum, *reliquie*.
heilecheit, *sanctificatio*.
heilegen, *sanctificare*.
heileglec, *beate*.
heilegleke, *sancte*.

8) Th. en reygher.

heilechten, *mediare*.
 heilen, *redintegrare*.
 heilig, *almus, beatus*¹⁾.
 heiligen, *beare*²⁾.
 heiligheit, *beatitudo*.
 heilnisse, *sanctuarium*.
 heimelech, *familiaris*.
 heimelegheit, *peculiaritas*.
 heimelee, *priuatus*.
 heimeleke, *familiariter, priuate, priuatjm*.
 heimlegheit, *soliloquium*³⁾.
 heimlecheit, *familiaritas*.
 heimode, *secretarium*.
 helen, *celare*.
 helle, *baratrum, gehenna, infernus, inferus, orcus, pluteum, stix, tartarus*.
 hellech, *infernalis*.
 hellec, *stigijs, tartareus*.
 helline, *obulus*.
 helm, *cassis, galea*.
 helpe, *complex*⁴⁾.
 helpen, *adiuvare, amminiculari*⁵⁾, *auxiliari, cooperari, iuuare, opitulari, patrocinari, subuenire, succurrere, suffragari*.
 helpere, *auxiliator*.
 helperse, *auxiliatrix*.
 helpre, *adiutor*.
 helsen, *amplecti, complecti*.
 helsinge, *amplexus*.
 heme, *se*.
 hemedede, *camisia*.
 henen, *hinc*.
 heneuart, *transmigratio*.
 hengest, *caballus*⁶⁾.
 henperline, *iugis*.
 henze, *ansa*⁷⁾.
 herberge, *hospicium*.
 herbergen, *hospitare*.
 herbergie, *hospitalitas*.
 herde, *armentarius, pastor*.
 herden, *perseuerare*.
 herdinge, *perseuerantia*.
 here, *dominator, dominus, exercitus, herus*.
 here uan hundertegen, *centurio*.
 -here, zie iunchere.

1) Th. selich.

2) Th. selich maken.

3) Th. eynsame spraicke.

4) Th. mede gesel in qwaiden.

5) Th. adminiculari.

6) Eerste woord der C-rij. MS. 'aballus'; er is plaats voor eene initiaal opengelaten. Th. eyn snoid pert.

7) Th. en hengel, of oir an en vat. Kil. henspse, hendpse mantissa, auctarium.

heremite, *anachorita*.
 herfst, *auctumpnus*.
 herfstlec, *auctumpnalis*.
 herheit, *prelatio*.
 herinc, *altec*.
 herlec, *herilis*.
 herlec indun, *intronizare*.
 herre, *cardo, gunfus*.
 herscap, *dominatio*⁸⁾, *dominium, principatus, proceres*⁹⁾.
 herscap vel selscap, *pompa*.
 herscap driuen, *dominari*.
 herscleke, *pompaticae*.
 herseken, *cerebellum*.
 hersene, *cerebrum*.
 hert, *arula*¹⁰⁾, *focus, cervus*.
 herte, *cor, precordia*.
 hertelec, *precordialis*.
 herten, *cervinus*.
 hertenlos, *excors*.
 hertoge, *dux*.
 herwert, *istinc*.
 heuemuder¹¹⁾, *obstetrix*.
 heuesel, *fermentum*¹²⁾.

8) De eerste letter van het Holl. woord onleesbaar. Th. heerlijkheit.

9) Th. procer,.. eyn die van gueder gebutēr i^s(!)

10) Th. cleyn alter. of vuyrpan, off roister.

11) Vgl. hefmuder.

12) Th. ophauen. vgl. Kil. i.v. heuel. heuelen: fermento miscere.

heuēt, zie de dat blut, enz.; de heuēt water.
 hiberch, *coniugalis*¹⁾.
 hiden, *hodie*.
hiden, zie uan hiden.
 hie, *hic, istac, istic*.
hie, zie sech hie.
 hij, zie man.
 hicstre, *graculus*²⁾.
 himel, *celum, ether, polus*.
 himel, zie en berg.
 himellec, *celestis, celicus, celicola, ethereus*.
 himelleke, *celitus*.
 himelte, *laquearia, lacuna*³⁾, *palatum*.
 himelten, *laqueare*.
 hinde, *cerva*.
 hinne, *gallina*.
 hipocrite, *hipocrita*⁴⁾
hir, zie ig ben hir.
 hitte, *ardor, calor, estus*.
 hiwelech, *coitus*.
 hiwelec, *concupitus, coniugium*⁵⁾, *matrimonium*.
 hiwen, *coire*.
 ho, *excelsus*.
 hoech, *celsus*.
 hoech, zie lanc.
 hoege, *sublimis*.
 hoegheit, *celsitudo, vertex*.
 hoegleke, *sublimiter, summe*.
 hoep, *spina, strues*.
 hoet, *sercum*⁶⁾.
 hof, *cucumerrarium*⁷⁾, *curia, curtis*.
 hof vel bongart, *ortus*.
 hofsgleke, *curialiter*.
 hoftslop, *capitium*.
 hofstat, *area*.
 hofvel, zie wal.
 hoge, *altus, arduus*.
 hogen, *sublimare*.
hogest, zie alre hogest.
 hogetide, *celebratio, celebritas*⁸⁾, *festiuitas, festum, sollempnitas*.
 hogetidech, *ferialis*.
 hogetideg, *celeber, sollempnis*.
 hogetidelech, *festus*.

1) Zie: hiwelec.

2) Th. eyn markolff. Kil. hechster. Sax.

3) Th. lacunar, eyn baich off gewulft off haenbalcken.

4) Zie: ipocrisie.

5) Zie: hiberch.

6) Th. sertum. eyn krantz. perle schappeele.

7) Th. cucumer. vleschen..... cucumerrarium, dair sy wassen, off bewart werden. Zie: cucumern.

8) Th. celeber vijrlick, hochtytlick.

hogetideleke, *celebriter, sollempniter*.
 hogheit, *altitudo, apex, cacumen, culmen, fastigium*⁹⁾.
 hogtide, *cenophegia*.
 hoj, *fenum*.
 hoimant, *lulus*.
 hol, *antrum, caverna, concavus, specu*.
 hol, *zie gracht, vijf iar*.
 hole uanden vote, *cavus*.
 holendere, *sambucus*¹⁰⁾.
 holpe, *adiutorium, amminiculum, auxilium, iuuamen, opis, opitulatio, patrocinium, presidium, subsidium, subuentio, succursus, suffragium*.
 holpre, *suffraganeus*.
 holt, *buxus*¹¹⁾, *lignum*.
 -holt, *zie drogeholt*.
 holtduue, *zie rincduue*.
 hondert, *centum*.
 honech, *mel*.
 honecheit, *mellitus, melleus*.
 hope, *spes*.
 hopen, *coacervare, sperare*.
 hopet, *conuexus*.
 hopinge, *inculcatio*.
 horeken, *auscultare*.
 horen, *cornu, exaudire, audire*.
 horinge, *auditus, auditio*¹²⁾.

9) Th. hoycheit.

10) Th. vliederen off hollenders holt of boem.

11) Th. busboem.

12) MS.: 'auditus, horinge; auditio, idem'.

horn, zie einc horn.
horneg, zie uir horneg.
hornegen, zie uir hornegen.
hornec, *angulus*.
horre, *auditor*, *exauditor*.
horsamheit, zie dompe horsamheit.
horten, *allidere*¹⁾.
hose vel kouce, *caliga*²⁾.
hose vel laerse, *ocrea*.
hospital, *hospitale*.
hostertele, *ligula*³⁾.
houel, *collis*.
houeleg, *aulicus*.
houerde, *elatio*, *extollencia*⁴⁾, *fastus*⁵⁾.
houerdeleke, *elate*.
houesch, *curialis*, *facetus*, *stragulata*.
houet, *caput*.
howiser, *celus*.
hude, *exuvie*⁶⁾.
hudeken, *cuticula*.
huden, *custodire*.
huden vel uerhelen, *occultare*.
hudet, zie de hudet mule.
hulleken, *peplum*⁷⁾.
hun. ein crut⁸⁾, *elleborum*.
hunderste, *centesimus*.
hundert, zie dri hondert, negen hondert, seuen hondert waruen.
hundert volt, *centuplum*.
hundertegen, zie here uan hondertegen.
hundertiareg, *centenarius*.
hunderwaruen, *centies*.
hunger, *esuries*, *fames*.
hungeren, *esurire*.
hungerch, *famelicus*⁹⁾.
hunsflige, *cinomia*.
hunt, *canis*.
huppe, zie bolte an der huppe.
hurdum, *mechia*.
hure, *pensio*.
hure, zie talmans hure.
huren, *locare*.

- 1) Th. ergent tegen qwetzzen.
- 2) Th. eyn haise, doicken off yseren.
- 3) Th. eyn ryemken.
- 4) Th. houerdye.
- 5) Th. georloft.
- 6) Th. cleydere, slangenhuyde.
- 7) Th. eyn hoifdoick off eynreley costel vrouwelick mantel.
- 8) Th. eynreley cruyt. - *hun*? Zie Inleiding.
- 9) Th. hungerich.

hurere, *mechus, meretricius, nebulo*¹⁰⁾, *scortator*.
hurhus, *lupanar, prostibulum*.
hurlost, *luxuria*.
hurlosten, *luxuriarj*.
hurlusteg, *luxoriosus*.
hurlustleke, *luxuriose*.
hurren son, *manzer*.
hurten, *elidere, incutere*.
hurtinge, *incussio, pulsio*.
hus, *domus, edes, lar, habitaculum*.
huseken, *casa*.
husgenot, *domesticus*.
hushere, *pater familias*.
husken, *casula, tugurjum*.
husrat, *suppellelex*.
hut, *cutis, pilleus*.
hut vel uel, *pellis*.
huue, *mansus, mitra*¹¹⁾.

I.J.

ia, *ita*.
iacinct, *jacinctus*.
iaecht, *venatio*.
iagen, *agitare*¹²⁾, *venari*.
iar, *annus*.
iar, zie twe iar.

10) Th. eyn lecker. - Zie: lecker.

11) Zie: gehunet.

12) Th. steeds wercken.

iareg, zie drie iareg, seuen iareg, sestigiareg.
iarecht, *annosus*¹⁾.
iareken, *anniculus*.
iaren, zie uan tuen iaren, uan drien iaren, uan seuen iaren, uan twelf iaren, uan vifteg iaren.
iargetide, *anniversarius*.
iarlec, *annuus*.
iarleke, *annuatim*.
iarmarect, *nundine*.
jaspis, ein edel stein.
ibis, ein uogel.
idel, *cassus*, *irritum*.
idelen, *exinanire*, *inanire*.
idelheit, *exinanitio*.
idelleke, *inaniter*, *ociose*.
idelnisse, *euacuatio*.
idlen, *euacuari*.
idra, ein slange.
idriken, *ruminare*.
iegen, *contra*.
iegen, zie in iegen werpen.
iegenstriden, *repugnare*.
iegenwerpinge, *obiectio*.
iegenworde, *presentia*.
iegenworden, *presens*.
iegere, *venator*.
ieman, *ullus*, *quispiam*, *quisquam*.
iene, *nonne*.
iesgen, *singultus*²⁾.
ig ben, *sum*.
ig ben hir, *assum*.
igben uercogt, *veneo*.
ig bidde, *queso*.
ig secge, *aio*.
igel, *erinatjus*.
igelic, *quisque*, *singuli*.
*igelic*³⁾, zie allerhande igelic.
ihesus, *ihesus*.
iman, *aliquis*.
jman, *quidam*.
imperatif, *imperativus*.
in beiden siden regt, *ambidexter*.
in bennen, *intimus*.
inbennenlec, *intimus*.
in bennensbucs, *intestinus*.
in eine side, *seorsum*⁴⁾.

1) Th. vol iairen.

2) Th. singulcio myt pynen off droifheit den aedem op trecken, Singultus, all sulke optreckinghe des aedems off die huyck.

3) Zie Inleiding.

4) Th. achterwart to rugge, verscheiden.

in kerker werpen, *incarcerare*.
in ordene, *seriatim*.
in tuen gedelt, *bipertitus*.
in tuen gespleten, *bifidus*.
in ujren gedelt, *quadrupertitus*.
in water storm, *zie bare*.
inblasen, *insufflare*.
in blasen *vel* ethmen, *inspirare*.
inblasinge, *zie inethminge*.
inbogen, *inflectere*.
inboginge, *inflectio*.
indragen, *importare, inferre, ingerere, inuehere*.
indragenisse, *inuectio*.
indrucken, *imprimere*.
indrupen, *instillare*.
indun, *zie herlec indun*.
inethminge *vel* inblasinge, *inspiratio*.
infalden, *implicare*.
ininitif *vel* nit endende, *ininitiuus*.
influjen, *influere*.
ingaen, *subintrare*.
ingan, *ingredj, intrare, introire*.
ingan, *zie anegan*.
inganc, *introitus*.
inganc *vel* ingegan, *ingressus*.
inge, *zie ouer inge*.
ingegan, *zie inganc*.
ingeuogen *vel* bevelen, *iniungere*.
ingewolkinge, *inuolucrum*⁵⁾.
ingiten, *infundere*.
ingrauen, *infodere*.

5) Zie: inwolken.

in iegen werpen, *obicere*.
 inleggen, *imponere*.
 inleiden, *inducere, introducere*.
 inleidinge, *inductio*.
 inlop, *incursus*.
 inlopen, *incurrere*.
 inluden, *insonare*.
 inregnen, *impluere*.
 inrupen, *inuocare*.
 inschriuen, *inscribere*.
 inschriujnge, *inscriptio*.
 insitten, *insidere*.
 inspringen, *insilire*.
 jnspuwen, *inspuere*.
 insteken, *infigere*.
 instoten, *intrudere*.
 instotinge, *intrusio*.
 intosgen *vel* under, *inter*.
 intosgen flujen, *interfluere*.
 intosgen¹⁾, *interponere*.
 intrecken, *intrahere*.
 inuallen, *incidere*.
 inwart keren, *inuertere*.
 inwelken, *zie* inwolken.
 inwerpen, *inicere*.
 inwerpinge, *iniectio*.
 inweuen, *intexere*.
 inwolken *vel* inwelken, *involuere*.
 ioget, *iuventa, iuventus*.
 ioie, *iocunditas*.
 ioie, *zie* grot ioie.
 ioien *vel* erurojen, *iocundarj*.
 ioilec *vel* vroilec, *iocundus*.
 ioileke *vel* urojleke, *iocunde*.
 ioc, *iugum*.
 iokede, *pruritus*.
 ioken, *prurire*.
iperbolice, ein figure.
 ipocrisie, *hipocrisis*.
 irgen, *alicubi*.
 Irlant, *Hibernia*.
 is, *glaties*.
 is gewone, *zie* plegt.
 iser, *ferrum*.
 iseren, *ferreus*.
 ispe, *isopus*.
Israhel, siende gode.
Israhelita, de gode siet.
 istorie, *hystoria*.
 it berowet, *piget*.

1) I. intosgen *setten*? Zie Inleiding.

it beruwet, *penitet*.
it ent, *explicit*.
it gelust, *libet*.
it georlouet, *licet*.
it is orber, *oportet*.
it mesteet, *dedecet*.
it reggent, *plujt*.
it scamet, *pudet*.
it snuwet, *ningit*.
it vromet, *expedit*.
iungelinc, *adolescens*.
jungelinc, *iuvenis*.
iungere, *discipulus*.
junc, *fetus*.
iuncbaret, *lanugo*.
iunc bart, *pubes*.
juncheit, *adolescentia*.
iunchere, *paranimphus*.
junchert, *hinnulus*.
iunclec, *iuvenilis*.
-juncst, zie tejuncst.
iuncvrowe, *puella, nimpha*.
juncvrowe, *iuvencula*.
iuorie, *ebur*.
iuorie, zie uan iuorie.
iwent, *aliquantum*.
iwent grot, *aliquantus*.
iwentken, *aliquantulum*.
iwentlange, *aliquamdiu*.

C.K.

ka, *monedula*¹⁾.
 kaf, *palea*²⁾.
 calde, *frigiditas*, *frigus*.
 cale, *calvus*.
 kalende, *kalenda*³⁾.
 kalendier, *calendarjus*.
 calf, *vitulus*.
 calheit, *calvitium*.
 calc, *calx*.
 callinge, *multiloquium*.
 calt, *frigidus*, *gelidus*.
 cam, *pecten*.
cameleon, ein dir.
 camer, *conclavis*.
 camere, *camera*, *talamus*, *triclinium*, *tristega*⁴⁾.
 camere, zie kindre.
camere, zie ene camere.
 camerire, *pedissequa*.
 camerlinc, *cubicularius*.
 camp, *crista*⁵⁾, *duellum*.
 cancel, *cancellus*.
 cancelere, *cancellarius*.
 candelere, *candelabrum*.
 kanker, *cancer*.
 canonec, *canonicus*.
 canonecleke, *canonice*.
 capellaen, *capellanus*.
 capelle, *capella*.
 caperun, *capucium*.
 capitel, *capitellum*⁶⁾.
 capitle, *capitulum*.
*capparis*⁷⁾, en boenkein.
 cappe, *cappa*.
 cappen, *dissecare*.
*capfolium*⁸⁾, en crut.
 capun, *capo*, *gallinatjus*.
 car vel alecorf, *nassa*⁹⁾.
 carbunkel, *carbunculus*.
 carde, *borith*¹⁰⁾.

- 1) Th. eynreley vogel scz. daile of kae.
- 2) Th. eyn goedynne des voiders, off kaue van korne.
- 3) Eerste woord der K-rij. MS.: 'alenda', maar er is plaats voor eene initiaal K. opengelaten.
- 4) Th. tristegum, eyn strijtstede myt drijen onderslegghen.
- 5) Th. vogelkam.
- 6) Th. dat men baeuen op die columnen settet.
- 7) Th. caperen, die men ytt myt boemoly.
- 8) Dit woord staat in het MS. tusschen capricornus en capsula. 1. *caprifolium*?
- 9) Th. eynreley visch gereitscap uan tenen geuluchten.
- 10) Th. eynrely cruyt des die volre bruken. Kil. Kaerde *carduus fullonum*, *carduus*, *virga pastoris*.

cardjnal, *cardinalis*.
caritate, *caritas*.
carmelec, *gemebundus*.
carmen, *eiulare, gemere*.
carmen *vel* wenen, *ingemiscere*.
carminge, *gemitus*.
carre, *biga, careta, quadriga, reda*.
kase, *caseus*.
casse, *zie bare*.
*cassia*¹¹⁾, en crut.
*cassle*¹²⁾, *casula*.
castanie, *castanea*.
castel, *opider*¹³⁾.
castel *vel* burch, *castrum*.
castel, *zie* cleine burch castel.
castien, *castigare*.
castinge, *castigatio*.
catte, *catus*.
cauele, *zie loet*.
keersen, *cerasa*.

11) Th. casia, eynreley cruyt des bloeme snelle vellet.

12) MS. *cassle of casfle. te lezen casufle?* zie Kil. kasuyfel..... vulgò *casula*. - casel, cassel, caselle, komt echter ook voor bij *Dief. Gloss*.

13) *Vocabularius latino-germanicus* (Dief. No. 20): *Opidar. aris caestel*.

kefse, *concupina*.
 kefs kint, *spurjus*.
 keiser, *cesar, imperator*.
 keiserinne, *imperatrix*.
 keiserleke, *imperialis*.
 kele, *fauces, gula, guttur*.
 kelch, *calix*.
 kelnere, *cellarium*.
 kelre, zie scure.
 kelrewerdre, *cellerarius*.
 keltre, *torcular*.
 kemben, *pectere, pectinare*.
 kemel, *camelus*.
 kemerlinc, *camerarius*.
 kempe, *pugil*.
 kennen, *agnoscere*.
 kep, *pedica*¹⁾.
 keren, *reuoluere, vergere, verrere, versare, vertere*.
 keren, zie inwart keren.
 kerfstoc, *dica*²⁾.
 kerke, *basilica*³⁾, *ecclesia*.
 kerker, *carcer*.
 kerker, zie in kerker werpen.
 kerchof, *atrium*⁴⁾, *cimiterium*.
 kerkre, *ergastulum*⁵⁾.
 kermisse, *dedicatio*.
 kerne, *nucleus*.
 kerren, *scopare*⁶⁾.
 kerse, *candela, cereus, narstucium*⁷⁾.
 kersebom, *cerasus*.
 ketel, *cacabus, lebes*⁸⁾.
 ketene, *cathena*.
 keuese, *focaria*⁹⁾, *fornicatio*.
 keuesen, *pellicere*
 keuesere, *fornicator*.
 kewen, *mandere*.
 kiesen, *eligere*.
 kiken, *pullus*.
 kimben, *comere*.
 kinde, zie bit kinde, geliegen uan kinde.
 kindeken, *infantulus*.

- 1) Th. eyn tewe of eyne druwe off stricke dyeren myt to vanghen.
- 2) Th. kerfstoc dair men scholt myt bewyst.
- 3) Th. eyn konynecklick huys.
- 4) Th. sale.
- 5) Th. eyne werckstede of eyn stede in der geuenckniss dair die gevangen wat wercken mogen, of des mynschen lijcham dair die syele in gevangen leghet.
- 6) Th. scobere keren, veghen. scopere, idem - scopa. bessem.
- 7) Th. nasturcium eynreley groen cruyt scz. karss.
- 8) Th. eyn cleyne ketel of duppen.
- 9) Th. eyn huere bij den hert.

kindelbedde, *puerperium*¹⁰⁾.
 kinder, *pignora*.
 kinder winnen, *procreare*.
 kindere, *liberi*.
 kindre *vel* camere, *penates*.
 kinne, *mentum*.
 kinnebacke, *mandibula*.
 kinnebacslag, *alapa*.
 kinsch, *infantilis*.
 kinscheit, *infantia*, *pueritia*.
 kint, *puer*.
 kint, *zie* nit sprekende.
kint, *zie* de kint heft.
 kirke, *zie* bedehus.
 kirstenleke, *catholice*.
 kirsten man, *catholicus*.
 kiste, *archa*, *cista*.
 kisteken, *cistula*.
 kitelen, *titillare*.
 kitelinge, *titillatio*.
 clabot, *gurgulio*¹¹⁾.
 claer, *conspicuus*, *serenus*.
 clage, *calumpnia*, *querela*, *querimonia*, *questus*.
 clage *vel* hantslag, *planctus*.
 clagen, *conqueri*, *deplangere*, *queri*.
 clagen *vel* hantslagen, *plangere*.

10) Th. die geburde eyns kynds, off eyn kynt, off die stede dair eyn kynt in ontfangen wurdt off eyn craym. s. kyndelbedde.

11) Th. eyn korn weuel.

clagende, *querulus*.
 clagere, *calumpniator*.
 clappart, *loquax*.
 clappen, *garrere*.
 clappende, *verbose*.
 clapperegt, *verbosus*.
 clappinge, *garritus, loquacitas, verbositas*.
 clappre, *garrulus, linguosus*.
 clar, *liquidus*.
 clar maken, *serenare*.
 claremaken, *clarificare*.
 claren, *clarere*.
clarette, zie uan *clarette*.
 clarheit, *claritas*¹⁾, *illuminatio, iubar*²⁾, *liquor, nitor, serenitas*.
 clarheit vel pigment, *nectar*³⁾.
 clarleke, *lucide*.
 clausle, *clausula*.
 clawe, *unguis*.
 clebber, *gummy*⁴⁾.
 cleden, *investire*.
 cleder, *perizomata*⁵⁾.
 cledinge, zie *gecleiteit*.
 cleeden, *vestire*.
 cleet, *colobium*⁶⁾, *indumentum, toga, trabea*⁷⁾, *vestmentum, vestis*.
cleet, zie lenden cleet.
 cleiden, *induere*.
 cleine, *modicus*.
 kleine ambelake, *mapula*.
 kleine burch castel⁸⁾, *castellum*.
 cleine tit, *momentum*.
 clemben, *ascendere*.
 clene, *exilis*.
 cleneberg, *monticulus*.
 clene gigteken, *munusculum*.
 clene ligamken, *corpusculum*.
 clene posteken, *posticium*⁹⁾.
 clene wolke, *nubecula*.
 clenheit, *exiguitas*.
 clenleke, *minute*.
 cleinode, *eulogium*¹⁰⁾.
 clere, *luculentus*.
clere, zie harde *clere*.

- 1) De laatste letters van het Latijn in het MS. onleesbaar. Th. *claritas*: clairheit.
- 2) Th. glantz. schijn of opganck der sonnen, off die sonne, off eyn licht dreger.
- 3) Zie: uan *clarette*. - Th. luterdrank.
- 4) Th. catten golt, dat vyt den bomen loipt.
- 5) Th. eyn schort cleit dair men die schemd myt bedeckt off eyn cleyt van loiff gemaect.
- 6) Th. eyn jonffren mantel bis an die enckel sonder muwen.
- 7) Zie: *gecleet*.
- 8) MS.: *castel* met kleiner letter boven 'burch'.
- 9) Th. = *postica* eyn echter doire.
- 10) Th. *eulogium* wysheit of guet geruchte. *eulogia* guede gruete off guede gaeue.

clere sien¹¹⁾, *linceus*.
 cleren, *declarare, defecare*.
 clerc, *clericus*.
 clerlec, *clericalis*.
 clerleke, *clere, clericaliter*¹²⁾.
 clerleke, *clare, splendide*.
clerleke, zie harde clerleke.
 clernisse, *declaratio*.
 clesse, *glis*¹³⁾.
 cletce, *lappe*¹⁴⁾.
 cleuen, *herere*.
 clinke, *pessulum*.
 cloet, *globus*.
 cloffloc, *allia*.
 clocke, *campana*.
 clocludere, *campanarius*.
 closter, *claustrum*.
 clostrere, *cenobita*¹⁵⁾.
 cloue, *rima*.
 cloueken, *rimula*.
 cluweken, *glomucellus*.
 cluwen, *glomus*.
 knagen, *corrodere, rodere*.

11) Zie: linc.

12) MS. cl^ericaliter. Onder deze a het teeken dat zij door de boven haar geplaatste e moet worden vervangen.

13) Th. leymigh erde. - glissosus. vol klettzen.

14) Th. klesse.

15) Th. begheuen persone.

knegt, *cliens, famulus, inquilinus, satrapa, seruus*.

knegt, zie gehurt knegt.

knegteken, *seruulus*.

knegtlec, *servilis*.

knegtleke, *seruiliter*.

knje, *genu*.

knjelen, *procumbere*.

knjeschiue, *popel*¹⁾.

knjijt, *mancipium*.

cnop, *nexus, nodus*.

cnopen, *nectere, nodare*.

co, *contaminatio*.

coest, *expensa*.

koch, *cocus*.

cogele, *cuculla*²⁾.

coke, *contagium*³⁾.

cokelere, *hariolus, veneficus*.

kokelere, *magus*.

cokelie, *veneficium*.

cokene, *popina*.

kokene, *coquina*.

coker, *faretra*⁴⁾.

cole, *pruna*.

kole, *carbo, caules*.

collacie, *collatio*.

collechte, *collecta*.

collechtenere, *collectaneus*.

colter, *cultrum*.

columbe, zie basis van der columbe.

colue, *clava*⁵⁾.

comberen, *prepedire*.

comen, *venire*.

comende, zie nit weder comende.

comin, *ciminum*.

complede, *completorium*.

compot, *compotus*.

concilie, *concilium*.

condut, *canalis, meatus*.

coninc, *rex*.

coninccen, *regulus*⁶⁾.

conineginne, *regina*.

coninclec, *regalis, regjus*.

coninc rike, *regio, regnum*.

coninccs rude, *sceptrum*.

conuenteke, *conventiculum*.

1) Diutisca leest poples. Th. poples, eyn knye of die boighde onder den knye.

2) Th. cappenkovel. T. cogel, covel = capruyn = capucium.

3) Th. koighe onder den schaipen. T. coghe. wrangh. contagium. - coighs. contagiosus.

4) Th. eyn pylkicker.

5) Th. eyn beslagen kuyse.

6) MS. com₁₂cen.

cope, zie te cope.
copen, *comparare*, *contrahere*, *emere*, *mercarj*, *negociarj*.
coper, *es*.
copinge, *contractus*, *emptio*, *negotiatio*, *negotium*.
cople, *copula*.
copman, *institor*, *mercator*, *negotiator*.
copre, *emptor*.
copren, *eneus*.
kore, *electio*.
coren, *ceres*, *seges*, *saporare*, *temptare*.
coren, zie ein coren.
corenmate, *corus*⁷⁾.
corf, *canistrum*, *cophinus*, *sporta*.
corfken, *sportula*.
coringe, *temptatio*.
corn, *annona*⁸⁾, *blandum*, *fruges*.
corn, zie ein corn.
corne, *cadaver*⁹⁾, *cornum*.
corne, zie offerande uan corne, uan corne.
corneboem, *cornus*¹⁰⁾.
corporael, *corporale*.
corre, *temptator*.
corsene vel uel, *pellicea*.
corste, *crusta*.
corsteken, *crustula*.
cort, *brevis*, *compendiosus*.
corteleke, *breviter*, *summatim*.

- 7) Th. eyn mate van X mudden.
 8) Th. sait of corn eyns iairs.
 9) Th. eyn vuylick.
 10) Th. cornum. haeghboicken vrucht.

corten, *breviare, curtare*.
 cortheit, *brevitas*.
 cortleke, *compendiose*.
 cossen *vel* pulwe, *pulujnar*.
 cost, *sumptus*.
 costende, *sumptuosus*.
 kot, *cocus*¹⁾.
 kouce, *zie* hose.
 cowen, *masticare*.
 cragt, *fortitudo, robur, virtus*.
 craglec, *virtuosus*.
 craie, *cornix*.
 craiken, *cornicula*.
 crane, *crus*.
 cranc, *debilis, imbecillis, inualidus*.
 cranc win, *villum*²⁾.
 crancheit, *imbecillitas, inualitudo*.
 crancleke, *infirmiter*.
 crauwen, *scalpere*.
 crawl, *fuscina, fuscinula*.
 crawen, *fricare*.
 creature, *creatura*.
 creft, *cancer*.
 crenken, *debilitare, infirmare*.
 cresse, *crisma*.
 Krete, *Creta*.
 creuet scale, *conca*³⁾.
 cribbe, *presepe*.
 crigelgeit, *zie* enwille.
 krikel, *cicada*⁴⁾.
 crikelere, *pinus*.
 crislen, *stridere*⁵⁾.
crisolithus, en dir sten.
 cristal, *crystalus*.
 crogt, *cripta*.
crocalus, ein dier.
 croke, *zie* runce.
 crokeg, *zie* runceg.
 crocke *vel* uecke, *vicia*.
 crone, *aureola*⁶⁾, *corona, diadema laurea*.
 cronen, *coronare*.
 croselbusg, *zie* stekel dorn.
 crosle, *cartillago*⁷⁾.
 cruce, *crux*.

- 1) Th. coccus, eynreley varwynghe tusschen roit ind ghele.
- 2) Th. snoed off cleyn wijn.
- 3) Th. eyn moschel scholp.
- 4) Th. en heymken dat by den vuyr synghet.
- 5) Th. knerssen myt den tand off ander gerappe maken. - Kil. krysseltanden.
- 6) Th. der ionffren crantz of croi
- 7) Kil. krospele, krospele-beenken j. knospel-beenken, cartilago.

cruce *vel* galge, *patibulum*.
 crucen, *cruciare, crucifigere, excru ciare*.
 crucinge, *cruciatus*.
 crudes, zie vol crudes.
 cruke, *amphora, idria*.
 crul, *crispus*.
 crullen, *crispare*.
 crumbeleke, *oblique*.
 crumben, *curvare, incuruare*.
 crumben *vel* untrigten, *obliquare*.
 crump, *curvus, incurvus, tortus*.
 crumpleke, *curve*.
 crump man, *clanicus*⁸⁾.
 crump nasech, *simus*.
 crump uoet, *tortipes*.
 crupen, *repere, reptare, serpere*.
crupet, zie dat *crupet*.
 crusul, *crusibolum*⁹⁾.
 crut, *herba*.
 crutgart, *pisetum*.
 cruthof, *viridarium*.
 kukene, *culina*.
 cuccuc, *cuculus*.
 cucumern¹⁰⁾, *cucumer*.
 cule *vel* gruue, *cavea*.
 cume, *vix*.
 kunde, *agnitio*.
 cundeg, *arrogans*.
 cundegheit, *arrogantia*.
 cundegleke, *arroganter*.

8) Th. bedredic ind besonders die ghichtich is.

9) vgl. Graff. IV. 616.

10) Zie: hof.

cunden, *condire*¹⁾.
 cune, *audax, cordatus*²⁾.
 cune *vel* balt, *presumptuosus*.
 cuneheit, *zie* baltheide.
 cunheit, *audatia*.
 cunin, *cuniculus*.
 cunleke, *audacter, audenter*³⁾.
 kunne, *sexus*.
 curten, *decurtare*.
 curuete, *curcubita*⁴⁾.
 cussen, *basium, osculum, oscularj*.

L.

laech, *bassus*.
 laerse, *zie* hose.
 lage, *insidie*.
 lagen, *insidiarj*.
 laggen, *ridere*.
 laggen, *zie* tegegen laggen.
 laggende, *risibilis*.
 lagginge, *risus*.
 laken, *zie* ein dir laken, elter laken, rot laken.
 lactuarie, *electuarium*⁵⁾.
 lamblen, *zie* lenkele.
 lamp, *agnus*.
 lampe, *lampas*.
 lampride, *murena*.
 lamprideken, *murenula*.
 lanbertine, *zie* bete.
 lange, *diu, prolix*.
 lange, *zie* wi lange.
 lange te uoren, *jam diu, jam dudum*.
 langer, *diutius*.
 -langest, *zie* allerlangest.
 lanc, *diuturnus, prolixus*.
 lanc *vel* hoech, *procerus*.
 lanc *vel* uerre, *longe*.
 Lancbarden, *Italia*.
 lanke, *femur*.
 lancheit, *longitudo, proceritas, prolixitas*.
 lanc nasech, *aquilus*⁶⁾.
 lant, *patria*.
 lant, *zie* winleke lant.

- 1) Th. spijse of dranck myt cruyde of salte temperieren.
- 2) Dit Lat. en Holl. woord in het HS. zoo goed als onleesbaar.
- 3) MS. heeft: audacter cunleke, audenter idem.
- 4) Th. cucurbita, eyreley vrucht, den vleschen wat gelyck. Zie: hof.
- 5) Th. confeckt. gebacken cruyt myt suicker off gesult.
- 6) Th. dye en hovelechtige crumnase heft.

lanterne, *laterna, lucerna*.
lant man, *indigena*.
lantscap, *clima, prouincia*.
lantsman, *compatriota, prouincialis*.
laserheit, *lepra*.
lasers, *leprosus*.
laster, *correptio, crimen, obprobrium, vicium, vituperium*.
lasteren, *corripere, criminari*.
lasterlec, *criminalis, viciosus*.
lasterleke, *criminaliter, viciose*.
lasters, zie uol lasters.
lastren, *vituperare*.
laten, *dimittere, permittere, relinquere, sinere*.
Latin, *Latinum*.
Latinre, *Latinus*.
latte, *tegula*.
lau, *tepidus*.
lauheit, *tepor*.
laurerbom, *laurus*.
laweleke, *tepide*.

lede, *artus*.
 ledeg, *ociosus*.
 ledeg wesen, *ociari*.
 ledegheit, *ociositas, ocium*.
 ledeginge, *redemptio*.
 ledeleke, *paulatjm*¹⁾.
 leder, *corium*.
 ledermakere, *coriarius*.
 leedre, *scala*.
 leegel, *lagena*.
 leec, *laicus*.
 leelecheit, *scrupulus*.
 leem, *argilla, glis*.
 leenen, *feneari, prestare*.
 leet, *membrum*.
 leet *vel* geuognisse, *compago*²⁾.
 legat, *zie bode*.
 legelen, *cadus*³⁾.
 legelken, *laguncula*.
 leggen, *ponere*.
 legiste, *legista*.
*lechitus*⁴⁾, ein uat.
 leidelec, *ductilis*.
 leiden, *ducere*.
 leinten, *ver, vernus*.
 lecken, *lambere, lingere*.
 lecker, *scurra*.
 leckere, *leccator, leno*⁵⁾, *parasitus*.
 lekkerheit, *lenocinium*⁶⁾, *scurrilitas*.
 lectre *vel* metal, *electrum*.
 leleken, *tabescere*⁷⁾.
 lenden, *renes*.
 lendene, *lumbi*.
 lendenir, *baltheus*.
 lenden cleet⁸⁾, *poder*.
 lenement, *licnum*.
 lenen, *appodiare*⁹⁾, *commodare*.
lenen, *zie ane lenen*.
 lengene, *latrina*¹⁰⁾.

- 1) Th. allentzelen.
- 2) Th. samen voegyng of die stumpe eynde van butten.
- 3) Th. baryle, situla. wynvat, haldende dry kruycken of eymer.
- 4) Th. eyn myssyngen vat of pulle off oly vat.
- 5) Th. ruffiaen of kopler of lecker.
- 6) Th. dat ampt dair aff; zie i.v. leckere, leno.
- 7) Th. vuylschen, traighen.
- 8) Onder *cleet* staat met kleiner letter in het HS. 'lenden.'
- 9) Th. appodiare, verwonderen. T. *leenen*, *luwen* appodiare, enz.
- 10) Th. priuait, secreet, heymlich[†].

lenkele *vel* lamblen, *lamina*¹¹⁾.
 lentelec, *vernalis*.
 lepel, *coclear*.
 lerech, *docilis*.
 leren, *discere, docere, docmatizare, erudire, magistrare, rudire*.
 leren *vel* ermaken, *instruere*.
 leringe, *doctrina, eruditio, instructio*.
 lenne, *doctor*.
 lesche, *carectum*.
 lesge, *vlna*¹²⁾.
 lesen, *legere*.
lesen, zie tesamene lesen.
 lesp, *blesus*.
 lesse, *lectio*.
 lessenere, *analogium*.
 let, *articulus*.
 letlec, *deformis, informis*.
 letlecheit, *deformatio, deformitas*¹³⁾.
 letleke, *sordide, deformiter*.
 letten, *impedire, retardare*.
 lettinge, *impedimentum*.
 leu, *leo*.
 leuen, [*vit*]a¹⁴⁾, *vivere*.
leuende, zie wider leuende.

- 11) Th. lamina, a lama, alreley metalen plate. lama, eyn verslyndende stede of eyn scharp scrublich steyn in den weghe. - eyn plate van golde, silueren of anderen metale off en strubbych toe braicken wech van macht des reghens, off stuccke van enighen metaile.
 12) Th. ulna, eynreley cruyt in den bruecken wassende. - Kil. lisch. flosiridis.
 13) Th. ongestaltheit.
 14) Zie de noot bij: betért, viscosus.

leuende maken, *resuscitare*.
 leuere, *iecur*.
Leuiticus, ein buec.
 leweken, *leunculus*.
 lewerke, *alauda*.
 lewinne, *leëna*.
Libanus, ein berch.
Libia, ein lant.
 liden, *transigere, transire*.
Lidia, ein lant.
 liede, *zie uolc*.
lieden, *zie uan wat lieden*.
 lief¹⁾, *carus*.
 liefleke, *care*.
 liflec, *corporeus*.
 lifleke, *alacriter*.
 lijfleke, *vivaciter, vivide, viuifice*.
 ligame, *corpus*.
ligame, *zie gots ligame, sunder ligame*.
ligameg, *zie grot ligameg*.
ligamken, *zie clene ligamken*.
 ligen, *mentiri*.
 ligen *vel* spotten, *nugarj*.
 liggen, *cubare, jacere*²⁾.
 liggen *vel* eten, *recumbere*.
 liggen slapen, *decumbere*.
 licht, *lumen, lux, lucidus, splendidus*.
 lichte, *facilis, leujs*.
 lichteleke, *faciliter*.
 ligteleke, *leuiter*.
 lijchten, *emicari, lucere, luminare*.
 lichtheit, *leujtas*.
 ligtheit, *agilitas*.
 lijc, *funus*.
 licteken, *stigma*.
 lillie, *lilium*.
 lim, *conglutinatio*³⁾.
 lijm, *fiscus, glutorium, limus*.
 lijjm, *gluten*.
 lijjm, *zie teer*.
 limagteg, *limosus*.
 limen, *conglutinare*⁴⁾, *glutinare*.
 linde, *tilia*.
 line, *coreum*⁵⁾, *fidis*⁶⁾, *funis, rudens, rudis*.
 lineken, *funiculus*.

- 1) De schrijver schijnt eerst 'lif' te hebben willen zetten; de e lijkt uit f verbeterd.
- 2) Het eerste woord der J-rij; MS.: 'acere', maar plaats voor de initiaal opengelaten.
- 3) Lezing van beide woorden niet zeker.
- 4) 't Holl. woord in het MS. bijna onleesbaar.
- 5) Beide woorden zoo goed als niet te ontcijferen.
- 6) Th. snair op harpen.

linie, *linea, perpendiculum*⁷⁾.
 linien, *lineare*.
 linlaken, *lintheamen*⁸⁾, *lintheum*.
*linx*⁹⁾, ein dier.
 lippe, *labium, labrum*.
 lippeken, *labellum*.
 lisbedde, *lectica*¹⁰⁾.
 list, *ars*.
 list, *zie ein art*.
 listegheit, *subtilitas*.
 listecheit *vel* sen, *ingenium*.
listecheit, *zie quat listecheit*.
 listeleke, *subtiliter*.
 lijst, *celeuma*¹¹⁾.
 littere, *littera*.
 litterlec, *litteralis*.
 liuech, *viuidus*.
 liueg, *vitalis, vivax*.
 loef, *frons, preconium, pretium*.
 loen, *merces, operepercium*¹²⁾, *premium, remuneratio, retributio*.

- 7) Th. perpendiculum et Amussis, der muyr luyde loit an eynre lynen, dat sy van baeuen neder laten gaen vmb recht dair na to muyren. - Perpendiculum heyt oick eyn hail, vmb pot ind ketel dair an to hangen.
- 8) Th. lintheamen, eyn slaiplaken.
- 9) Th. linx eyn lyntworm of eyn loss.
- 10) Th. lectica, eyn wagen dair eyn bedde in leget of eyn kraym vmb eyn bedde, off eyn bedde of eyns keyzers bedde. - Kil. lijs-bedde. j. rosbaer lectica.
- 11) Th. doden lyet.
- 12) Th. noit of nutticheyt.

loep, *cursus*.
loep, zie enweg loep.
 loes, *fraudulentus*.
 loet, *plumbum*.
 loet *vel* cauele, *sors*.
 loeten, *plumbeus*.
 lof, *collaudatio*, *commendatio*, *laudatio*, *laus*.
 lofnisse, *consensus*.
 logene, *mendacium*.
 logenere, *mendax*.
 logenere, zie truffere.
 logestikel, *lubesticuns*¹⁾.
 loggenen, *negare*.
 loggenisse, *negatio*.
 logt, *aer*.
 logteg, *aerius*.
 loige, *tabernaculum*.
 loc *vel* har, *capillus*.
 locken, *allicere*.
 lomant, *februarius*²⁾.
 lonen, *appreciari*³⁾, *premiare*, *remunerare*.
 lopen, *currere*, *cursitare*.
 lopende water, *fluentum*.
 lopere, *cursor*.
 losheit, *dolus*, *fraudulentia*, *fraus*, *lippitudo*⁴⁾.
 losleke, *dolose*, *fraudulenter*.
 lost, *impudicitia*.
lost, zie bose lost.
losteg, zie quat losteg.
 lottel presen, *floccipendere*⁵⁾.
 louen, *assentire*⁶⁾, *collaudare*, *commendare*, *concedere*, *consentire*, *laudare*,
magnificare.
 louen *vel* gehengen, *annuere*.
 louere, *laudator*.
 louinge, *concessio*.
 lubben, *castrare*, *spadonare*.
 luden, *clingere*, *personare*, *reboare*, *resonare*, *sonare*, *tinnire*.
 ludende, *canorus*.
ludende, zie wale ludende.
 lujen, *mugire*, *rugire*.
 lujinge, *mugitus*.
 lujjinge, *rugitus*.
 lunge, *pulmo*.
 lust, *delectatio*, *oblectatio*.

- 1) Vocabularius (Hor. Belg. VII, pag. xi) lumbisticum loghelstikel - Kil. i.v. Loghelstyl, loghelstikel.....
herbae genus.
- 2) Th. dye sporckel maynt.
- 3) Th. werdeynen.
- 4) Th. schelicheit.
- 5) Th. cleyen achten versmaiden.
- 6) Th. volburt geven.

lusten, *oblectari*.

lut, *clangor, tinnitus, tonus*.

lut, zie gut lut.

luttel, *exiguus, modicum, parum, paruulus, paruus, paululum*.

luttel man, *homuncio*.

luttel mer, *paulominus*.

luttelmer, *paulopost*.

luttelc, *parumper*.

luttelken, *paulisper*.

luttelken, zie ein luttelken.

luttelcheit, *paucitas*.

luttelc, *pauxillum*.

luut, *sonus*.

M.

*Macedonia*¹⁾, ein lant.
 maech, *consobrinus*.
 maeg, *consanguineus, propinquus*.
 maegscap, *propinquitas, stemma*.
 maenschiin, *lunatio*.
 mach, *cognatus*.
 mag, zie dat nit mag bliuen.
 mage, *stomachus*.
 magedum nemen, *deflorare*.
 mager, *macer*.
 magescap, *cognatio*.
 maget, *virgo*.
 magetoge, *pedagogus*.
 machlinge, *contribules*²⁾.
 magren, *macerare*.
 magscap, *consanguinitas*.
 magscap, zie slagte.
 magt, *efficacia, vigor, vis*.
 magt, zie gewalt.
 magt hebben, *vigere*.
 magtech, *efficax*.
 maien, *demetere*.
 majsnjde, *familia*³⁾.
 mac, zie de mac pigment.
 makade, *confectio*.
 maken, *condere, plasmare, struere*.
 maken, zie better maken, dicke maken, druncken maken, erslec maken, leuende
 maken, marct maken, regt maken, warm maken, wit maken, wretmaken.
 maken droge, *arefacere, arescere*⁴⁾.
 maken gelic, *parificare*.
 makere, *auctor*.
 makinge, *editio, plasma, structura*.
 male, *mantica*.
 maledien, zie haten.
 malediccie, *execratio*.
 malen, *molere*.
 malt, *brasium*.
 mamme, *mamma, mamilla, papilla*⁵⁾.
 mammebant⁶⁾, zie wigebant.
 man, *homo, maritus, masculus, vir*.
 man vel hij, *mas*.
 man, zie wif.

1) Eerste woord van de M-rij. MS.: 'acedonia', maar er is plaats opengelaten voor eene initiaal.

2) Th. contribulis. van eyne geslecht.

3) In het MS. op den kant met eene andere, jongere hand 'maisnie'.

4) HS. heeft: 'arefacere maken droge, arescere idem.'

5) Th. dat typken van der memmen.

6) Th. eyn wyndelsnoir off eyn deksel, dair men die memmen mede bedeckt.

man, zie kirsten man, crump man, luttel man, vernoirt man, vremt man, wallende man, were man, win man, wret man.

*mandragora*⁷⁾, ein crut.

mane, *iuba*⁸⁾, *luna*, *commonere*.

mane, zie siec uan de mane.

manen, *ammonere*, *monere*.

maninge, *ammonitio*, *monitio*.

manlec, *masculus*, *virilis*.

manleke, *viriliter*.

mannegteg, *virago*.

manslagt, *homicidium*.

manslagteg, *homicida*.

mant, zie enen mant.

mantel, *clamis*, *pallium*.

mantelken, *palljolum*.

mare, *incubus*.

7) Th. erd appel off eyn alruyn, ind synt eynre hande wortelen, wail smakende ind wail ruyckenden.

8) Th. der perde off beesten manen off dat oeuerste op en helm.

*margarita*¹⁾, en dir stein.
 marke, *confinium*²⁾.
 marct, *forum*.
 marct maken, *pacisci*.
 marmer, *marmor*.
marmeren, zie uan marmeren.
 marscalc, *stabularjus*.
 martelere, *martyr*.
 martirie, *martirium*.
 martjrien, *martirizare*.
 maschin, *forsan, forsitan, fortasse, fortassis, forte, fortuitu*.
 mast, *malus*.
 mate, *bria, cartallus*³⁾, *dimensio, mensura, metreta*⁴⁾, *modus*.
mate, zie sunder mate.
 mateleke, *mensurate, modice*.
 materie, *materia, thema*.
 matte, *matta*.
 me, *plus, potjus*.
 me in bennen, *interjor*.
 me verhoechheit, *meminj*.
me, zie nog min, enz.
 meer, *amplius, mage, magis*.
 meer *vel* wech, *limes*⁵⁾.
 meere, *lacus*.
 meeren, *limitare*.
 meeten, *metirj*.
 meetre, *metator*.
 meier, *villicus*.
 meier wesen, *villicare*.
 meinede, *perjurium*.
 meinedech, *perjurus*.
 meirie, *villicatio*.
 meister, *magister, scriba*.
 meisterscap, *magisterium, magistratus*.
melancolia, enrehande blut.
melancolie, zie de heft melancolie.
 melde, *atriplices*.
 melden, *prodere*.
 mele, *farina*.
 melc, *lac*.
 melcagteg, *lacteus*.
men, zie da men in sinct.
menech, zie also menech.
meneg, zie also meneg.
menege, zie on menege.

1) Th. eyn perle.

2) Th. naberscap.

3) Th. cartallum. eyn korf op eyn doit vat.

4) Th. eynreley mate van nater materien.

5) Th. eyn toe pat, off warswech, oick eyns ygliken heymoit, off lantscap, dat heyten syne limites off onderscheydynghe der ackeren.

menegelede *vel* einege, *plerique*.
menegeste, zie wi menegeste.
 menegfaldeg, *multiplex*.
 menegfaldegheit, *multiplicitas*.
 menegfaldeleke, *multipharie*, *multipliciter*.
 menegheit, *multitudo*.
 meneg uarweg, *polimia*⁶⁾.
menger, zie uan menger wisen.
 mengere, *plures*.
 mennen, zie driuen.
 menscheit, *humanitas*.
 mensclech, *humanus*.
 menscheleke, *humane*.
 ment⁷⁾ alte uru, *tempestiue*.
 mer, *autem*, *porro*.
mer, zie luttel mer.
 mer ouer, *alterjor*.
 mere, *famosus*.
*mergulus*⁸⁾, ein uogel.
 merie, *equa*, *iumentum*.
 merkelec, *notabilis*.
 merkeleke, *notabiliter*, *signanter*.
 merken, *attendere*, *denotare*.
 merkere *vel* notere, *notarjus*.

- 6) Th. polimia, die vele dynghs gedenckende is. polimitus, a, ū, geweuē off getzyert myt ronden byldwerck manigerley varwen.
- 7) Het MS. heeft: met alte uru, zie Inleiding.
- 8) Th. eynreley watervogel s. eyn duycker.

merle, *merula*.
 merminne, *lamia, sirene*.
 merre, *maior*.
 merren, *ampliare*¹⁾, *demorari, immorarj, morarj, pigritari*.
 merrende vel trege, *morosus*.
 merringe, *mora*.
 Merte, *Marcjus*.
 merne²⁾, *tenellus, tener*.
 mes, *cultellus*.
 mesdat, *delictum, excessus*.
 mesdun, *delinquere*³⁾, *excedere*.
 mesfarwech, *discolor*.
Mesopotamia, ein lant.
 mesprake, *contumelia*⁴⁾, *detractio*⁵⁾, *maledictio*⁶⁾.
 mespreken, *derogare*⁷⁾, *detractare, detrahere, maledicere, obloqui*.
 mesquame, *erumpna*⁸⁾.
 messecken, *diffiteri*.
 messinc, *auricalcum*.
 messinne, *sterquilinium*⁹⁾.
 mest, *fimur*.
 mest vel stront, *stercus*.
 mestaen, *dissidere*.
 mestagtech, *firmosus*.
mesteet, zie it mesteet.
 mesten, *firmare, incrustare, impinguare, saginare*.
 mester, *didascalus*.
 mestrost, *desolatio, desperatio*.
 mestrosten, *desolari, desperare*.
 mestrostleke, *desperabiliter*.
 mestrostre, *desolator*.
 mestrowe, *diffidentia, suspectus*.
 mestrowen, *diffidere, suspicari*.
metafora, ene figure.
 metal, *metallum*.
 metal, zie lectre.
 meten, *dimetiri, emetiri, mensurare, ulnare*.
meten, zie weder meten.
 metre, *prostituere*.
 middag, *meridies*.
 middaglec, *meridianus*.
 middelste, *medius*.
 -midden, zie almidde derde.

- 1) Het MS. heeft: m^erren, met boven geschreven e van de tweede hand.
- 2) sic! I. *merue*. vgl. moruleke.
- 3) Th. laten dat men schuldich es to doen.
- 4) Th. laster, spijt, hoen.
- 5) Th. aftreckynge an eren ind gueden gerucht, achterclappyng, verdeylyng.
- 6) In het MS. aan den rand met jonger hand uit deze eeuw: 'mes'.
- 7) Th..... vermynren an eren....
- 8) Th. ongevellich[†].
- 9) Th. eyn dreck, of eyn stede vol drecks.

miggel, *lolium*¹⁰⁾.
 milde, *dapsilis*¹¹⁾, *largus*, *liberalis*, *munificus*.
 mildeleke, *liberaliter*, *munifice*.
 mile, *leuca*, *miliarium*.
 milc uat, *multra*.
 milken, *mulgere*.
 milte, *splen*.
 miltheit, *largitas*, *liberalitas*.
 min, *meus*, *minus*.
min, zie nit min; nog min, enz.
mina, ene mate.
 mingen, *commiscere*, *miscere*.
 minginge, *commissura*, *commixtio*.
 minie, *minium*, *vermiculum*.
 minlec, *amabilis*.
 minne, *amor*, *dilectio*.
 minne *vel* haet, *emulatio*¹²⁾.
 minne (*vel*) hate¹³⁾, *emulari*.
 minnen, *amare*, *amicari*, *diligere*.
 minre, *amator*.
 minren, *comminuere*, *diminuere*, *minorare*, *minuere*.

10) Th. eynreley onkruyt onder den sayde, s. hederick.

11) Th. spyse myld.

12) Th. emulus, die liefheuet of hatet.

13) MS. alleen: emulari, mine..... hate.....; de rest is uitgevlakt. Zie over den inf. zonder *n* de Inleiding.

minrenisse, *contractio*.
 minringe, *diminutio, minoratio*.
 minte, *menta*.
 miraude, *smaragdus*.
 mire, *formica*.
*mirmicoleon*¹⁾, en dir sten.
 mirre, *mirra*.
mirtus, ein crut.
 misdaet, *sacrilegium*.
 misdat, *noxa, preuaricatio*.
 misdon, *preuaricari*.
 misdonre, *preuaricator*.
 mispel, *esculum*.
 mispelboem, *esculus*.
 mitre, *infula*²⁾.
 mode, *lassus*.
moden, zie weder moden.
 moelre³⁾, *pictor*.
 mogen, *posse*.
mogen, zie nit mogen.
 mogenlec, *possibilis*.
 mogentheit, *possibilitas*.
 moldewerp, *talpa*.
 molen, *depingere, pingere*⁴⁾.
 molen vel querne, *mola*⁵⁾.
 molensten, *molaris*.
 molinge, *pictura*.
 monech, *monachus, nonnus*.
 monegen, *communicare*.
 moneginge, *communio, communicatio*⁶⁾.
 monekie, *monachus*.
 monster, *fanum*⁷⁾, *monasterjum, templum*.
 mont, *bucca, os*.
 monte, *moneta, nummisma*.
 mont folle, *buccella*⁸⁾.
 montre, *monetarius*⁹⁾.
 morbere, *morum*.
 morbom, *morus*¹⁰⁾.
 morgen, *cras*.
 morgenlec, *crastinus*.

- 1) Th. eyn dierken als eyn spynne, ind iaget ind vyngt ind ytt dye eempten of aymptzen ind steelt oen oer koernken aff ind heft eyn wijt hoift eyn swart lijf myt witten stipken.
- 2) Th. eyn bischops hoit.
- 3) MS.: mo^eire.
- 4) MS.: heeft m^elen, waar de *a* dus geschraopt en door de *o* dient vervangen te worden.
- 5) Th. eyn slijpsteyn off molensteyn, off eyn bry van mele salt ind water.
- 6) MS.: *communio* moneginge, *communicatio* idem.
- 7) Th. eyne kercke.
- 8) Th. eyn montfel.
- 9) In het MS. tusschen *mone* en *tarius* een letter uitgekrabd. - Th. *monetarius*, eyn munter.
- 10) Th. eyn muylberbom.

morgenstunt, *diluculum*¹¹⁾.
mortre, *cementum*.
moruleke, *tenere*.
mostart, *sinapium*.
moteleke, *moderate*.
moten, *moderare*.
motjinge, *moderatio*.
motre, *moderator*.
motte, *tinea*.
mowe, *manica*.
mude, *fessus, infestus*.
muden, *lassare, infestare*¹²⁾.
muden, zie unureden.
mudenisse, *molestia*.
muder, *genetrix, mater*.
muder vel vader, *parens*.
muderlec, *maternus*.
mueden, *fatigare*.
muje, *matertera*.
mujtnisse, *infestatio*.
mul, *mulus*.
mule, zie de hudet mule.
mulinne, *mula*.
muoden, *molestare*.
mur, *murus*.
muren, *murare*.
murmeren, *murmurare*.

11) Th. die stond vur der morgen roette.

12) MS. heeft: 'm^euden'.

murmeringe, *murmurium*.

mus, *mus*.

mus *vel* ulige, *culex*¹⁾.

museke, *musica*.

musekere, *musicus*.

musge, *passer*.

mushus, *cenaculum*²⁾.

must, *mustum*³⁾.

mut, *animus*.

muus, *sorex*⁴⁾.

N.

na, zie uele na.

nabilde, *exemplar*, *exemplum*.

nader, *scorpia*.

nadre, *anguis*⁵⁾, *vipera*.

nadregt, *vipereus*.

nagel, *clauus*.

nagt, *nox*.

nagtegale, *filomena*.

nagtelec, *nocturnus*.

nagt sanc, *nocticinium*.

nahangende, *suspensivus*.

naien, *consuere*, *suere*.

nakeden, *nudare*.

naketheit, *nuditas*.

naketeleke *vel* openbare, *nude*.

nakinge, *accessus*.

nacke, *occiput*.

nacomen, *succedere*.

nacomere, *successor*.

nacominge, *successio*.

nact, *nudus*.

name, zie uan bosen name.

nameleke, *nominatjm*.

namen, *denominare*, *nominare*, *nuncupare*.

naminge, *denominatio*.

namjnge, *nominatio*.

nap, *crater*, *cupa*, *cyphus*⁶⁾.

naradeg, zie subtil.

nardus, ein crut.

narre, *propjus*.

nase, *nasus*.

1) Kil. mugghe, meusie, *culex*.

2) Th. auentmails stede.

3) Th. most, njih wijn.

4) Th. eyn schermuys.

5) Th. slangh.

6) Th. sciphus, eyn cop off drynckvat.

nasech, zie crump nasech.
naseloc, *naris*.
natte, *flecta*⁷⁾, *plecta*⁸⁾.
nature, *natura*.
naturleke, *naturaliter*.
nauwe raet⁹⁾, *peruicatia*.
nauweleke, *districte*.
nauel, *umbilicus*.
nauolgen, *insectarj*, *insequi*, *subsequi*.
ne, *ne*.
neder, *deorsum*.
neder, zie der neder werpen.
nederdun, *deponere*.
nederlaten, *demittere*.
nederre, *inferior*.
nederspringen, *desilire*.
-*nederst*, zie allernederst.
nederwerpen, *prosternere*, *sternere*.
neen, *minime*, *non*.
negeineregtheit, *iniustitia*.
negen hondert, *nongenta*.
negen waruen, *novjes*.
negende, *nonus*, *terternus*.
negene, *tertria*, *nouene*.

7) Kil. natte, vetus, Sicambr. j. matte....

8) Th. matte.

9) MS. is zeer onduidelijk, misschien raet^s, vgl. echter naradeg.

negenen, zie getal uan negenen.
negener wis, *nequaquam*.
negenteg, *nonaginta*.
negere wis, *nullatenus*.
necger, *terebrum*¹⁾.
neken, *appropinquare*²⁾, *appropriare*, *imminere*, *propinquare*.
Necker, *Neptunus*³⁾.
nemen, *accipere*⁴⁾, *assumere*, *aufferre*, *sumere*.
nemen, zie magedum nemen, ouer nemen.
nemende, *rapidus*.
neminge, *acceptio*⁵⁾.
neomenia, en hogtit⁶⁾.
nest, *nidus*.
nesteken, *nidulus*.
net, *madidus*.
nete, *lens*.
nette, *rete*, *retiaculum*⁷⁾.
netteken, *reticulum*⁸⁾.
nettelec, *irriguus*⁹⁾.
netten, *imbuere*, *irrigare*, *madidare*, *rigare*, *subrigare*, *tingere*.
neue, *nepos*.
neuel, *nebula*.
neuelegt, *nebulosus*.
neweder, *neuter*.
njdech, *emulus*, *invidiosus*.
nideleke, *invjde*.
njden, *invidere*.
niesen, *sternutare*.
nigte, *neptis*.
Nilus, ene rjujre.
niman, *nemo*, *nullus*.
njmare, zie quade njmare.
nimerde, *fama*.
njmerden, zie te njmerden maken.
nimmer, *nunquam*.
Ninive, ene stat.
nistelen, *nidificare*.
nit, *nichil*.
nit, zie dat nit mag bljuen, noch nit.
nit beuende, *intrepidus*.
njt bogelec, zie stif.
nit declinlec, *indeclinabilis*.

- 1) Th. eyn boere.
- 2) Het MS. heeft: *appropinquare* neken, *appropriare* idem.
- 3) Th. afgot des mers of dat mere.
- 4) In het MS. links van het Lat. in marg.: a.t.
- 5) In het MS. links van het Lat. in marg. de letters: f.t.
- 6) Th. der ioeden hoichtijt.
- 7) Th.... stricke.
- 8) Th..... stricke, is oick eyn cleyn ingeweyde.
- 9) Th..... natsam. vruchtber.

nit derende, *innoxjus*.
nit derleke, *innocue*.
nit endende, *zie* infinitif.
nit genugleg, *insufficiens*.
nit getruwe, *infidus*.
nit hasteleke, *interpolate*.
nit min, *zie* nogtanne.
nit mogen, *nequire*.
nit selech, *infelix*.
nit selegheit, *infelicitas*.
nit sprekende *vel* kint, *infans*.
njt strideg, *imbellis*.
nit te handelen, *intractabilis*.
njt onderujndelec, *investigabilis*.
nit unslapen, *insoperatus*, *insopitus*.
njt weder dun, *irrefragabilis*¹⁰⁾.
nit weder comende, *irremeabilis*.
nit weten, *nescire*.
nit willen, *nolle*.
nith, *invidia*.
njith, *liuor*.
nythech, *lividus*.
njwern, *nusquam*.
niwet, *nichilum*.
njwite, *zie* te *njwite* werden.
node, *moleste*.
noet, *peculium*.
noch, *nec*.
nog, *adhuc*.
nog min nog me, *precise*.

10) Th. onuerbrekelick onuerwynlick.

noch nit, *nec dum*.
 nogtan, *verumtamen*.
 nogtanne, *preterea*.
 nogtanne *vel* nit min, *nichilominus*.
 nominatif, *nominatiuus*.
 nonne, *monialis*.
 nooden, *invitare*.
 nortwint, *aquilo, boreas*.
 not, *necessitas, nux*.
 note, *nota*.
 noteken, *notula*.
 noten, *annotare*.
 notere, *zie* merkere.
 notinge, *annotatio*.
 nottelec, *peculiaris*.
Nouember, enen mant.
 nu, *modo*.
 nuchterne, *ieiunus*.
 numere, *rumor*¹⁾.
 nuttelec, *frugi*.
 nutteleke, *fructuosus*.
 nutten, *perfungi*.
 nuwe, *nouellus, nouus*²⁾.
 nuwe acker *vel* roet, *nouale*³⁾.
 nuwe ridder, *tyro*⁴⁾.
 nuweheit, *nouitas*.
 nuweleke, *noujter, recenter*.
nuweleke, *zie* harde nuweleke.
 nuwelinghe, *nuper*.
 nuwelinghe gedopet, *neofitus*.

O.

-ode, *zie* euen node.
 odevare, *ciconia*.
 oem *vel* vadre, *patruus*.
 oemson, *patruelis*.
 oest wint, *eurus*.
offeltre, *zie* wint offeltre.
 offerande uan corne, *cerimonia*.
offert, *zie* dat men offert, enz.
 offertorie, *offertorium*.
 offrande, *holocaustum, hostia, immolatio, libamen, libatio, oblatio, sacrificium, victima*⁵⁾.

1) Vocabularius ex quo 1440 (Dief. no. 6): eyn nu mar.

2) Zie: vernuwen.

3) Th. eyn acker den men alle iair myt buwen vernyhet of die alre ijrst tot en acker gemaect wurd. s. nyhlend.

4) Th. eyn nyh ritter of die grof ind plumb ys, tot den dat he ijrst begunnen sall.

5) Th. eyn offerhand vmb verwynnyngen wille, die men gehat heuet.

offren, *immolare, offerre, sacrificare, victimare*.
offren *vel* smaken, *libare*.
og, *seu, siue, vel*.
oge, *oculus*.
oge appel, *pupilla*.
ogebrawe, *palpebra, supercilium*.
ogeduc, *sudarium*⁶⁾.
ogest, *messio, messis*.
ogestre, *messor*.
ogsten, *metere*.
oinjvn, *cepe*.
oken, *augere*.
okinge, *augmentum*.
ocsele, *ascella*.
olej, *papauer*.
olei, *zie olsmat*.
oleibom, *oleaster*.

6) Th. sweytduc.

oleibom, zie dar de oleibom west.
 olfant, *elefans*.
Olimpus, en berg *vel* himel.
 oliua, *oliua*.
 olsmat *vel* olei, *oleum*.
 omelie, *omelia*¹⁾.
 oms sone, *fratruelis*.
 omudeg, *humilis, supplex*.
 omudegen, *humiliare*.
 omudegheit, *humilitas*.
 omudeleke, *humiliter, suppliciter*.
 [onbequamicheit], *abhominarj*²⁾.
 ondertosg geledert, *interscalarjus*.
 on menege, *pauca*.
*onocentavrus*³⁾, en dir.
*onocratalus*⁴⁾, en uogel.
 ontlouen, *depreciari*.
 open, *patulus*.
 openbare, *evidens, liquet, manifestus, palam, patere, publice*.
 openbare, zie naketleke.
 openbaren, *emergere, patescere, promulgare, propalare, publicare*.
 openbaarheid, *evidencia, expressio*.
 openbarleke, *evidenter, explicite, expresse, manifeste*.
 openbarnisse, *promulgatio, revelatio*.
 operstanisse⁵⁾, *resurrectio*.
 opgan, *scandere*.
 ophalden, *elevare, sublevare*.
 ophaldenisse, *elevatio*.
 opheffen, *attollere, leuare, sustollere*.
 opclembinge, *ascensus*.
 oploken, *pandus*.
 opluken, *aperire, pandere, patefacere*.
 oplukinge, *apertio, apertura*⁶⁾.
 oprichten, *erigere*.
 oprichtinge, *erectio*.
 opsitten, *supersedere*.
 opspringen, *scatere*.
 opstan, *resurgere, surgere*.
 optatif, *optatiuus*.
 opwart, *ascensio*.
 opwart, *resupinus, sursum*.
 op wassen, *oriri*.
 opwerpen, *obruere*.
 orber, *necesse*.

1) Th. eyn sermoen tot den volck.

2) 't Holl. woord met een tweede hand. Op het Lat. woord volgt in het MS.: abominatio. - Th. abominarium. dat boick dayr men sulcks (*i.e. aeuerwunschynghe*) in schreiff.

3) Th. baeuen eyn mynsch, onder eyn esel.

4) Th. eynreley vogel scz. roisdommel.

5) In het MS. -nisse boven 'opersta.'

6) MS.: apertio oplukinge, apertura idem.

orber, zie it is orber.
orberlec, *oportunus*.
orberleke, *oportune*.
orberlecheit, *oportunitas*.
orbiue, *inauris*.
ordeel, *censura*.
ordeel *vel* swarm, *examen*.
ordel, *arbitrium*⁷⁾.
ordelen, *arbitrare, censere*.
ordelen *vel* rigten, *iudicare, preiudicare, sentenciare*.
ordene, *ordo, series*.
ordene, zie in ordene.
ore, *auris*.
oreken, *auricula*.
organistre, *simphonia*.
orgene, *organum*.
orgenere, *organistra*.
orgeniren, *organizare*.
Orion, ein sterre.
orkenere, *ortolanus*.
orkenscap, *attestatio, testimonium*.
orkunde, *testis*.
orcunden, *attestari*.
orkunden, *perhibere, testarij*.
orkussen, *capitale*.
orlof, *fas, licentia*.
orlof, zie sunder orlof.
orloge, *prelium*.

7) Th. eyn wykkoer.

orlogen, *bellare, belligerare, preliare*.
 orlogere, *bellator, bellicosus*.
 orologie, *horologium*.
 orse, zie te orse.
 ort *vel* spiet, *cuspis*.
 osse, *bos, bubalus*.
 ossen, *bovinus*.
 otter, *luter*.
 ou, *agna*¹⁾.
 ouen, *caminus, conflatorium, fornax*.
 ouer, *trans, ulterius, ultra*.
 ouer, zie mer ouer.
 oueral, *undique*.
 ouer alder uader, *proauus*.
 ouer alder vader, *attavus*.
 ouer alt, *decrepitus*.
 ouer at, *castrimargia*²⁾, *crapula, indigeries*.
 ouerbliuen, *superesse*.
 ouerbliuende, *superstes*.
 ouerbrekeg, *supersticiosus*.
 ouerdorpel, *superliminare*.
 ouerdragen, *transferre, transportare*.
 ouer een, *quinjmmo*³⁾.
 ouergan, *peragrare, redundare, transcendere*.
 ouergane, *fase*⁴⁾, *transactio, transitus*.
 ouerhur, *adulterium*⁵⁾.
 ouerhuren, *adultari*.
 ouerhurere, *adultor*.
 ouer inge, *superuacuus*.
 ouerleiden, *traducere*.
 ouerleidre, *tradux*.
 ouerleitnisse, *tractio*.
 ouerlesen, *perlegere*.
 ouermodegen, *superbire*.
 ouermut, *superbia*.
 ouer nemen, *transumere*.
 ouer recht, *supinus*⁶⁾.
 ouer sat, *crapula*⁷⁾.
 ouerschepen, *transfretare*.
 ouerswimmen, *transnare*⁸⁾.
 ouer uaren, *transmeare*.
 oueruligen, *pretervolare*.

1) T. ouwe, ovis femelle.

2) Th. gulsich^t des buycks.

3) Th. quinyimo. jae vmmer soe.

4) Th. fase, die nacht, dair in die ioeden in egipten oer ijrste paischlam aten, ind heyt aeuerganck des heren.

5) Th. ouerspeelee.

6) Th. dat nederst op wart gekiert.

7) Th. gulsicheit aeuer etens ind drynckens.

8) In het MS. schijnt tusschen *trans* en *nare* eene e weggekrabd.

oueruoeren, *transuehere*.
ouerwerpen, *traicere*.
oximel, *oximel*⁹⁾.

P.

padde, *bufo*.
paet, *semita*.
pagine *vel* siede, *pagina*.
pajment, *solutjo*.
palais, *palatium*.
palens greue, *palatinus*.
Palestinus, uan enen lande.
palme, *palma*, *vola*¹⁰⁾.
panne, *patella*, *sartago*.
pant, *memoriale*.
pantera, en dir.
papeleke, *litterate*.

9) Th. honich ind edick to hoip gemengt.

10) Th. dat bynnenste van der hant of dat vnderste van den voiten off dat myddelste van den vloeghel.

pappe, *conspersio*¹⁾.
 pappe, zie bru.
 papschap, *astronomia*.
 papschap, *clerus*.
 paradys, *paradysus*.
pardus, ein dir.
 parrochian, *parrochialis*.
 parrochian, *parrochianus*.
 participie, *participium*.
 parujs *vel* portine, *porticus*.
 pasteide, *pastillus*.
 pastenake, *pastinaca*²⁾.
 patene, *patella*³⁾.
 patriarke, *patriarcha*.
 patron, *patronus*.
 pau, *pauo*.
 paus, *papa*.
 pauwelun, *territorium*.
 paelun, *papilio*.
 paujment, *pauimentum*.
 pec, *pix*.
 peckecht, *piceus*.
 pelegrin, *peregrinus*.
 pellen, *purpura*.
pellicanus, en uogel.
 pels, *pellicjum*⁴⁾.
 pelsere, *pellifex*, *pelliparjus*.
 penitence *vel* beruwenisse⁵⁾, *penitentia*.
 penitencial, *penitencialis*.
 penninc, *denarius*, *nummus*.
 penre⁶⁾, *capisterium*.
 pensen, *cogitare*, *meditarj*.
 pensinge, *meditatio*.
 peper, *piper*.
 peperade, *piperata*.
 pepren, *piperare*.
 perbom, *pirus*.
 pere, *pirum*.
 perert, *equus*.
 perkement, *pergamenum*.
 perseke, *persicum*.
 persen, *coangustare*, *coartare*.
Persia, ein lant.
 perscbom, *persicus*.

1) Th. deych sunder deyssem of ophauen.

2) Th. pastinca(!) eynreley cruyt ind wortelen, s. posternaeck.

3) Th. eyn panne.

4) MS. had 'pelliceum'; de e is in j veranderd, en er boven ^t geplaatst (-:c|ū.). - Th. pelliceus, a, um, dye myt huyden gecleydt is. pellicea, eyn pels. Zie 'scale' en 'corsene.'

5) 'ruwenisse' staat in het HS. met kleiner letter boven het voorgaande.

6) De p van het Holl. woord schijnt uit u verbeterd. - Th. forte eyn wan.

personaet, *personatus*.
pertrise, *perdix*.
pese, *zie adre*.
pesser, *circinus*.
petern, *patrinus*.
petersilie, *petrusilinum*.
piffelere⁷⁾, *sodomita*.
pigment, *pigmentum*.
pigment, *zie clarheit*.
pigment, *zie de mac pigment*.
pinagteg, *laboriosus*, *penalis*.
pinbom, *pinus*.
pine, *afflictio*, *conatus*, *conamen*, *multa*, *nisus*, *pena*, *penalitas*.
pine, *zie sunder pine*.
pinen, *affligere*, *conari*, *desudare*, *infigere*, *moliri*, *multare*, *niti*⁸⁾ *plectere*, *punire*,
subniti.
pincsten, *pentecosten*.
pinleke, *difficulter*.
pinninge, *zie stoc damen*, enz.
pionie, *pionia*.
pipe, *camena*, *musa*.
piscine, *piscina*.
pissade *vel* haren, *minctura*.
pissen, *zie seiken*.
pisteel, *pistillus*.

7) MS. kan ook 'pisselere' hebben. Lezing is zeer onzeker.

8) Th. arbeyden, vlytigen.

plage, *clades*, *lues*¹⁾, *pestilentia*, *pestis*, *tempestas*.

plaidiren, *concionari*.

plaidiren *vel* scelden, *altercar*²⁾.

plaidirre, *concionator*.

plajdirre, *causidicus*³⁾.

plaidise, *zie* sculle.

plait *vel* gedinge, *placitum*.

plait *vel* sceldinge, *altercatio*.

placke *vel* sprute, *neuus*⁴⁾.

plakke *vel* ulacke, *labes*⁵⁾.

placke *vel* ulecke, *menda*⁶⁾.

planete, *planeta*.

plante, *planta*.

plantel baal⁷⁾, *planta*.

planten, *plantare*.

plantere, *plantator*.

plantinge, *plantatio*.

plastre, *emplastrum*⁸⁾, *malagma*⁹⁾, *plastrum*.

platanus, ein bom.

plegt *vel* is gewone, *assolet*.

plocken, *decerpere*.

pluch *vel* wagen, *carruca*.

plug, *aratrum*.

plugman, *arator*.

plucken, *capere*.

plump, *hebes*.

plumpen, *hebere*¹⁰⁾, *hebetare*.

plumpheit, *hebitudo*.

pneuma, ein sanc.

podagre, *zie* de heft podagre.

poete, *comicus*.

poisun, *farmacia*.

popelbom, *populus*.

porloc, *porrus*¹¹⁾.

porte, *porta*.

portenere, *portarius*.

portenere, *zie* de dregt.

portinc, *zie* parujts.

positif, *positivus*.

post, *postis*.

- 1) Th. eyn vleck, stanck, pestilencie, rueckloise suycte myt den dode.
- 2) Th. altricor kyven myt worden.
- 3) Th. die eyn sacck hantijrt, eyn voirspreker.
- 4) Th. eyn vleck die wesset an des mynschen lijcham.
- 5) Th. onreynicheit, vleck der syelen, eyn valle, ongeuellicheit.
- 6) Th. eyn lunct of klyeck of vleck in eyn boick.
- 7) I. Plante t (= vel) baal? Zie Inleiding.
- 8) Th. emplastrum eyn plaister.
- 9) Th. eynreley medicijn van crude.
- 10) Th. plump wesen.
- 11) Th. porrum, poirloick.

posteken, zie clene posteken.
posterne, posterna.
poten vel enten, inserere.
potinge, insitio.
pottemaker, figulus.
practike, practica, practicus.
predecade, predicamentum, predicatio.
predeken, predicare, ewangelizare, sermocinarj.
predekere, predicator.
prelaet, prelatus.
presen, zie lottel presen.
present, exenia¹²⁾, exhibitio.
presentiren, exhibere¹³⁾.
presse, pressura.
pressere, prelum¹⁴⁾.
primas, primas.
prister, presbiter, sacerdos.
pristerlec, sacerdotalis.
pristerscap, presbiterjum, sacerdotium.
priueie, stercorium.
processie, processio.
prochie, parrochia.
prologe, prologus.
prose, prosa.
prouen, argumentari, attemptare.
prouende, prebenda.
prouendere, prebendarius.
prouest, prepositus, preses.
prumelere, prunus.

- 12) Th. exenium.... ghifte als men der liefnisse gheuet.
 13) Th. presenteren.
 14) Th. eyn kelter boem.

prueen, *examinare, probare*.
 pruuere, *examinator*.
 pruinge, *examinatio, experientia*.
 pruijnge, *argumentatio, experimentum, probatio*.
 pujnt, *punctus*.
 pujsun, *potio*.
 pujsun geuen, *potionare*.
 pulewe, *cervical*¹⁾.
 pulment, *pulmentum*²⁾.
 pulwe, *zie cossen*.
 pumce, *pumex*³⁾.
 putte, *puteus*.
 putten, *haurire*.

Q.

quade njmare⁴⁾, *infamia*.
 quaden, *vilescere*.
 quackele, *ortigometra*⁵⁾.
 quaccle, *coturnix*⁶⁾.
 qualegteg, *zie siec*.
 quat, *zie bose*.
quat, zie de gift quat, enz.
 quaterleke⁷⁾, *malle*.
 quat dun, *malignari*.
 quaterne, *quaternus*.
 quat listeg, *versipellis, versutus*.
 quat listechheit, *versutia*.
 quat losteg, *libidinosus*.
 quat lustig, *lubricus*.
 quellen, *torquere, vexare*.
 quellinge, *tortura, vexatio*.
 quene, *anus*⁸⁾, *vetula*.
 querne, *zie molen*.
 quespel, *aspersorium*⁹⁾.
 quetcen, *ledere*.
 quetcinge, *lesio*.

R.

- 1) Th. eyn oirkussen.
- 2) Th. bry, of alreley kaickerye van naten erghent op gemackt.
- 3) Th. pempse.
- 4) Zie: te njmerden maken.
- 5) Th. eynreley vogel s. sneppe.
- 6) Th. eyn sneppe.
- 7) Zie Inleiding.
- 8) Th. en alt wijff.
- 9) Th. eyn wyh qwast.

raden, *consulere, persuadere*.
radere¹⁰⁾, *mathematicus*.
raeden, *suadere, suggerere*¹¹⁾.
raet, *conciliari*¹²⁾, *consilium, consultatio, persuasio, suasio, suggestio*.
raet, zie nauwe raet.
raet geue, *consiliarius*.
rampenirende, *contumeliosus*¹³⁾.
randiser, *calamustrum*¹⁴⁾.
rape, *napa, rapa*.

10) MS. heeft: radere.

11) Th. onder dragen off qwaiden rayt in geuen.

12) Th. vruntlick ind eyndrechtich maken. Zie Inleiding.

13) Th. spijlich. hoensprackich.

14) Th. calamistrum, eynreley metalen naild, halms gelick, dair mede men cruys hair maect.

rat *vel* schiue, *rota*.
 rat geue, *consiliator*, *consul*, *consultor*.
 ratsele, *mathesis*¹⁾, *probleuma*.
 ratte, *glis*, *rattus*.
 raue, *corvus*.
 rauen, zie uan rauen.
 rebbe, *costa*.
 rede, *febris*, *ratio*.
 rede *vel* tale, *sermo*.
 -rede, zie derdedagrede.
 redelec, *rationabilis*, *rationalis*.
 redeleke, *rationabiliter*.
 reden, zie hebben den reden, uttrecken²⁾.
 redere, *suasor*.
 regeleir, *regularis*.
 regen, *imber*, *nimbus*, *pluuia*.
 regenagteg, *nimbosus*.
 regenlec, *pluuialis*.
 regen water, *torrens*.
 reggent, zie it reggent.
 regle, *canon*, *regula*.
 rechts, *alacer*³⁾.
 recht, *equus*, *iurisdictio*, *rectus*.
 recht, zie sop.
 recht, zie ouer recht.
 regt, *ius*, *iustificatio*.
 regt maken, *iustificare*.
 regt screft, *orthografia*.
 regt, zie in beiden siden regt.
 rechte, *compendium*⁴⁾.
 regte, *iuste*.
 rechterhant, *dextera*.
 rechtgelouegt⁵⁾, *orthodoxus*.
 rechtheit, *equitas*⁶⁾, *rectitudo*.
 -regtheit, zie negeineregtheit.
 rechtre, *dexter*.
 reicht, *lex*.
 reiken, *porrigere*.
 reine, *castus*, *mundus*, *purus*.
 reinghede, *castitas*.
 reingheide, *castimonia*.
 reingheit, *mundicia*, *puritas*.
 reinen, *expiare*, *purgare*.
 rejnen, *mundare*.
 reininge, *expiatio*, *piaculum*, *purgatio*.

1) MS. heeft: ^eratsele.

2) Th. extirpare, rayden.

3) Th. vrolick, snel, blyd, cloick. Zie Inleiding.

4) Th. dat kort ind nutte is.

5) In het MS. is *uegt* met kleine letter boven het voorgaande geschreven.

6) Niet zekere lezing van het Lat.; de plaats zeer onduidelijk.

reinleke, *caste, continenter, pure*.
 reinnegheit, *continentia*.
 reke, *rastrum*.
 rekeninge, *summa*.
 recken, *tendere*.
 rendesstrote, *palar*.
 rennen, *coagulare*⁷⁾.
 rensborst, *torus*.
 rensel, *coagulum*⁸⁾.
 rente, *redditus*.
 rep, *ciclus*.
 rep, *zie rinc rep*.
 resch, *cespes*⁹⁾, *gleba*¹⁰⁾.
 rese, *angaria*¹¹⁾, *equitatus, expeditio*.
 resken¹²⁾, *cespitare*.
 respons, *responsorium*.
 retorike, *retorica*.
 retoricleke, *retorice*.
 ridden, *zie torniren ridden*.
 ridder, *miles*.
 ridder, *zie nuwe ridder*.
 ridder wesen, *militare*.
 ridderlec, *militaris*.
 ridderscap, *militia, tyrocinium*.
 riden, *equitare*.
 rieken, *fraglare*¹³⁾, *holfacere, redolere*.
 rieme, *remes, remus*.
 ries, *stultus, temerarjus*,

7) Th. rennen als melck of kese.

8) Th. rentzel.

9) Th. torff, torsch, wrase.

10) Th. leym.

11) Th. gemeyne ampten.

12) MS. zeer onduidelijk, voornamelijk wat de k betreft; vgl. resch.

13) Th. fragrare, wael ruycken.

riesheit, *stultitia, vesania*.
 riesleke, *stulte*.
 riet, *arundo, calamus, harundo*.
 riftre, *refectorium*.
 richten, *dirigere*.
 rigten, zie ordelen.
 richtre, *pretor, tribunus*.
 rigtre, *iudex*.
 rjgtre, *arbiter*¹⁾.
 rijm, zie ripe.
 rik maken, *ditare*.
 rike, *dives, locuplex, opulentus, pecuniosus*.
 rike, zie diere.
 riken, *locupletari, odorare, olere, olfacere*.
riken, zie wale riken.
riket, zie de riket.
 richeit, *divitie, gaza, mammona, opes*.
 rim, *bruma*²⁾.
 rimagteg, *rithmicus*.
 rime, *cauina, corrigia*³⁾, *rithmus*.
 Rin, *Renus*.
 rine, *spera*⁴⁾.
rinc, zie half rinc.
 rinckduve vel holtduue, *palumbes*.
 rinc rep, *circulus*⁵⁾.
 rincsen, *sperula*.
rjnocerus, en djr.
 rip, *maturus*.
 ripe vel rijm, *prujna*.
 ripe vel spacie, *margo*⁶⁾.
 ripe vel uuer⁷⁾, *litus*.
 ripen, *maturare*.
 ripleke, *mature*.
 riseken, *ramusculus*.
 risheit, *temeritas*.
 riste, *rura*.
 rit, *canna*.
rite, zie van rite.
 riuere, *fluvjus*.
 rjuere, *riuus*.
 riuirken, *riuulus*.
 rodeken, *vimen*.
 roden, *nouare*.

- 1) Th. verkoeren richter.
- 2) Th. die wynter of morgkens keld, of vraitscap.
- 3) Th. eyn lederen ryem.
- 4) Th. ronth^t.
- 5) Th. eyn toem. Zie Inleiding.
- 6) Th. eyn oeuere off dat vterste van eynchen dynch.
- 7) 'uuer' in het MS. gespatieerd geschreven.

rodre, *aplustre*⁸⁾, *gubernaculum*.
 roede, *sartum*.
 roeden, *rubere*, *rubescere*.
 roef, *depredatio*, *expoliatio*, *preda*, *priuatio*, *rapina*, *spolium*.
roef, zie wollen roef.
 roech, *fumus*.
 roeken, *iugum*⁹⁾.
 roecgat, *fumarium*.
 roem, *jactantia*, *jactura*.
 roepsen, *eructare*¹⁰⁾, *eructua*¹¹⁾.
 roeste, *pausa*.
 roesten, *pausare*.
 roestre, *crates*, *craticula*.
 roet, *coccineus*¹²⁾, *roseus*, *rubeus*, *rufus*.
 roet, zie nuwe acker.
 rofnisse, *rapacitas*.
 rochen, *scopulus*.
 rogge, *siligo*.
 roke, *nidor*¹³⁾, *odor*, *odorum*, *odoratus*, *olfactus*, *preruptum*, *rupes*.
 roke vel vels, *abrupta*, *cautes*.
 roke, zie gut roke.

- 8) Th. roider in den schyp.
 9) Th. eyn iuck of dat hoichste van den berghen.
 10) Th. = ructare, in uyt druyckynghen der kelen wat vortbrengen off seggen. Kil. rupsen, gorpsen. rupsen. eructare. Germ. reupsen. Gal. rousper. roupper.
 11) Th. eruca. eyn ruyf of bernende cruie. Het MS. is op deze plaats zoo goed als onleesbaar.
 12) Th. coccus, eynreley varwynghe tusschen roit ind ghele. coccineus, myt der varwen geuarwet.
 13) Th. roecke van gebraiden vleisch.

rokech, *fumosus*.
 roken, *fumare*.
 rocke, *colus*.
 rockegteg *vel* bergegteg, *iugosus*.
 Romen, *Roma*.
 rondeleke, *rotunde*.
 ront, *rotundus*.
 rontheit, *rotunditas*.
 roo, *crudus*¹⁾.
 -*ropen*, zie harropen.
 rose, *rosa*.
 rosen, zie uan rosen.
 roste, *impunitas*²⁾, *quies*³⁾.
 rosteg, *scaber*.
 rostecheit, *eramintum*⁴⁾, *erugo*, *rubigo*.
 rosten, *conquiescere*, *frigere*, *quiescere*, *requiescere*.
 rostinge, *pausatio*, *requies*.
 rotgaren, *coccus*.
 rot laken, *coccinum*.
 rote *vel* schare, *caterna*⁵⁾.
 rotheit, *rubor*.
 rouwe, *dolor*.
 rouen, *predari*, *rapere*, *spoliare*.
 rouere, *predo*, *raptor*.
 rowe, *contritio*.
 ru, *irsutûs*, *pilosus*⁶⁾.
 rubeta⁷⁾, ein dir.
 rude, *virga*.
 rude, zie conincs rude.
 rudech, *scabiosus*.
 rudecheit, *scabies*.
 rudeken, *virgula*.
 ruden, zie stat dar ruden wassen.
 ruem, *ostentatio*.
 rugge, *dorsum*.
 rucge, *tergum*.
 ruggen, *siligineus*.
 rujen, *remigare*.
 runen, *muscitare*, *susurrare*.
 runere, *susurro*.
 runinge, *musitatio*, *susurrium*.
 runce *vel* croke, *ruga*.
 runceg *vel* crokeg, *rugosus*.
 runken, *corrugare*, *runcare*, *stertere*.

- 1) Lezing onzeker. - Th. roe.
- 2) MS.: r^oaste, de o van dezelfde hand.
- 3) Zie: roeste.
- 4) Th. eramentum, soe wat van metalen off eren is.
- 5) Th. caterua.
- 6) Th. pilosus. vol hairs. Zie: haar.
- 7) Th. eyn vorsch onder den heggen wonende.

rupen, *accersire, clamare, clamitare, declamare, exclamare, strepere, vocare, vociferare*.

rupen, zie besiden *rupen*, to *rupen*, ut *rupen*, wider *rupen*.

rupende, *clamosus*.

rupinge, *appellatio, conclamatio, vocatio*⁸⁾, *vociferatio*.

rupinge, zie ut *rupinge*.

rupre, *preco*⁹⁾.

rupsene, *brucus*¹⁰⁾, *eruga*.

rurech, *mobilis*¹¹⁾.

rueren, *mouere*.

ruerende, *mobile*.

ruu, *hispidus*.

8) Zie de noot bij *betért*, *viscosus*.

9) Th. eyn vrone, of baide, die wat to gebyden off to roipen heft, off eyn kremer.

10) Th. en keuer.

11) Zie: *berurleke*.

S.

*Saba*¹⁾, ein lant.
 sadelen, *insellare, sellare*.
 sadelere, *strator*.
 saden, *satiare, saturare*.
 sadinge, *satietas*.
Saduceus, ein uolc.
 saegte, *mansuetus, mitis*.
 saegteleke, *placabilis*.
 saegten, *mansuescere, placare*.
 saegtheit, *mansuetudo*.
 saen, *subito*.
 saet, *semen, sementis, seminarium*.
 safir, *safirus*.
 -sag, zie anesag.
 sage, *fabula*.
 sachte, *blandus*²⁾, *lenis*³⁾.
 sagte, *suavis*.
 sachteleke, *blande, clementer*.
 sagteleke, *leniter*⁴⁾, *suaviter*.
 sachten, *delinire, demulcere, lenire*⁵⁾, *sedare*.
 sagten vel weiken, *mulcere*.
 sachtheit, *clementia*.
 sagtheit, *suavitas*.
 sagtsmuts, *animequior*⁶⁾.
 saien, *seminare, serere*.
 sajre, *seminator*.
 sac, *saccus*.
 sake, *causa*.
 sakeleke, *causaliter*.
 saken, zie ejneker saken.
 sackelken, *sacculus*.
 sacrement, *sacramentum*.
 salde, *salus*.
 sale, *aula, regia*.
 saleg, *felix*.
 salegheit, *felicitas*.
 salegleke, *feliciter*.
*saljunca*⁷⁾, ein crut.
 salme, zie half salme.

1) Eerste woord der S-rij. MS.: 'aba', maar voor de initiaal is plaats open gelaten.

2) Th. die an smeyckende is.

3) MS. heeft: s^eachte.

4) MS.: s^eagteleke.

5) MS.: s^eachten.

6) MS.: aīe^eior. - Th. aīequior, gelijk moidiger.

7) Th. saljunca, eynreley scharp dyestelechtich cruyt.

salse, *condimentum*⁸⁾.
 salt, *sal*.
 salten, *salire*.
 salt uat, *salirium*.
 salue, *saluja*⁹⁾, *thimiama*¹⁰⁾, *ungentum*.
 saluemaker, *unguentarius*.
 saluen, *ungere*.
 saluen, *zie smeren*.
 samene limen, *agglutinare*.
 samene spraginge¹¹⁾, *collocutio*.
 samenen, *adunare, aggregare, combinare, compilare, glomerare*.
 samenere, *compiler*.
 sameninge, *adunatio, combinatio, compilatio, congregatio*.
 samenjnge, *unjo*.
 samnen, *congregare, congerere*.
 samninge, *collectio, congestio*.
 sane, *crema*.
 sanc, *armonia, canor, canticum, cantilena, cantus, concentus*¹²⁾, *melos, modulatio, nenie*¹³⁾, *neuma*¹⁴⁾.

- 8) Th. condire. spijse of dranck myt cruyde off salte temperieren.... condimentum. dat so gemacckt is.
- 9) Th. cynreley cruyt, s. selue.
- 10) Th. cynreley mengsel van gekruyde, dat men bernet in stede van wyrock off eynreley groen kruyt.
- 11) Zie: te samene spreken.
- 12) Th. samen of eyndrechtich sanck....
- 13) Th. nenia doden sanck off kynder off wyeghen sanck off snoede ydel fabulen saghen aenturen.
- 14) Th. vytschickyng der stemmen off sucte qwedelinghe in den monde.

sanc, zie *sutesanc*, *urolec sanc*.
sanc ter brulogt, *epitalamium*.
sanninge, *visio*.
sant, *arena*, *harena*.
santeken, *arenula*.
sap, *succus*.
sardonicus, en steen.
sariant, *verna*¹⁾.
sat, *satur*.
sat, zie ouer *sat*, *smal sat*.
saterdag, *sabbatum*.
satheit, *saturitas*.
sause, *salsa*.
schade, *dampnum*, *detrimentum*, *dispendium*²⁾, *umbra*.
scade, *nocumentum*.
scade, zie *sunder scade*.
scadelec, *dampnabilis*, *dampnosus*, *nocuius*, *umbrosus*.
scadeleke, *dampnabiliter*, *dampnose*, *dispendiose*.
schaden, *dampnare*, *nocere*.
scaden, *obesse*.
scaep, *oujs*.
scaepherde, *opilio*³⁾.
schagt, *hastile*.
scale, zie *creuet scale*.
schale, *nequam*, *pelliceus*.
schalcheit, *nequitia*.
scalcleke, *nequiter*.
schalomes, *cepule*.
scamede, *pudor*.
scamede, zie *sunder scamede*.
scameg, *pudibundus*, *pudicus*.
scamelecdinc, *verenda*⁴⁾.
scameleke, *pudice*.
scamen, *erubescere*, *verecundari*.
scamet, zie *it scamet*.
scamlec, *verecundus*.
scamonia, ein *crut*.
schande, *dedecus*.
scande, *scandalum*, *verecundia*.
scande, zie *sunder scande*.
scandeleke, *proh pudor*.
scanden, *scandire*.
scandinge, *scansio*.
schaphus, *caula*.
schare, *agmen*, *cohors*, *cuneus*⁵⁾, *falanx*.
schare, zie *rote*.

1) Th. eyn dienstknecht dye sich puntlick heldt.

2) Th. toe vele mildich[†].

3) Th. ouillio et opilio, schaipsherdde.

4) Th. die lede der men sich schamet.

5) Th. eyn schare off eyn holten beytel of pegge of eyn weyten broit.

scarf, zie schermes.
 scarp, *asper*, *bidens*.
 scarpheit, *asperitas*.
 schat, *census*⁶⁾, *pecunia*.
 scat, *thesaurus*.
 scatgadren, *thesaurizare*.
 schauen, *leujgare*.
 schedele, *vertex*.
 schedenisse, *divorcium*.
 scheeden, *dirimere*.
 scheepinge, *classis*⁷⁾.
 schegt, *telum*.
 scheide, *fagina*.
 scheiden, *separare*.
 -scheiden, zie en wegscheiden.
 scheidinge, *separantia*, *tomus*.
 schecre, *latro*, *latrunculus*.
 schel, *strabo*⁸⁾.
 schelden, *increpare*, *iurgarj*, *objurgare*.
 scelden, zie plaidiren.
 scheldinge, *increpatio*, *obiurgatio*, *redargutio*.
 sceldinge, zie plait.
 schele, *lippus*, *scrabo*.
 schele sien, *lippire*.
 schelle, *squama*, *tintinnabulum*.
 schelle vel belle, *nola*.

- 6) De lezing van beide woorden onzeker; het MS. zeer bevlakt met olie of vet.
 7) Th. der schyp vergaderinge....
 8) Th. sticksuynich.

schellegeteg, *squameus*.
 schellen, *decorticare*.
 scheltwort, *iurgium*¹⁾, *probra*.
 schemblegt²⁾, *muscidus*.
 schemel, *scabellum*.
 schene, *tibia*.
 schenevat, *calathus*³⁾.
 schenke, *pincerna*.
*Scenophegia*⁴⁾, ein hogetide.
 schep, *carina*⁵⁾, *naujs*, *puppis*, *ratis*⁶⁾.
 schepbreginge, *naufragium*.
 schepelken, *naujcula*.
 schepen, *naugare*.
 schephure, *naulum*.
 schepman, *nauta*.
 scepmanstat, *transtrum*⁷⁾.
 scheppen, *creare*, *formare*.
 scheppere, *creator*.
 scheppinge, *creatio*, *remigium*⁸⁾.
 scherade, *ruptura*.
 scherden, *deputare*, *destinare*.
 scherdre, *deputator*.
 schere, *forfex*⁹⁾, *forpex*¹⁰⁾.
 scerebert¹¹⁾, *antipurgium*.
 scheren, *attondere*, *radere*, *tondere*.
 scherf, *testa*.
 scheringe, *dilaniatio*, *rasura*, *tonsura*.
 scherlinc, *cicuta*¹²⁾.
 schermen, *dimicare*.
 schermere, *gladiator*.
 schermes vel scarf, *nouacula*¹³⁾, *rasorium*.
 scherpe, *pera*.
 scherre, *rasor*.
 schieten, *jacularj*, *spicularj*, *sagittare* schillinc, *solidus*.
 schilt, *clippeus*, *scutum*.
 schiltknegt, *armiger*.
 schin, *radjus*.

- 1) Zie: schelden.
- 2) Kil. schimmeligh.
- 3) Th. eyn vat cleynen ruedecken gemaect. - Zie Inleiding!
- 4) Th. eynreley hoichtijt der ioeden als van de vestingen off kernmyssen oirs tabernakelen.
- 5) Th. die buyck van den scheep.
- 6) Th. dye ijrste ind aldste manyre van scheepen, ind doch int gemeyn eyn scheep
- 7) Th. eyn roeybanck in en scheep.
- 8) Th. eyn roeynghe of vergaderynghe der roeyryeme.
- 9) Th. eyn doick scheer.
- 10) Th. eyn hair scheer.
- 11) Zeer onduidelijke plaats, kan ook 'scekebert' zijn.
- 12) Th. eynreley cruyt des sap den ogen qwait is.
- 13) Th. eyn schermess, of eyn yseren reitscap, dai men leder off pargament myt schauet.

schinen, *apparere, comparere, corus care*¹⁴⁾, *fulgere, nitere, nitescere radiare, rutilare, splendere, splen descere*.
schinen, zie wit schinen.
 schinende, *fulgidus, nitidus*.
 schinging, *apparitio, fulgor, splendor* schinisse, *eminentia*.
 schinken, *propinare*.
schire, zie harde schire.
 schiue, *zie rat.*
 schiueken, *rotula*.
 schiwen, *cavere, devitare, evitare precauerere, vitare*.
 sclemp, *lepidus*.
 schoe, *subtular*.
 scoe, *calceus*.
 schoef, *garba, manipulus*.
 schoen, *calciare*¹⁵⁾.
 scoen, *zie biscops scoen.*
 schoeren, *rumpere*.
 schoet, *gremium, sinus*.
 scofferture, *confutatio*.
 schofut, *bubo*¹⁶⁾.
 scoldre, *scapula*.
 schole, *scola*.
 scolere, *scolaris*.

14) Th. blixemen, glynstren.

15) Th. schoen an doen.

16) Th. eyn vle of koytzbyckers. - Kil. schaffuyt, j. schavuit, bubo.

scolmeister, *scolasticus*.
 scholt, *culpa*.
 scolt, *debitum, donativum*¹⁾.
scolt, zie sunder scolt.
 scoltheide, zie amman.
 schone, *decorus, formosus, speciosus*.
 scone, *elegans*.
 scone stat, *amenuus*²⁾.
 scone tale, *lepos*³⁾.
 sconheit, *amenitas, elegantia, species, pulchritudo*.
 sconleke, *eleganter, pulchre, speciose*.
 sconne, *pulcher*.
 scorce, *cortex*.
 schoref, *impetigo*⁴⁾.
 schoren, *lacerare, laniare*.
 schorsten, *caminus*.
 scortsule, *cynamonium*⁵⁾.
 schotele, *catinus*.
 scotele, *discus, parapsis*⁶⁾.
 scotle vel wagescale, *lanx*⁷⁾.
 scotten, *intabulare*⁸⁾.
 schranken⁹⁾, *cancellare*.
 schrede, *passus*.
 schreft, *scriptum*.
screft, zie regt screft.
 schrefture, *litteratura*.
scrift, zie dat men scrift, enz.
 scrifture, *hortographia, scriptura*.
 schrinen, *scrinium*.
 scriuen, *scribere*.
schriuen, zie weder schriuen.
 schriuere, *librarius, scriptor*.
 schrode vel cedle, *cedula*.
 schudden, *concutere, quassare, ventilare*¹⁰⁾.
 schuddinge, *concussio, quassatio, ventilatio*.
 schueren, *discerpere*.
sculde, zie uan sculde.
 sculdech, *culpabilis*.
 schuldeg, *noxius*.
 sculdech sin, *debere*.

- 1) Th. gaue, czoldy, ruterloyn.
- 2) Th. amenium, lustige stede.
- 3) Th. sueticheit. guetherticheit. angenemycheit in woirden.
- 4) Th. droege ruyd of schebbycheyt.
- 5) Th. kneele. - Kil. kaneel.
- 6) Th. eyn vijrkante grote schottel.
- 7) Th. eyn breyde schottel scz. plattele of eyn gewicht schaile
- 8) Th. tabulatus, myt plancken. brederen off platten steynen becleyt off vertziert. tabulare, also vertzieren off becleyden. off taiflen maken.
- 9) Kil. schrancken, clathrare: clathris aut cancellis claudere.
- 10) Th. in den wynt werpen off eyn sake off materie herwart off dairwart wenden bys men an den gront raect.

schuldegen, *redarguere*.
sculdere, *debitor*.
sculen, *delitescere, latere*.
sculinge, *latebra, latibulum*.
sculle vel plaidise, *pecten*¹¹⁾.
schum, *spuma*.
schumegteg, *spumosus*.
schumen, *spumare*.
schurduc, *emunctorium*¹²⁾.
scure vel kelre, *promptuarium*¹³⁾.
scurpen, *exenterare*¹⁴⁾.
schutte, *jaculum, sagitta*.
schuttre, *sagittarius, spiculator*.
sech hie, *ecce, eccine*.
sech, zie tereicht sech.
se, zie grote se.
sede, *consuetudo, mos*.
sedelech, *moralis*.
sedeleke, *moraliter, rite*.
seden, zie tesamene seden.
see, *equor, fretum, mare, pelagus, pontus*.
see, zie ane den see, uan den see.

- 11) Th. eyn kame.... off eyn scholle.
- 12) Th. kerssen snutter.
- 13) Th. trisore, teke, schape.
- 14) Th. ingeweyde uyt werpen.

seeangest, *sirtex*.
 seegene, *sagena*.
 seegteleke, *mite*.
 seegten, *mitescere, mitigare*.
 seel, *restis*.
 seel vel bande, *instite*.
 seem, *favus*.
 seer, *ulcerosus*.
 see storm, *naufragus, scilla*.
 sef vel temps, *cribrum*.
 sege, *serra*¹⁾.
 secge, zie ig secge.
 secgen, *edere, promere, pronuntiare*²⁾.
 seggen, *dicere*.
 segle, *carbasa*.
 seiken vel pissen, *mingere*.
 seilen, *copulare*³⁾.
 seker, *certus, securus*.
 sekerheit, *certitudo, confederatio, fedus, securitas*.
 sekerleke, *certe, secure*.
 secnisse, *pronuntiatio*.
 secrete, *secreta*.
 seldom⁴⁾, *raro*.
 sele, *anima*.
 selech, *salutaris*.
 selech, zie nit selech.
 selegheit, zie nit selegheit.
 self scottre, *balistarius*⁵⁾.
 selme, *psalmus*.
 selschap, *concio*.
 selscap, *contubernium, corus*.
 selscap, zie herscap.
 selschot⁶⁾, *balista*.
 selsene, *rarus*.
 selsenheit, *raritas*.
 seltre, *psalterjum*.
 selue, zie dat selue.
 seluer, *argentum*.
 seluersmit, *argentarius*.
 semele, *furfur*.
 sen, *conscientia, sensus*.
 sen, zie listecheit.
 senden, *destinare, immittere, legerare, mittere, transmittere*.
 sendinge, *immissio*.
 senep, *sinapis*.

1) Th. sage.

2) Zie: secnisse.

3) Th. versellen.

4) In het MS. staat met verbleekten inkt van later datum naast seldom: na.

5) Th. eyn schut of arborst(!) meker. - Zie: selschot.

6) Kil. selfschot, vet. Fland. Arcus automaticus, sponte ulro iaciens. - Zie: self scottre.

sengere, *cantor*.
 sengre, *concentor, precentor*.
 sentencie, *sentencia*.
 sentschepen, *senatus*.
September, enen mant.
seraphin, ein engel.
 sere dwingen, *perstringere*.
 serech, *mestus, subtristis*.
 ses hondert, *sexcentj*.
 sesse, *sex*.
sesse, zie van sesse vuten.
sessen, zie uan sessen.
 seste, *sextus*.
 sestech, *sexaginta*.
 sestegste, *sexagesimus*.
 sestende, *sedecimus*.
 sestene, *sedecim*.
 sestendarf, *sedecies*.
 sestigiareg, *sexagenarius*.
 setten, *collocare, ponere, statuere, subrogare*⁷⁾, *substituere*.
 settinge, *constitutio, positio*.
seuen, zie uan seuen iaren.
 seuede, *septenus, septimus*.
 seueene, *septem*.
 seuehondert, *septingentj*.
 seuen hondert waruen⁸⁾, *septuagesies*.
 seuen jareg, *septenis*.
 seuen sterre, *septentrio*.
 seuenteg, *septuaginta*.
 seuentegste, *septuagesimus*.

7) Th. en anderen in eyns anderen stede setten.

8) In het MS. *waruen* boven 'hondert' geschreven.

seuen ualt, *septuplum*.
 seuen uormeg¹⁾, *septiformis*.
 seuen warf, *septies*.
 seuer duc, *munctorium*.
si, zie wi grot sot si.
 side, *latus, sericum*.
side, zie in eine side.
 sidele, *sedile*.
 siden, *sericus*.
siden, zie bei den siden dun.
 sie, *visus*.
 siede, zie pagine.
 sieden, *coquere, decoquere, excoquere*.
 siedinge, *decoctio*.
 siech wesen, *egrotare*.
 siec, *eger, infirmus*.
 siec uan der manen, *lunaticus*.
 siec vel qualegteg, *inualitudinarjus*.
 sieken, *infirmarj*.
 siecheit, *egritudo, elephantinus²⁾, etica³⁾, infirmitas, morbus*.
 siecleke, *egre*.
 sielen, *manes*.
 sien, *contemplari, eliquare⁴⁾, videre*.
sien, zie clere sien, schele sien.
 siende gode, zie Israhel.
 sienlech, *visibilis*.
 sienlec, *cernuus*.
 sienleke, *visibiliter*.
siet, zie ane siet, de gode siet.
 sige, *triumphus, victoria*.
 sigel, *sigillum*.
 sigelec, *triumphalis*.
Siccima⁵⁾, ein lant.
 sikle, *falx*.
siclus⁶⁾, ein gewigte.
 silencie, zie stille.
syllaben, zie uan er syllaben.
 sillebe, *sillaba*.
Siloe, ein water.
 simme, *simia*.
 simonie, *symonia*.
 sin, *suus*.
sin, zie geeret sin, sculdech sin, wret sin.
sijn, zie wiflec sijn.
 sinagoge, *synagoga*.

- 1) In het MS. *meg* boven 'uor' geschreven.
- 2) Th. elephantina, eynreley mallaitzicheit.
- 3) Th. ethica, is,.... eynreley febris off die terende suyckt.
- 4) Th. apenbaren.
- 5) Th. sicima et neapolis idem, die lantschap.
- 6) Th. eyn vncie.

sinder, *scoria*⁷⁾.
sindon, ein dir laken.
 singen, *canere, cantare, concinere, modularj, pangere, psallere*.
 singinge, *poesis*.
sinct, zie da men in *sinct*.
 sinnech, *sensatus*.
 sinsinge, *poema*.
 sint, *exin, exinde*.
Siria, ein lantscap.
 siroep, *siropus*.
 sister, *sextarius, sextercjum*⁸⁾.
 sitten, *residere, sedere*.
 sitten eten, *discumbere*.
sitten, zie tesamene sitten.
 sittre, *essor*.
 sit wormen, *bombix*.
 slaen, *cedere, ferire*.
 slaep, *somnus, sopor, tympus*.
 slag, *ictus, percussio, verber*.
 slagte vel magscap, *parentelas*.
 slagten, *parentare*.
 slagten na den vader, *patrissare*.
 slagtinge, *cedes, occisio, strages*.
 slan, *flagellare, perculere, percutere, verberare*.
 slange, *coluber, serpens*.
slange, zie en slange gehort, uan slange.
 slap, *dormitio*.
slap, zie sunder slap.

7) Th. rost van den yser of van metal.

8) Th. gewicht van tveen ponden.

slapecht, *somnolentus*.
 slapen, *accumbere*¹⁾, *dormire*.
slapen, zie liggen slapen.
 slegt, *planus*.
 slegteleke, *plane*.
 slecke, *testudo*.
 slichten, *expolire*.
 sligten, *planare*.
 slic, *lutum*.
 slic, zie bruc.
slic, zie uan slic.
slijc, zie sunder slijc.
 sliclegteg, *cenulentus*²⁾.
 slingere, *funda*³⁾, *fundibula*⁴⁾.
 slingerere, *fundibularis*⁵⁾.
 slinc, *leuus*, *sinister*.
 slot, *sera*.
 slotel, *clavis*.
 sloteldragre, *claviger*.
 sluten, *claudere*, *obserare*, *serare*.
 slutinge, *clausura*.
 smake, *gustus*, *prelibatio*, *sapor*.
 smaken, *delibare*, *gustare*, *prelibare*.
 smaken, zie offren.
 smakende, *sapidus*.
 smakinge, *delibatio*.
 smacleke, *sapide*.
 smal, *gracilis*.
 smal sat, *cicer*.
 smalt, *sagimen*⁶⁾.
 smeden, *codere*, *fabricare*.
 smeken, *adulari*, *blandiri*.
 smekere, *adulator*.
 smekinge, *adulatio*, *blandicie*.
 smelten, *liquare*.
 smer, *anxungia*.
 smere, *aruina*⁷⁾.
 smeren *vel* saluen, *inungere*.
 smet, *faber*.
smet, zie golt smet.
 smette, *litura*⁸⁾.
 smisse, *fabrica*.
 sne, *nix*.

- 1) Th. myt den gantzen lijue op den ellenboeue to resten als men ytt.
- 2) Th. vol slijcks. Kil. slijckachtig, coenosus.
- 3) Th. eyn slenger of werpnette.
- 4) Th. fundibala, blijde of slinger.
- 5) Th. fundibularius eyn blyden werper.
- 6) Th. vet.
- 7) Th. vett van buyten.
- 8) Th. deleyng of beuleckung der boickstauen.

snede brots, *collirida*⁹⁾.
 snel, *celer, citus, impiger, velox, volucer*.
 snelheit, *celeritas, velocitas*.
 snelleke, *celeriter, cito, illico, velociter*.
 sniden, *cedere, incidere*.
 snjden, *secare*.
 sniden, *zie struken*.
snjden, zie te snjden.
 snidinge, *celatura, decisio*.
 snore sons wif, *nurus*.
 snuten, *ungere*.
snuuet, zie it snuwet.
Sodoma, ein stat.
 soem, *limbus*.
 soet, *fucus, fuligo*.
 soffraen, *crocus*.
 sofiste, *sophista*.
 sogt, *zie uoet sogt*.
 soken, *lactare*.
 socke, *soccus*.
 socken, *pedules*¹⁰⁾.
 sole, *solea*¹¹⁾.
 solfer, *sulfur*.
 solre, *solarium*.
solre, zie uan solre.
 solt, *stipendium*.
 someleec, *nonnulli*.
 somer, *estas*.
 somerlec, *estivus*.
 son, *filius*.
son, zie hurren son.

9) Th. en aschen koick of dry kentich broid.

10) Th. voitlyng van den haisen.

11) Th. eyn saile off sloitsche.

sone, zie oms *sone*.
sonelech, *filialis*.
sonnelec, *solaris*.
sons wif, zie *snore*.
soog, *porca*, *scropha*¹⁾, *sus*.
sop vel recht, *ius*.
sophisme, *sophisma*.
sorgagteg, *sollers*.
sorge, *cura*, *sollicitudo*, *sedulitas*, *timor*.
sorgen, *sollicitare*.
sorgen vel gehoen, *curare*.
sorgende, *sedulus*²⁾, *sollicitus*.
sorgleke, *sedule*.
sorgtegtech, *curiosus*.
sot, zie wi grot *sot sie*.
sotteren, *infatuare*.
sowa, *sicubj*.
sowane, *undecumque*.
so wanne, *quandocumque*.
sowe, *quisquis*.
sowiso, *quicumque*.
spacie, *spacium*.
spacie, zie *ripe*.
spade, *fossorium*, *pala*, *serotinus*³⁾, *vespertinus*.
spadeg, *serus*.
spannen, *intendere*.
sparen, *parcere*.
sparende, *parcus*.
sparleke, *parce*, *passim*⁴⁾.
spartelen vel taperen, *palpitare*.
spec, *lardus*.
spekeltre, *saljua*.
specle, *sputum*.
spel, *iocus*, *ludus*.
speleman, *mimus*.
spelen, *iocari*, *ludere*, *spaciarj*⁵⁾.
spelere, *lusor*.
spelewif, *mima*.
spelhus, *amphiteatrum*, *teatrum*.
spellech, *ridiculus*.
spellec, *iocosus*.
spellecheit, *ludicrum*.
spellen, *sillabicare*.
spelman, *fidicen*, *histrion*.
spenne, *aranea*.
spennen, *nere*.

1) Th. eyn soghe of krieme.

2) Th. gewoentlick, stedelick, andechtich, guet, vlijtich, vast, stede.

3) Th. spaide off late.

4) Th. mekelick, allentelen.

5) Th. der lust wandelen, spacieren.

spere, *hasta, lancea*.
 spet, *veru*.
 spiet, *venabulum*.
 spiet, *zie ort*.
 spigel, *speculum*.
 spirre, *explorator⁶⁾, insidiator*.
 spise, *cybaria, dapis*.
 spliten, *crepare, findere, scindere*.
 spoet, *ridiculum*.
 spore, *calcar*.
 spot, *derisio, illusio, ludibrium, subsannatio*.
 spotleke, *ridiculose*.
 spotten, *zie ligen*.
spraginge, zie samene spraginge.
 sprake, *eloquencia, locutio*.
 spreiden, *disperdere, spangere*.
 spreidenisse, *dispersio*.
 spreken, *dicere, fari, loqui*.
spreken, zie dat men nit, enz.
sprekende, zie nit sprekende.
 spreccamere, *auditorium*.
 springen, *salire*.
 springerse, *saltatrix*.
 sprote, *scandulum*.
 spruet, *lentigo⁷⁾*.
 sprunc, *saltus*.
 sprut, *lenticula*.
 sprute, *zie placke*.
 spuen, *zie welgen*.

6) Th. explorare, verspyehen, eruaren.

7) Th. kleyn ronde bruyn vlecke an den lijue. s. spruttel

spuwen, *spuere*.
 stadech, *incommutabilis*.
 stadegeit, *constantia*.
 stadelec, *localis*.
 stadeleke, *constanter, immutabiliter*.
stadium, ein stat.
 stael, *calibs*.
 staen, *stare*.
 staf, *baculus*.
 stafswert, *framea*¹⁾, *sica*²⁾.
 stake, *palus*.
*stacten*³⁾, ein crut.
 stal, *stabulum*.
 stamelen, *balbutire*.
stamelt, zie de stamelt.
 stan, *sistere*.
stan, zie stille stan, verre stan.
 stanc, *fetor*.
 stannisse, *statio*.
 starch, *fortis*.
 starcht, *robustus*.
 starkeleke, *fortiter*.
 starcleke, *robuste*.
 stat, *civitas, locus*.
 stat dar ruden wassen, *virgultum*.
stat, zie gewiede stat, scone stat, uan der stat.
stater, gewichte.
 stedech, *tranquillus*.
 stedecheit, *tranquillitas*.
 stedeleke, *tranquille*.
 steen, *lapis, petra, saxum*.
 steeken⁴⁾, *lapillus*.
 stein, *silex*⁵⁾.
stein, zie en dir stein, ein edel stein, ein stein.
 steinagteg, *lapidosus*.
 steinen, *dilapidare, lapideus, saxeus*.
 stejnen, *lapidare*.
 steke, *punctio*.
 stekel dorn *vel* croselbusg, *ramnus*.
 steken, *affigere, figere, pungere*.
 stecke, *stipes*.
 stecke *vel* teken, *meta*.
 stelen, *clepere, furari*.
*stellio*⁶⁾, ein dir.
 stelpen, *stagnare*.

- 1) Th. eyn swert toe beiden sijden snydende.
- 2) Th. eyn mort pryem off mess in eynen holt verborghen.
- 3) Th. eynrely kostel hars off gummy off myrre.
- 4) I. steenken.
- 5) Th. eyn keselyng.
- 6) Th. eyn swart fenijnt dyer myt roden ind ghelen stippen. s. eyn moll off eyn vnck.

stemme, *vox*.
 stenagteg, *petrosus, saxosus*.
 stenbikelere, *lapidicida*.
 stenbickelere, *amussis*⁷⁾.
 stenbicere, *cementarius*⁸⁾.
 stenire, *lapidator*.
 stenpuel, *lapidicina*⁹⁾.
 sten uat, *alabastrum*¹⁰⁾.
 sterflec, *mortalis*.
 sterflecheit, *mortalitas*.
 sterken, *confortare, corroborare, roborare*.
 sterre, *stella, sydus*.
sterre, zie ein sterre, seuen sterre.
 sterren, *Pleiades*.
 stert, *cauda*.
 -*stértele*, zie hostertele.
 steruèn, *expirare, interire, obire, occumbere*.
 stif *vel* njt bogelec, *inflexibilis*.
 stijf, *rigidus*.
 stifleke, *inflexibiliter*.
 stif muder, *nouerca*.
 stif son, *filiaster*.
 stif sone, *priuignus*.
 stif vader, *vitricus*.
 stichten, *edificare*.

- 7) Th. der muyrmeister loit myt den snoir dat sy van baenen neder laten gaen umb recht dair nae to muyren.
 8) Kil. steenbickeler, caementarins.
 9) Kil. steenpoel, steenput, latomia.
 10) Th. eyn saluen vat van de steyn gemaect.

stigten, *zie* storen.
 stigtinge, *edificatio*.
 stigtinge, *zie* storinge.
stil, *zie* ein stil.
 stille *vel* silencie, *silentium*.
 stille stan, *subsistere*.
 stillinge, *conticinium*¹⁾, *taciturnitas*.
 stinken, *fetere*, *putere*.
 stinkende, *olidus*, *putidus*.
 stinkendeleke, *olide*.
 stinkinde, *fetidus*.
stiruet, *zie* de stiruet.
 stjuen, *rigere*, *rigescere*.
 stoef, *pulujs*.
 stoech, *cippus*²⁾.
 stoel, *exedra*.
 stoet, *pulsus*.
 stoetele, *cornupeta*³⁾.
 stofuegt, *puluerulentus*.
 stoc, *eculeus*⁴⁾, *truncus*.
 stoc damen pinninge indut, *corbanna*.
 stoken, *astipulari*, *incitare*, *instigare*, *lascere*.
 stokende, *incentivus*.
 stokere, *incentor*.
 stokinge, *incitatio*, *instigatio*.
 stole, *stola*.
 stoltheide, *animositas*.
 stoltleke⁵⁾, *animose*.
 stopple, *culmus*, *stipula*.
 storen *vel* stigten, *instaurare*⁶⁾.
 storinge *vel* stigtinge, *instauratio*.
 storm, *insultus*⁷⁾.
storm, *zie* in water storm, see storm.
 stormen, *insultare*.
 stoten, *compungere*⁸⁾, *illidere*, *impellere*, *impingere*, *pulsare*, *tondere*, *trudere*.
 stotinge, *collisio*, *illicio*, *impultio*.
 stotre, *pila*⁹⁾.
 stout, *animosus*.
 strate, *platea*, *strata*, *vicus*¹⁰⁾.
 strate *vel* dorp, *pagus*¹¹⁾.

- 1) Th. nachtes tyt als al dynck stille is.
- 2) Th. eyn block, en hoip erden off doden sarck opt graf of kerkhof of vanckstock.
- 3) Th. eyn osse. T. stoten mit den hornen, cornupetare.
- 4) Th. equuleus, eynreley manyer van tormenten eyme perde gelick gemaect.
- 5) In het MS. is de (o)/ uit i verbeterd.
- 6) Th. van nyhes wat op maken off weder maken dat veruallen is.
- 7) Th. eyn rysch anspronck op eynen.
- 8) Th. inwendich bewegen myt berouwe of gedechtnisse der sunden.
- 9) Th. mortier steyn off vijsel.
- 10) Th. eyn dorp buten eynre stat off eyne steeghe off gasse.
- 11) Th. eyn dorp off buyrscap.

strateken, *viculus*.
 strec, *laqueus*.
 stridech, *contenciosus*.
 strideg, *litigiosus, rixosus*.
strideg, zie njt strideg.
 stride....¹²⁾, *contenciose*.
 strideleke, *certatim*.
 striden, *certare, conflagere, contendere, decertare, litigare, rixari*.
 stridende, *discors*.
 strifelch, *rebellis*.
 stringe¹³⁾, *crementum*.
 strit, *certamen, conflictus, contencio*¹⁴⁾, *lis, litigium, rixa, scisma*.
 stroem, *gurges*.
 stront, zie mest.
 strukelen, *precipitare*.
 struken *vel* sniden, *putare*.
strutio, ein vogel.
 stucke, *frustum*¹⁵⁾.
 stul, *sedes, situs, solium*.

12) Het MS. nagenoeg onleesbaar, waarschijnlijk zal er 'strideleke' te lezen zijn.

13) De lezing is zeer onzeker, daar het MS. erg met olie is bemorst. - Th. wasdom of mans nature.

14) In het MS. is het Hollandsch nagenoeg onleesbaar.

15) Het MS. heeft 'frustrum', maar onder de (t)r het teeken, dat deze letter moet worden weggelaten. - Th. frustum, eyn stuck erghent af.

stump, *mutus*.
 stunde, *vices*.
 -stunden, zie understunden.
 stunt, zie eine stunt.
 subdiaken, *subdiaconus*.
 subtil *vel* naradeg, *peruicax*.
 sueten, *inculcare*.
 sugten, *suspirare*¹⁾.
 sugtinge, *suspirium*.
 suken, *lactere, querere, sugere*
 suken, zie vnder suken.
 sukinge, zie vnder sukinge.
 sunde, *flagitium, peccamen, peccatum*.
 sundegen, *peccare*.
 sundegerse, *peccatrix*.
 sunder, *preter, sine*.
 sunder auctoriteit, *apocrifum*.
 sunder bart, *imberbis, impubes*.
 sunder berste, *indeficiens*.
 sunder deil, *expers*.
 sunder ende, *infinitus, interterminalis, interminus*.
 sunder frucht, *effetus*²⁾.
 sunder glorie *vel* ere, *inglorius*.
 sunder gunste, *infauorabilis*.
 sunder gut, *intestatus*³⁾.
 sunder ligame, *incorporeus*.
 sunder mate, *immensurabilis, immensus*.
 sunder orlof, *illicite*.
 sunder pine, *impune*.
 sunder scade, *indempnis*.
 sunder scamede, *effrons*⁴⁾.
 sunder scande, *inuerecundus*.
 sunder scolt, *immunis*⁵⁾.
 sunder slap, *exsomnia, insomnia*.
 sunder slije, *illimis*.
 sunder tellinge, *innumerabilis*.
 sunder tunge, *elinguis*.
 sunder twjuel, *indubie, indubitanter*.
 sunder verst, *peremptorie, peremptorius*.
 sunder uort gan, *indigestus*⁶⁾.
 sunder vrowen, *nimirum*⁷⁾.
 sunder weder dunleke, *irrefragabiliter*.
 sunder wige, *incunis*.
 sundere, *peccator*.

- 1) De uitgang *re* met kleiner letter boven 'ra.'
- 2) Th. eranck, amechtich.
- 3) Th. die gheyn testament gemaect en heuet.
- 4) Th. onschemel.
- 5) Th. onplichtich.
- 6) Th. onuerduwet.
- 7) Th. ayn twijuel of id en is off weer gheyn wonder.

sunderleke, *specialiter*.
sunderlecheit, *specialitas*.
sune, *pape, reconciliatio*.
sunne, *sol*.
supeken, *sorbiciuncula*⁸⁾.
supen, *absorbere, sorbere, sorbicum*.
suster, *soror*.
susterman, *sororjus*.
sute, *clemens, dulcis, mellifluus*.
suteleke, *dulciter*.
suten, *dulcescere*.
sutesane, *melodia*.
sutheit, *dulcedo, dulcor, dulcoratio*.
suthmaken, *dulcorare*.
sutlec, *australis*⁹⁾.
suttre, *sutor*¹⁰⁾.
sutwent, *auster*¹¹⁾.
suuer, *merus, sinceris, sincerus*.
suuerheit, *pudicitia, sinceritas*.
suuerleke, *sincere*.
swager, *gener, socer*.
swalwe, *hirundo*.
swane, *cignus, olor*.
swar, *difficilis, grauis, molestus, onerosus*.
swar vel wigteg, *ponderosus*.
swaren, *exaggerare, grauare*.
swarheit, *difficultas, grauitas*.

8) MS.: sorbi. uncula.

9) Th. suydelick.

10) Th. eyn schomeker.

11) Th. suydenwynt.

swarleke, *grauiter*.
 swarm, *examen*.
 swarm, *zie* ordeel.
 swarnisse, *grauamen*.
 swart, *ater, niger, teter*.
 swarten, *denigrare, nigrescere*.
 swartheit, *nigredo*.
 swartinge, *denigratio*.
 sweigen, *compescere*.
 swelgen, *deicere*¹⁾, *glutire*.
 swellen, *inflare*.
 swellen *vel* drenten, *tumere*.
 swellinge, *inflatio*.
 swemmen²⁾, *nare, natare*.
 swemre³⁾, *natator*.
 sweppe, *offa*⁴⁾.
 swerdeken, *spatula*.
 suere, *apostema*.
 swerren, *iurare*.
 swert, *gladjus, mucro, rumphea, spata*.
 swet, *sudor*.
 sweten, *insudare, sudare*.
 swigen, *conticere, conticescere, reticere, silere, tacere*.
 swigende, *tacitus*.
 swindelen⁵⁾, *titubare*.
 swindelinge, *vertigo*.
 swinen, *porcina*.
 swinherde, *subulcus*.
 swins cot, *ara*⁶⁾.

T.

tafelken, *tabella*.
 taffle, *tabula*.
 tafle, *mensa*.
 tafle, *zie* greffie.
 tale, *idioma, loquela*.
 tale, *zie* rede.
tale, zie scone tale.
talentum, gewigte.
 talman, *retor, retoricus*.
 talmans hure, *salarium*.
 talmasge, *larua*.

- 1) Th. afwerpen.
- 2) MS.: smemmen!
- 3) MS.: smemre!
- 4) Th. eyn sop. Zie Inleiding.
- 5) Zie: twiuelheit. - Th. twyuelen, waglen.
- 6) Th. verkensstal.

tambuse, *tympanum*⁷⁾.
tambusen, *tympanizare*.
tambusere, *tympanistria*.
tandelose, *edentulus*.
tant, *dens*.
tant, zie grot tant.
tant ulesg, *gingina*⁸⁾.
taperen, zie spartelen.
tapit, *tapetum*.
tappe, *broca*, *clepsedra*⁹⁾.
tarwe, *frumentum*, *triticum*.
tarwen, *triticeus*.
tasten, *contrectare*, *palpare*.
tauerne, *caupona*, *pila*, *taberna*.
tauernir, *caupo*¹⁰⁾.
teissen, *cessare*.
teissinge, *cessatio*.
te dore, zie uan dore, enz.
te gader gan, *commeare*.
te gange gaen, *egerere*¹¹⁾.
te gebode uaren¹²⁾, *peregrinari*.
tegegen laggen, *applaudere*.
te gehiwene, *nubilis*.

- 7) Th. eyn bonghe.
- 8) Th. tantvleysch.
- 9) Het Holl. is bijna onleesbaar. Th. eyn trichter of eyn uyrwerek.
- 10) Th. eyn lecker.
- 11) Th. uytrogen. to stoil gaen. ledich maken of spyhen. coeren.
- 12) Zie: pelegrin.

tegelikenisse, *instar*.
 tehand, *extimplo*¹⁾, *jamjam*, *iamiamque*, *mox*, *protinus*.
 tehanthant, *confestim*, *continuo*.
 tejunest, *ultimus*.
 tejuncsten, *tandem*.
 te cope, *venalis*.
 tematen, *admodum*.
 te njmerden maken, *infamare*.
 te niwite werden²⁾, *inuanescere*.
 tenjweten, *adnichilare*, *adnullare*³⁾.
 te orse, *eques*, *equester*.
 terecht sech⁴⁾, *legifer*.
 tesamen, *simul*.
 tesamene, *coniunctum*, *gregatjm*, *pariter*.
 te samene binden, *colligare*, *colligere*.
 tesamene bliuen, *confluere*⁵⁾.
 tesamene dragen, *conferre*.
 tesamene driuen, *coagitare*.
 te samene drucken, *compungere*.
 tesamene fuden, *coalescere*⁶⁾.
 te samene gaen⁷⁾, *coire*.
 te samene gan, *comitari*.
 te samene geneet, *collectaneus*.
 tesamene gliden, *collabi*.
 te samene hangen, *coherere*.
 tesamene hurten, *collidere*.
 tesamene lesen, *colligere*.
 te samene maken, *conficere*.
 tesamene seden, *iugare*.
 tesamene sitten, *consedere*, *considerere*.
 tesamene slan, *complodere*.
 te samene slapen, *colloqui*.
 te samene trecken, *contrahere*.
 te samene uligen, *convolare*.
 tesamene vrowen, *congaudere*.
 te samene wassen, *concreescere*.
 te samene wonen, *cohabitare*, *commorari*.
 tesamenrupen, *conclamare*.
 tesamne, *una*.
 tescheren, *dilaniare*⁸⁾, *dirupere*.
 te snjden, *desecare*.
 testaen, zie bestaen.
 testoren, *destruere*, *diruere*, *dissipare exterminare*, *violare*.

- 1) Th. extemplo. snel. van stunt.
- 2) In het MS. 'ni', met kleine letter er bover
- 3) HS.: adnichilare tenjweten, adnullare idem.
- 4) I. secher?
- 5) Th. vmb ind vmb vlieten.
- 6) Th. samen wassen.
- 7) Zie: hiwelek.
- 8) Th. ryten, schoeren.

testoringe, *dissipatio*, *exterminium*.
testornisse, *exitium*.
testorre, *violator*.
te utterst, *denique*⁹⁾, *ultimo*.
te uele, *nimis*, *nimius*.
teuergefs, *frustra*, *gratis*.
te uoete, *pedes*.
tewaren, *immo*.
teende, *decima*, *decimatio*.
teenden, *decimare*.
teene, *decem*.
teer *vel* lijm, [*vi*]scus¹⁰⁾.
teken, *character*, *miraculum*, *prodigium*, *signaculum*, *signum*.
teken, *zie* stecke.
tekenen, *signare*, *significare*.
telden, *ambulare*¹¹⁾.
telen, *colere*.
telch, *ramus*.
tellech, *numerabilis*, *numerosus*.
tellegegt, *ramosus*.
tellen, *computare*, *enumerare*, *numerare*.
tellen, *zie* to tellen.
tellinge, *zie* sunder tellinge.
temmen, *domare*.
temperinge, *temperantia*, *temperies*.
templere, *templarius*.

9) Th. ten lesten.

10) Zie de noot bij: betért, *viscosu*

11) Th. wanderen.

tempren, *temperare*.
 temps, zie sef.
 temsen¹⁾, *cribare*.
 ten, *stannum*²⁾.
 tende, *decimus*.
 tendre, *decimator*.
 tenen, zie getal uan tenen, uan tenen.
 teniarech, *decemnalis*³⁾, *decennium*⁴⁾.
 tente, *tentorium*.
 tenuoldech, *decuplum*.
 ten warf, *decies*.
 terebintus⁵⁾, ein bom.
 teredo⁶⁾, ein wormeken.
 termpt, *terminus*.
 testament, *testamentum*.
 tetrarcha, ein uorste.
 teue, *canicula*.
 Thabor, ein berch.
 Tharsis, ein lant scap.
 thunnen, *intonare*.
 tide, zie bi alden tide.
 tidech, *temporalis*.
 tideleke, *temporaliter*.
 tigele, *later*⁷⁾.
 tigris, en dier⁸⁾.
 Tigris, ein flume.
 tike, *teca*⁹⁾.
 tileec, *matutinus*.
 timberman, *carpentarius*.
 timbren, *carpentare, construere, extruere*.
 timbringe, *carpentum, constructio*.
 tinbom, *vectis*¹⁰⁾.
 tine, *tina*¹¹⁾.
 Tyrius, uan djn lande¹²⁾.
 Tyrus, ein lant.
 tijt, *tempus*.
 tit, zie cleine tit, vol tit.
 titleke, *temporaneus*.
 tjege, *erga*.

- 1) De lezing onzeker. - Th. syffen. dempsem!
- 2) Th. tynne.
- 3) Th. decemnalis orloch tyen iair lanck durende.
- 4) Th. decemnis, tyen iairich.
- 5) Th. eynreley boem, vloeyende dick alre beste harsse.
- 6) Th. eyn holtworm.
- 7) Th. tijchelsteyn.
- 8) In het MS. 'en' er kleiner boven geplaatst.
- 9) Th. eyn trisoir, of beslot dair men wat in bewart.
- 10) Th. eyn gryndel off schald vur eyn doere, of die duuel. - Kil. tijnboom, vulgo tinale, vectis, quo tina a binis gestatur.
- 11) Th. eynreley onuergencklick holt.
- 12) Zie: Tyrus. MS.: tyrus ein lant, tyrius uan djn lande.

tobehoren, *attinere*¹³⁾.
 todat, *appositio*.
 todon, *addere, additamentum, addicere*¹⁴⁾, *apponere*.
 togaen, *accedere*¹⁵⁾.
 tocomelinc, *adventicius*.
 tocomen, *advenire*.
 to name, *agnomen*.
 to rupen, *advocare*.
 toruren, *admovere*.
 tosprake, *allocutio*.
 tospreken, *affari, alloqui, compellare, effari*.
 tostaen, *astare*.
 to tellen, *annumerare*.
 to trecken, *attractere*.
 to waien, *afflare*.
 toworp, *adiectio*.
 togel, *habena*.
 togen, *demonstrare, representare*.
 tognisse, *manifestatio*.
 toinnisse, *demonstratio*.
 tol, *teloneum, vectigal*.
 tonen, *innotescere, insinuare, monstrare, manifestare, ostendere*.
tongech, zie tue tongech.
 toninge, *ostensio*.
topazion, ein sten.
 toren, *exasperatio, ira*.
 torment, *supplicium, tormentum*.

13) Th. maichtalich, heymlick wesen.

14) MS. heeft: addere todon, additamentum jdem, addicere jdem.

15) In marg. links, vóór het Latijn: n.t.

tormenten, *tormentare*.
 torn, *arxs*¹⁾, *iracundia*.
 tornel, *trocius*²⁾.
 tornen, *stomacari*.
 tornen *vel* beschermen, *offendere*.
 torninge *vel* bescherminge, *offensio*.
 torniren ridden, *commilitare*.
 torniringe, *commilitones*³⁾.
 tornoj, *tormentum*.
 torsel⁴⁾, *zie gepac*.
 torsen, *trossare*.
 tot dar, *tenus*.
 toten uersenen, *talaris*.
 toucht, *reverencia*.
 tougtleke, *reverenter*.
 touerere, *ariolus, sortilegus*.
 touerie, *sortilegium*.
 toueringe⁵⁾, *incantatio*.
 touerlest, *nigromantia*.
 tourem (!), *ariolare*⁶⁾.
Tracia, ein lant.
 trachte, *conjectura*.
 tran, *lacrima*.
 trege, *deses, desidiosus, ignavus, iners, lentus, piger, segnis*.
 trege, *zie merrende*.
 trecheit, *ignauia, pigritia*.
 tregheit, *desidia, inercia, pigredo, segnitias*.
 tregleke, *desidiose, pigre*.
 trecken, *trahere*.
trecken, *zie ut trecken*.
 trendel, *teres*⁷⁾.
 trenen, *lacrimari*.
 tres camere, *thesaurarium*.
 tres kamere⁸⁾, *gazofilatium*.
 troest, *hortatio*.
 trog, *alveus*⁹⁾.
 tron, *thronus*.
 trost, *consolatio, solamen, solatium*.
 trosten, *adortari, animare*¹⁰⁾, *cohortari, consolari, exhortari, hortarij*.

- 1) Beide woorden zijn zoo goed als onleesbaar in het HS.
- 2) Kil. torneel, *vet. trochus*.
- 3) Th. eyn myt ritter.
- 4) Zie: torsen.
- 5) Zie: betoueren.
- 6) Th. wijchlen.
- 7) Th. dat lanck ind ront ys, als eyn gelauy off stock.
- 8) MS.: 'iskam 7e'; vgl. voor de tres: ungetemp^eheit. - Th. gazophilacium. eyn stede of kiste dair men den gemeynen tynsen off dair men in den tempel den offer tot almissen der armen vergadert.
- 9) Th. buyck der vlietenden watere; of vat die voit in to wasschen.
- 10) Th. starcken. moit geuen.

trostere, *paraclitus*.
trostinge, *exhortatio*.
trostre, *consolator, consolatorius*.
trowe, *confidentia, fides*¹¹⁾, *fidelitas, fiducia*.
truenisse, *desponsatio*.
trufe vel fauele, *nuga*.
truffere vel logenere, *nugigerulus*.
tue name, *cognomen*.
tuenamen, *cognominare*.
tuname, *prenomen*.
tuuerlat, *subterfugium*.
tugele, *lorum*¹²⁾.
tun, *sepes*.
tunen, *sepire*.
tunge, *lingua*.
tunge, zie sunder tunge.
tusgen vel ende ulesg, *intercutaneus*.
tut, *boatus*.
tuten, *boare, clangere*.
tuten vel blasen, *cornutare*.
twe, *duo*.
twe dage, *biduus*.
tue en tue, *bini*.
tue formech, *biformis*.
twehofdech, *biceps*.
twehundert, *ducenta*.

11) Th. truwe.

12) Th. eyn kelbant of ryem of halter.

twe iar, *biennium*.
 tweiarech, *bienius*.
 tweilinge, *gemini*.
 tweilinc, *gemellus*.
twelf, zie uan twelf iaren.
 twelfste, *duodecimus*.
 tuelue, *bissen*.
 twelue, *duodecim*.
 twelueste, *duodenus*.
tuen, zie in tuen gedelt, in tuen gespleten, uan tuen iaren.
 tue tongech, *bilunguis*.
 twe valden, *duplicare*.
 twe uoldech, *duplex*.
 tweuoldecheit, *duplicitas*.
 tweuoldeg, *duplois*¹⁾, *duplus*.
 tweuoldegen, *geminare*, *ingeminare*.
 tweuoldeleke, *dupliciter*.
 tue votech, *bipes*.
 tuewarf, *bis*.
 tue wichtech, *bilibris*²⁾.
 twinteg, *viginti*.
 twintegste, *vicesimus*.
 twintegwaruen, *vigesies*, *vigies*.
 twintecste, *vigenus*.
 tvjuel, *ambagies*³⁾.
 twiuel, *dubietas*.
twjuel, zie sunder twjuel.
 twiueleg, *anceps*.
 twiuelec, *ambiguus*.
 twiuelec, *dubitabilis*, *dubius*.
 twjuelec, *pendulus*.
 tvjueleke, *ambigue*.
 twiuelek⁴⁾, *dubie*.
 twiueleke, *dubitanter*.
 tvjuelen, *ambigere*.
 twiuelen, *cunctari*, *dubitare*⁵⁾.
 twiuelheit, *titubatio*.
 twiuelnisse, *dubitacio*⁶⁾.
 tzins, *census*⁷⁾.

U.

- 1) Th. eyn dobbel cleyt eyns ritters.
- 2) Th. tweepondich.
- 3) Th. ambages, twyuelechtige callyng.
- 4) In het MS. is de uitgang van het Holl. woord niet duidelijk zichtbaar; waarschijnlijk: 'twiueleke.'
- 5) De lezing van het Holl., zoowel als van het Lat. woord, niet zeker.
- 6) De lezing niet geheel zeker. Het blad met olie bevlekt, waardoor beide woorden bijna onleesbaar zijn.
- 7) Het MS. ook hier met olie bevlekt. De lezing van het Holl. woord niet geheel zeker. *zins* staat er duidelijk, er voor schijnt nog eene *t*.

vnisse, *exercitatio, exercitum*.
ugterne, zie en ugterne.
ule, *noctua*.
ulnus, ein bom.
umbe, *propter*.
vmbedon, *amicire*⁸⁾.
umbedragen, *circumferre*.
umbedumde, *circumquaque*⁹⁾.
umbedun, *circumdare*.
umbegaen, *circinare*.
umbegan, *circumire*.
vmbegan, *girare*¹⁰⁾.
umbeganc, *circuitas, gyrus*.
umbehanc, *velum*.
vmbehant¹¹⁾, *conopeum*.
umbekant, *incognitus*.

8) Th. cleyden, tzieren, decken....

9) MS.: circū^{is}quā: umbedūde.

10) Th. vmb tzynglen.

11) Zie Inleiding.

umbekeren, *evertere, rotare*.
 vmbeclēt, *amictus*¹⁾.
 umbeloep, *revolutio*.
 umbelopre, *girouagus*.
 umbendelec, *indissolubilis, insolubilis*.
 vmbequame, *inconveniēns*.
 umbequamech, *ingratus*²⁾.
 vmbequamegheit, *inconvenjentia*.
 umbequameheit, *ingrātudo*.
 umbequeme, *incomodus, ineptus*.
 vmbequemeleke, *incomode*.
 umberen, *carere*.
 umberinc, *orbita*³⁾.
 umberinclech, *spericus*⁴⁾.
 umbeschedeg, *indiscretus*.
 umbeschedeleke, *indiscrete*.
 umbescriuen, *circumscribere*.
 umbesmiten⁵⁾, *illitus*.
 umbestan, *circumstare*.
 umbestandinge, *circumstantia*.
 vmbevangelg, *incomprehensibilis*.
 umbeuangen, *incircumscriptus*⁶⁾.
 umbeuancnisse, *circumceptio*.
 umminne, *descidium*⁷⁾.
 unbendelec, *solubilis*.
 vnbequameleke, *inconvenjenter*.
 vnberoweg, *impenitens*.
 vnberowenisse, *impenitentia, impenitudo*.
 vnberureg, *immobilis*.
 vnberuret, *immotus*.
 vnberurleke, *immobiliter*.
 vnbescoldelec, *irreprehensibilis*.
 unbidēn, *mandare*.
 unce, *untia*.
 vndadech, *enormis*.
 undadeg, *nefandus, nefarius, profanus, sceleratus, scelerosus, scelestus*.
 vndadeg, *facinorosus, tortor*⁸⁾.
 vndadegheit, *enormitas*.
 vndadeleke, *enormiter*.
 undaet, *scelus*.
 vndaet, *facinus*.
 undat, *nefas*.
 vndat, *destitutio*.

- 1) Th. gedeckt, gecleit.
- 2) Th. on angeneme.
- 3) Th. waghen spair. - Kil. omringh.... ambitus orbis.
- 4) Zie: rine, spera.
- 5) Of: umbesnitten; lezing niet zeker.
- 6) Th. dat sunder eynde, onvmschryflick is off onvmsluytlick als got.
- 7) Th. verdeylyng der echtscap.
- 8) Th. die den luyden wee doyn myt pijnen.

umdedeg, *flagitiosus*⁹⁾.
 vndeileke, *indivjduus*.
 under, *sub*.
 vnder, *subter*.
 under, zie intosgen.
 vnder asgen, *subcinericius*.
 vnder bode, *internuntjus*.
 vnder don, *subdere*.
 vnder dragen, *concordare*¹⁰⁾.
 vnder dragende, *consonanter*.
 vnderdragenisse¹¹⁾, *consonantia*.
 vnderdraginge, *concordia, concors*.
 vnderdrucginge, *suppressio*.
 vnderdrucken, *supprimere*.
 under dun, *intromittere*.
 vnder erde, *subterraneus*.
 vndergan, *subire, supplantare*.
 vnderganc, *supplantatio*.
 vnderganre, *mediator*.
 vndergrauen, *suffodere*.
 vndergrauinge, *suffossio*.
 under horen, *subaudire*.
 vndercruper, *supplantator*.
 underlaten, *intermittere*.
 vnderlaten, *interpolare*¹²⁾.
 vnder lecgen, *substernere, supponere*.
 vnderlecginge, *suppositio*.

- 9) Th. flagitium schande. onere. sunde. flagitiosus. die sulcks vol is. oick onkuysch. lesterlick.
 10) Beide woorden staan in het HS. 2-maal.
 11) Diutiska leest: undudragenisse.
 12) Th. stoppen. decken. besmetten. hynderen. verderuen. verwandelen. verposen. - Zie: nit hasteleke.

vnderleiden, *subducere*.
 vndermingen, *interserere*.
 vndernemen, *intercipere, subripere*¹⁾.
 vndersate, *fulchrum*²⁾.
 vnderschedeg, *discretus*.
 vnderschedeleke, *discrete*.
 onderscheet, *discretio*.
 vnderscheiden, *decernere*.
 vnderschinen, *lustrare*.
 vnderschoren, *interrumpere*.
 undersekeren, *confederare*.
 vndersekeren, *federare*.
 vndersengre, *succentor*.
 vndersetten, *fulcirj, stipare*.
 vndersikeren, *conspirare*.
 vndersingen, *succinere*.
 vndersluten, *intercludere*.
 vndersniden, *succidere*.
 vnderspreken, *condicere*.
 vnderstunde, *vicissitudo*³⁾.
 understunden, *aliquando, quandoque*.
 vnder stunden, *interdum, vicessim*.
 vnder suken, *inuestigare*⁴⁾, *vestigare*.
 vnder sukinge, *inuestigatjo*.
 under suoken, *rimarj, scrupularj*⁵⁾.
 undersuokre, *scrupulosus*.
 vndertosch beschereg, *interrasilis*.
 vnderuallen, *succumbere*.
 vnderuenden, *inquirere*.
underujndelec, zie njt *underujndelec*.
 vndervinden, *discutere*⁶⁾, *experiri, explorare*⁷⁾, *indagare, exquirere*.
 vnderuindenisse, *inquisitio*.
 vndervindenisse, *exquisitio*.
 vnderujndenisse, *indagatio*.
 vndervindinge, *discutio*.
 vnder ulegten, *intricare*.
 underuoden, *supplodere*.
 under uoet, *pessumda*⁸⁾.
 vnderuraginge, *percunctatio*.
 vnderwerpen, *subicere*.
 vnderwerpinge, *subiectio*.
 vnder wesen, *subesse*.

- 1) Th. heymlick af nemen, stelen.
- 2) Th. bedstapel.
- 3) Th. verandersatynghe. gij nu, ik dan.
- 4) De (st)j uit eene andere letter verbeterd.
- 5) Th. moeyen. anherden.
- 6) Th. eyn saeke subtilick berichten.
- 7) Th. vernemen. verspyehen. eruaren.
- 8) Zie Inleiding.

under wilen, *aliquotiens*⁹⁾.
 under wijlen, *zie* decke.
 underwislen, *alternare*.
 vnderworpen, *subiectum*.
 vnder worpinge, *interiectio*.
 vndire, *vilis*.
 vndraglec, *sterilis*.
 vndraglecheit, *sterilitas*.
 undagtech¹⁰⁾, *infecundus*.
 unduen, *cassare*.
 vndun, *confutare*¹¹⁾, *frustrare*¹²⁾.
 un edel, *ignobilis*.
 vn edeleke, *ignobiliter*.
 vnerachteg, *inhonestus*.
 unerleke, *inhoneste*.
 ungans, *pestifer*.
 vngebetert, *incorrectus*.
 ungeboren, *ingenitus*.
 ungebredelt, *effrenis*, *infrenjs*.
 vngebredelt, *effrenatus*.
 ungedeilech, *indivisus*.
 vngedoldeg, *impatiens*.
 vngedoldegheit, *impatencia*.
 vngedwagen, *illotus*.
 vngegort, *incinctus*.
 ungegrauen, *inhumatus*.
 vngehiwet, *innupta*.
 ungehorsam, *inobediens*.
 vngehorsamheit, *inobedientia*.
 vngehorsamleke, *inobedienter*.
 vngehort, *inauditus*.
 ungelastert, *inviolatus*.
 ungeleret, *indocibilis*, *indoctus*.

9) Th. betijden. etwan. sommels.

10) Glossarium latino-saxonicum (Diefenbach No. XI) heeft: onrechtich.

11) Th. verschemen. verwynnen. straffen. schenden.

12) Th. ter lore setten.

ungelic, *dispar*.
 vngeloech, *infortunium*.
 vngelockeg, *infortunatus*
 vngeloue, *incredulitas*.
 vngeloueg, *incredibilis, incredulus*.
 vngeluckeleke, *infortunate*.
 ungemacht, *inconditus*.
 vngemacht, *incompositus*.
 ungemac, *offendiculum*.
 vngemate, *immoderatus*.
 ungemudet, *infatigabilis*.
 vngenselec, *incurabilis*.
 vngeorloft, *illicitum*.
 vngerecht, *iniustus*.
 vngerechtleke, *iniuste*.
 ungeruret, *intactus*.
 ungeruret, zie gehel.
 ungesaet, *inexplebilis*.
 ungesalten, *insulsus*.
 vngeseglekeg, *indicibilis*.
 ungesnet, *impolitus*¹⁾.
 ungesprake, *ineffabilis*²⁾.
 ungesprakeleke, *ineffabiliter*.
 vngestadeg, *fluctuosus, inconstans*.
 vngestadegheit, *inconstantia*.
 vngetemelec, *indecens*.
 vngetemeleke, *indecenter*.
 ungetemlec, *indomabilis*.
 ungetemperheit, *intemperies, intemperantia*³⁾.
 ungetempret, *intemperatus*.
 ungetempt, *indomitus*.
 vngetrueheit, *infidelitas*.
 vngetrueleke, *infideliter*.
 ungetruwe, *infidelis, perfidus*.
 vngeufent, *incultus*.
 vngeuoge, *incongruus*.
 vngeuogheit, *incongruitas*.
 ungeuogen, *discordare, dissonare*.
 vngeuogheit, *dissonantia*.
 vngevogheit, *abusio*⁴⁾.
 ungewapent, *inermis*.
 ungeweldeg, *impotens*.
 vngeweldecheit, *impotentia*.
 ungewone, *extasis, insolitus*.
 vngewone, *insuetus*.
 vngewoneleke, *insolite*.

1) Kil. ongesnoeyt, *impolitus*.

2) Th. onvytsprellelick(!)

3) Het MS. heeft: *intemperantia*. ungetēp^eheit. Zie: tres kamere.

4) Het MS. heeft links in marg. vóór het Lat. woord de letters: f.t. - Th. mysbruyckyng of ongewoente.

ungewonet, *inusitatus*.
 vngewroken, *impunitus*.
 unhiwelec, *innuba*.
unjcornis, ein dir.
 vnlasterleke, *irreprehensibiliter*.
 vnlaten, *laxare*.
 unlede, *occupatio*.
 unledegen, *occupare*.
 unlost, *seditio*.
 vnlud⁵⁾, *absonum*.
 vnmate, *luxus*.
 unmatech, *immodestus*.
 vnmateleke, *immoderare, immodeste*.
 unmensclie⁶⁾, *inhumanus*.
 unminlec, *inamicabilis*.
 unminne, *discordia, simulta*.
 vnmogende, *incompos*.
 unmude, *indefessus*.
 vnnen, *favere*.
 vnnere, *ignominia*.
 unneren, *dehonestare, scandalizare*.
 unnutleke, *supervacue*.
 unnutte, *frivolum, inutilis*.
 vnnutte, *incassum*⁷⁾.
 vnradech, *inconsultus*.
 vnradeleke, *inconsulte*.
 vnraste, *inquietudo*.
 unrastelec, *inquietus*.
 vnrasteleke, *inquieta*.

5) Onduidelijke plaats, misschien: vnlude. Th. absonus. a.ū. twyende ongelijck vilende.

6) MS. unmens^clic.

7) Th. to vergheefs.

unregt, *iniuria, preiuditium*.
 vnrecht dun, *iniuriari*.
 unregt, zie de unregt dut.
 vnreine, *immundus, impurus, incestus, obscenus, spurcus*.
 vnreinheit, *impuritas*.
 vnreinleke, *impure, incestuose*.
 vnripe, *immaturus*.
 vnsadelec, *insatiabilis*.
 vnsadeleke, *insatiabiliter*.
 unsaleg, *infaustus*.
 unscadelech, *innocuus*.
 unscameg, *infrunitus*.
 unscamelec, *impudens*.
 unscoldeg, *innocens, insons*.
 vnscoldeg, *incoreptus*.
 unscoldegheit, *innocentia*.
 vnscoldeleke, *innocenter*.
 unscone, *indecorus*.
 unschuldeg, *indebitus*.
 unse, *noster*.
 vnseker, *incertus*.
 vnsekerheit, *incertitudo*.
 unseleg, *miser*.
 unselege, *Sunamitis*¹⁾.
 vnselecheit, *miseria*.
 unselegleke, *infelicitur, misere*.
 unsinlec, *inuisibilis*.
 unslapen, zie nit unslapen.
 vnstadech, *discolus*²⁾.
 unstede, *mutabilis*.
 vnstedeleke, *mutabiliter*.
 unsteken, *ignitus*³⁾.
 vnstelech, *favorabilis*.
 vnsteleke, *favorabiliter*.
 vnsterflec, *immortalis*.
 vnsuuerheit, *spuricia*.
 vnsuuerheit, *immundicia*.
 vntbeiden, *expectare*.
 untbenden, *soluere*.
 untbieden, *renuntiare*.
 untbiedinge, *renuntiatio*.
 untbinden, *resolvere*.
 untbindinge, *resolutio*.
 untbiten, *prandere, prandium*.
 untbuiken⁴⁾, *abuti*.
 untcjen, *formidare*.
 vntcien, *expavescere, metuere, vereri*.

1) Th. Sunamitis interpretatur captiua vel despecta.

2) Th. eyn wiltloeper van der scholen off die wuest synre wandelyngen is.

3) Th. ignire. heyt vuyrich maken.

4) MS.: vntöruken, zie Inleiding. - Links in marg. vóór het Lat. de letters: ð. t.

untdraien, *detorquere*.
vntdrajen, *distorquere*.
vntdun, *deprimere, destituere*.
untecken, *discooperire*.
vntellech, *innumerus*.
vntelleke, *innumerabiliter*.
unt erven, *exheredare*.
vntfalden, *explicare*⁵⁾.
untfancnisse, *susceptio*.
untfarmelec, *miserabilis*.
untfarmeleke, *miserabiliter*.
untfarmenisse, *miseratio*.
untflien, *transfugare*.
vntfluenisse, *emanatio*.
vntflujen, *emanare*.
untfugenisse, *disiunctio*.
untgaen, *evadere*.
vntgrauen, *extumulare*.
untgurden, *discingere*.
unthalden, *sustentare*.
unthaltnisse, *refrenatio, retinaculum, sustentatio*.
untideleke, *intempestjuus*.
untkennisse, *transformatio, transfiguratio*.
vntcleden, *expoliare*.
vntlenen, *mutuare*.
untleren, *dedicere*⁶⁾.
untlicsenen⁷⁾, *transformare*.
untmuten, *occurrere*.

5) Th. vyt den falden leggen.

6) Th. to lùnen(!) dat men gesacht heuet.

7) Zie: untkennisse.

untmutinge, *occursus*.
 vntnaien, *desuere*.
 untpruuen¹⁾, *improbare*.
 untreinegheide, *inquinatio*.
 untreinen, *coinquinare, polluere, sordescere*.
 untrejnen, *inficere, sordere*.
 vntreinen, *inquinare*.
 untrecken, *reuelare*²⁾.
 vntrecken, *distendere, expandere*.
 untrigten, zie crumben.
 untrowe, *perfidia*.
 untroweleke, *perfade*.
 untschinen, *transfigurare*.
 vntscoldelech, *excusabilis*.
 vntscolt, *excusatio*.
 untsculdegen, *excusare*.
 untsecgen, *refutare, renuere, respuere*³⁾.
 untsettinge, *depositio*.
 untsien, *reformidare, revereri, timere*.
 vntslagten, *degenerare*⁴⁾.
 untslapen, *consopiri, sopire*.
 untsluten, *reserare*.
 untspannen, *detendere*.
 vntspringen, *expergisci*⁵⁾.
 untspruten, *germinare, pullulare*.
 vntspruten, *frondere*.
 untsteken, *accendere*⁶⁾, *succendere*.
 vntsteken, *incendere*.
 unttrecken, *convellere*⁷⁾.
 unt uaen, *suscipere*.
 unt uarmen, *miserere*.
 vntverwen, *decolorare*.
 vntvlechten, *extricare*.
 unt ulien, *effugere*.
 untuogen, *disiungere*.
 untwerden, *dedignari*.
 untwonden, *deplicare*.
 vnuerbernt, *incombustus*.
 vnverdoledeleke⁸⁾, *impassibilis, impatienter*.
 vnversien, *improvisus*.
 vnversinleke, *improvide*.
 vnueruerleke, *intrepide*.
 vnueruert, *interritus*.

1) Zie: pruuen, probare.

2) Th. verkundighen, aepenbaren, bloeten, ontdekken.

3) Th. versmaden off verachten off behalden.

4) Th. ontarden.

5) Th. vyt den slaip ontwaken.

6) In het MS. staan links voor het Latijn de letters: a.t.

7) Dit woord zoo goed als onleesbaar: het kan ook ontdekken zijn.

8) Achter de Nederl. woorden schijnt nog een teeken 7 te staan.

vnververt, *imperterritus*.
 unuerwent, *insperatus*.
 unuerwinlec, *inexpugnabilis*.
 unverwinlec, *insuperabilis*.
 unureden *vel* muden, *inquietare*.
 vnvroet, *demens*.
 vnwanegteg, *inopinatus, inopinus*.
 vnweg, *avia*.
 vnwenlec⁹⁾, *inarabilis*.
 vnwerde, *contumacia, dedignatio*.
 vnwerdegheit, *indignatio*.
 vnwerdeleke, *contumaciter, indignanter, indigne*.
 unwerden, *indignari*.
 unwert, *ignominiosus*.
 vnweteg, *rudis*.
 unwetende, *ignarus*.
 vnwetende, *imprudens*.
 vnwetentheit, *ignorantia*.
 vnwetentleke, *ignoranter*.
 unwillec, *inujtus*.
 unwilleke, *invite*.
 vnwis, *imperitus*.
 ure, *hora*.
 ut *vel* van, *ex*.
 vtbregthe, *propugnaculum*¹⁰⁾.
 utburgde, *suburbium*.
 vtdomon¹¹⁾, *exalare*.

9) Zie: winnen arare.

10) Th. eyn borst were, off vestynghe vmb were af to doin.

11) Zie Inleiding.

vtdomenisse, *exalatio*.
 vt dragen, *efferre, egerere*.
 vtdrjujnge, *expulsio*.
 uten grunde, *funditus*.
 utfalden, *evolvere*.
 utfallen, *excidere*.
 ut flujnge, *inundatio*.
 utgaen, *exire*.
 vtgaen, *egredi, euadere*.
 utganc, *exitus, secessus*.
 vtganc, *egressio, egressus*.
 utgegoten, *profusus*.
 utgesprut, *surculus*.
 utgeuen, *erogare*¹⁾.
 vtgieten, *effundere*.
 vtgietinge, *effusio*.
 vtgjtenisse²⁾, *diffusio*.
 utgitinge, *refusio*.
 utgraven, *effodere*.
 utleiden, *educere*.
 utnemen, *excerpere, eximere*.
 ut rupen, *evocare*.
 ut rupinge, *evocatio*.
 vtscheden, *excludere*.
 vtschedenisse, *exclusio*.
 vtscheppen, *exaurire*.
 utscot, *germen*.
 utscot, zie winranke.
 vtschudden, *excudere*.
 vtschuddenisse, *excussio*.
 vtsenden, *emittere*.
 vtsendinge, *emissio*.
 utsnjden, *excidere*.
 vtspreken, *eloqui*.
 utspringen, *exilire*.
 utsprut uanden wingarde³⁾, *sarmentum*.
 vtspuen, *exspuere*.
 utstoten, *extrudere*.
 vtstoten, *eliminare*.
 utterst, zie te utterst.
 utterste, zie walna utterste.
 vt tjen, *exuere*⁴⁾.
 uttrecken, *eradicare, eruere, exerere*⁵⁾, *evellere, revellere, vellere*.
 vttrecken, *elicere, exprimere, extrahere*.
 uttrecken vel reden, *extirpare*.
 uttreckenisse, *eradicatio*.

1) Th. umb gaid's wille geuen.

2) De *j* uit *e* in het HS. verbeterd.

3) In het HS. *wingarde* kleiner boven 'uanden' geschreven.

4) Th. ontleyden.

5) Th. vytschicken, buten baeren.

utvallen, *elabi*.
ut vligen, *evolare*.
ut uoeren, *evehere*.
vtwassen, *excrescere*.
vtwerpen, *eicere*.
vtwerpinge, *eiectio*.
uven, *exercere*⁶⁾, *exercitare*.
uuer, *zie ripe*.
uuere, *ripa*.

V.

vader, *genitor, pater*.
vader, *zie muder*.
vader, *zie slagten na den vader, stif vader*.
vaderleke, *paternus*.
vaderlecheit, *paternitas*.
vaderslagt, *patricidium*.
vaderslagteg, *parricida*.

6) Na dit woord is iets in het HS. weggekrabd. - Th. oeffenen.

vadersname, *patronymicus*.
 vadre, zie oom.
 vaek, *dormitatio*.
 vaen, *capere*.
 uaken, *soporare*.
 vaken, *dormitare*.
 uaccele, *fax*.
 val, *occasus, ruina*.
 ualden, *plicare*.
 valden, *applicare, complicare*.
 valden, zie twe valden.
 ualdinge, *implicatio*.
 valke, *herodjus*¹⁾.
 valle, *decipula, muscipula*.
 vallech, *caducus*.
 uallen, *ruere*.
 vallen, *cadere, decidere, occidere*.
 uallen vel gliden, *delabi*.
uallen, zie gelec uallen.
 ualsch, *pseudo*.
 valsch, *falsum, subdolus*.
 ualscheit, *falsitas*.
 uan, *ab*.
 van, *abs*.
 van, zie ut.
 uan agtenteg, *octogenarius*.
 van anderswar, *aliunde*.
 van auctoriteit, *auctenticus*.
 van bj, *cominus*.
 uan binnen, *deintus*.
 uan bisinen, *cyrpeus*²⁾.
 uan bocrane, *bissinus*³⁾.
 uan bosen name, *infamis*.
 uan buten, *aforis, deforis*.
 van buten, *forensis*.
 uan cedre, *cedrinus*.
 uan deelen, *particularis*.
 uan den berge, *montanus*.
 uan den see, *marinus*.
 uan der stat, *politica*.
 uan dore te dore, *ostiatjm*.
 uan drien iaren, *triennium*.
 uan enen lande, zie Palestinus.
 uan er sillaben, *monosillabum*.
 uan erden gemake⁴⁾, *futilis*.
 uan erden gescapen, *terrigena*.
 uan gestren, *hesternus*.

1) Th. ghiervalck.

2) In het Lat. woord is de y uit *i* verbeterd.

3) Th. bissus, eynreley seer cleylick lijnen doick, wyt blenckende. *bissinus*, dat dair aff is.

4) '-ke' is zoo goed als onleesbaar, misschien staat er: -ket.

uan ginder, *illinc*.
 uan glase, *vitrinus*.
 uan gode, *divinitus*.
 uan hiden, *hodiernus*.
 uan iuorie, *eburneus*.
 uan clarette, *nectareus*.
 uan corne, *cerealis*.
 uan marmeren, *marmoreus*.
 uan menger wisen, *multiformis*.
 uan rauen, *corvinus*.
 van rite, *arundineus*.
 uan rosen, *rosatum*.
 uan sculde, *debite*.
 van sesse vuten, *exametrum*.
 uan sessen, *senarjus*.
 uan seuen iaren, *septenarjus*.
 uan slangen, *serpentinus*.
 uan slic, *luteus*.
 uan solre⁵⁾, *sulfureus*.
 uan tenen, *denus*.
 uan tuen iaren, *bimatus*.
 uan twelf iaren, *duodennis*.
 uan uerre, *longinquus*.
 van verren, *eminus*.
 uan vifteg iaren⁶⁾, *quinquagenarjus*.
 uan ujre, *igneus*.
 uan uirteg iaren, *quadragenarjus*.
 uan uolke, *plebeis, popularis*.
 uan wat lieden, *cuias*⁷⁾.

5) Zie: solfer.

6) In het MS. 'iaren' kleiner er boven.

7) Th. van wat lande of geslechte die is.

vane, *vexillum*.
 uanedragre, *signifer*.
 vanclech, *capax*.
 vancrisse, *captio, captivitas, captura*.
 uaren, *pergere*.
 uaren *vel* gan, *proficisci*.
 varen uan der werelde, *emigrare*.
uaren, zie tegebode uaren.
 varre, *iuvencus, taurus*.
uart, zie bede uat.
 uarwe, *tinctura*.
 varwe, *color*.
uarwe, zie witte uarwe.
uarweg, zie meneg uarweg.
 vast, *firmus, impenetrabilis*.
 vast *vel* hart, *solidus*.
 vastmaken, *solidare*.
 vast wesen, *constare*.
 uastelec, *quadragesimalis*¹⁾.
 vasteleke, *firmiter*.
 uasten, *ieiunare*.
 vasten, *quadragesima*.
 vastene, *ieiunium*.
 vastheit, *firmitas*.
 vastleke, *solide*.
uat, zie ein uat, mile uat, salt uat, sten uat.
vat, zie erden vat.
 uedele²⁾, *viella*.
 vedelen, *viellare*.
 vedere, *penna*.
 uee, *pecus*.
 vee, *grex*³⁾.
 veerse⁴⁾, *iuvenca*.
 uegefur, *purgatcrium*.
 vegen, *eruderare*.
 vechten, *impugnare*.
 uegten, *pugnare*.
 veghten, *debellare*.
 uegtere, *pugnator*.
 veherde, *bubulcus*.
 uecke, zie crocke.
 uel, zie, hut, corsene.
vel, zie tusgen vel, enz.
 veldeken, *agellus*.
 uele, *multum*.
uele, zie also uele, dos uele, te uele, wie uele.

- 1) Th. quadragesima, die vasten, off dye heylighe vyertich dage. quadragesimalis, des dayr to hoyrt.
- 2) Het MS. heeft: u^edele, de *j* moet dus voor de *e* haar plaats ruimen.
- 3) Th. eyn kudde uan cleyre hauen als schaip, verken, gheyten.
- 4) Het MS. heeft ve^erse. Zie: varre.

uele busgegts, *nemorosus*.
uelegut, *potissimus*.
uele na, *ferre*.
uelena also, *propemodum*.
uelec, *pecualis*.
velec, *animalis*⁵⁾, *beluinus*, *bestialis*, *brutus*.
veleke, *bestialiter*.
velecheit, *bestialitas*.
velken, *pellicula*.
velleken, *membrana*.
vels, zie roke.
velt, *ager*, *arvum*, *campus*.
velt, zie dorp.
velt esel, *onager*.
venden, *adinvenire*.
vendinge, *adinventio*.
[*vene boralis*]⁶⁾, *arterie*.
uenin, *hipomanus*, *toxicum*.
venin, *venenum*, *virus*.
uenineteg, *virulentus*.
venkel, *feniculus*.
uensen, *simulare*.
vensen, *ingere*.
vensere, *fictor*.
uensinge, *simulatio*.
vensinge, *fictio*, *figmentum*.
vensterken, *cancellus*.
venstre, *fenestra*.
veralden, *inveterascere*.

5) Zie: dier.

6) Van latere hand.

veraldert, *veteratus*.
 verbannen, *anathema*.
 verbelgen, *irasci*.
 verbidden, *impetrare*.
 verbiden, *interdicere*.
 verbieden, *vetare*.
 uerbinden, *religare*.
 uerblesgen, *suffocare*¹⁾.
 verbliden, *gaudere*.
 verblinden, *excecere*.
 verblisgen, *resultare*²⁾.
 uerbolgenlec, *iracundus*.
 verbolgenleke, *irate*.
 uerbot, *prohibitio*.
 verbot, *inhibitio, interdictum*.
uerbrant, zie half uerbrant.
 verdagen, *dietare*.
 verdecken, *retegere*.
 uerderuen, *torpere*.
 verderuen, *deterere, torpescere*.
 uerdiente, *meritum*.
 verdiluwen, *tabefacere, tabere*³⁾.
 uerdinen, *mereri, promererj*.
 uerdon, *perimere*.
 verdonkeren, *obscurare*.
 verdorven, *enervis*.
 uerdoruenheit, *torpor*.
 uerdragen *vel* dogen, *perferre*.
 verdrenken, *submergere*.
 verdriet, *accidia*⁴⁾.
 verdrieten, *accidiari*⁵⁾.
 verdrinken, *demergere, naufragarj*.
 verdrincnisse, *demersio*.
 verdrit, *fastidium*.
 verdriten, *fastidire*.
 verdritlech, *fastidiosus*.
 verdritlec, *accidiosus*.
 uerdriuen, *repellere*.
 verdriuen, *expellere*.
 uerdrogen, *tostus*⁶⁾.
 verdrucginge, *depressio*.
 verdrucken, *deprimere, opprimere*.
 verdruckinge, *oppressio*.
 verdrueet, *contribulari*.

1) Th. vyt doen.

2) Th. vyt eyne saken wat to passe comen, of tegen blycken, of schynen als die sonne.

3) Het eerste woord der T-rij. MS. heeft: 'abere', maar voor de initiaal is er plaats opengelaten.

4) In het MS. links van het Lat. in marg. de letters: f.t.

5) Links van het Lat. in marg. van het HS. de letters: ð. t.

6) Th. verdroight.

verdumen, *condempnare, confundere*⁷⁾, *detestari*.
verdumnisse, *condempnatio, confusio, detestatio*.
uerdunnisse, *peremptio*.
verduwen, *digerere*.
verduwenisse, *digestio*.
vererren, *exacerbare*⁸⁾, *exasperare*.
vergelden, *rependere, soluere*.
uergeten, *letargus, obliuiscere, obliuiosus*⁹⁾.
vergetenheit, *letargia*.
uergetenisse, *obliuio*.
uergeuen, *ignoscere, indulgere, toxicare, venenatus*.
verhangen, *dependere*.
uerharden, *obdurare*.
verheffen, *extollere*.
uerhelen, zie huden.
uerherden, *indurare*.
verherdenisse, *induratio*.
verhoecheit, zie me verhoecheit.
uerhogen, *recordari, reminisci*.
verhogen, *exaltare, excellere, rememorari*.
uerhogenisse, *recordatio*.
verhoginge, *exaltatio, excellentia*.
uerhochgen, *memorari*.
verhochnisse, *memoria*.
verholen, *archanum*.
uerholenheit, *secretum*.
verholenheit, *integumentum*.

7) Th. straffen.

8) Th. verbitteren, vertornen.

9) Th. vol vergheteniss.

verholenlec, *clandestinus*.
 verholenleke, *clam, clanculum, mystice, tacite*.
 verhuringe, *locatio*.
 verjagen, *fugare*.
 vercalden, *frigescere*.
 uerken, *porcus*.
 verkenseten, *siliqua*¹⁾.
 uerkeren, *peruertere, transuertere*.
 verkeren, *subuertere*.
 uerkerheit, *perversitas*.
 verkeringe, *subuersio*.
 uerkerleke, *peruerse, preposterum*²⁾.
uercogt, zie igben *uercogt*.
 uercopen, *vendere, venumdare*.
 vercopinge³⁾, *venditio*.
 uercopre, *venditor*.
 uerculen, *refrigerare, refrigerescere*.
 verculinge, *refrigerium*.
 verkuuernisse, *recuperatio*.
 uerlaten, *obmittere*.
 verlaten, *derelinquere, desistere*.
 uerlatnisse, *obmissio*.
 verlawen⁴⁾, *tepere*.
 verlawet, *tepefactus*.
 uerledegen, *liberare, redimere*.
 uerledegre, *redemptor*.
 uerlejdere, *sediciosus*.
 uerlemen, *enervare*.
 verlengen, *prolongare*.
 uerliechten, *illustrare*.
 uerliegten, *relucere*.
 verlies, *amissio*.
 uerlicht, *leuamen*.
 verlijgten, *irradiare*.
 uerlis, *perditio*.
 uerlisen, *perdere*.
 verlisen, *amittere*.
 uerlisere, *perditor*.
 verlogenen, *denegare*.
 vermalediet, *execrabilis*.
 uermanen, *premonere*.
 uermanjnge, *premonitjo*.
 vermaninge, *monumentum*.
 uernagteg, *pernox*.
 uernagten, *pernoctare*.
 uernemen, *advertere, percipere, perpendere*.

- 1) Th. eynreley boem of desseluen boems vrucht dyenende vur die swijne off vercken, off draff off ayt vur dye verken off semelen off klyen van koerne.
- 2) Th. den echterste voir gesat.
- 3) In het MS. *ver* met kleiner letter links boven 'copinge'.
- 4) Zie: lau.

vernemen, *animadvertere*.
vernemen, zie uore uernemen.
 vernemenisse, *animadversio*.
 uerneminge, *perceptio*.
 vernisse, *distantia*.
 vernoj, *tedium*.
 vernoien, *tedere*.
 uernoilec, *tediosus*.
 vernoilec, *importunus, improbus*⁵⁾.
 vernoileke, *importune, improbe, tediose*.
 vernoilecheit, *importunjtas, improbitas*.
 vernoyren, *apostatare*⁶⁾.
 vernoirt man, *apostata*⁷⁾.
 vernuwen, *renouare*.
 uernuwet, *nouatus*.
 vernuwinge, *renouatio*.
 uerraden, *prodere*.
 verraden, *tradere*.
 uerradere, *proditor*.
 uerratnise, *proditio*.
 verratnise, *traditio*.
 uerre, *procul*.
 uerre, zie lanc.
 uerre, zie uan uerre.
 verre stan, *distare*.
 uerredre, *traditor*.

- 5) Th. onberue. onrekelick. balstuyrich. onversekerlick.
 6) Th. aftreden van doeghden.
 7) Th. verkyert, verleumt, verlopen.

verren, *dimovere*.
verren, zie van verren.
 verrer, *exterjor*.
 uerroet, *putridus*.
 uerroeten, *putrescere*.
 verrotheit, *caries*¹⁾.
 vers, *metrum*, *versus*.
 versmaken, *versificare*.
 verschedenisse, *emigratio*.
 uerscheit, *alacritas*, *humor*.
 verscheit, *humiditas*.
 verschiren, *fascinare*²⁾.
 verse, *vitula*.
 versene, *calcaneus*, *cals*.
 uersene *vel* dobbelsten, *talus*.
uersenen, zie toten uersenen.
 versere, *versificator*.
 versetten, *impignorare*³⁾.
 versettinge, *impignoratio*.
 uersien, *procurare*.
 versinge, *comedia*.
 uerslagtinge, *interfectio*.
 uerslan, *necare*, *trucidare*⁴⁾.
 verslan, *interficere*, *occidere*.
 uerslegere, *interfactor*.
 verslegere, *intemptor*.
 verslinden, *devorare*.
 verslindre, *devorator*.
 uersluten, *precludere*, *secludere*.
 versmadegheit, *despectio*, *despectus*.
 versmadelec, *despicabilis*.
 versmaden, *despicere*, *parujpendere*⁵⁾.
 versmedelec, *contemptibilis*.
 versmedeleke, *contemptibiliter*.
 uersmeden, *spernere*.
 versmeden, *aspernari*, *contempnere*, *tempnere*, *vilipendere*.
 versmedende, *contumax*.
 versmedinge, *contemptus*.
 versnellen, *percellere*.
 versniden, *detruncate*.
 versoeten, *delectari*.
 versotten, *desipere*.
 verst, *dilatatio*.
 verst *vel* uredede, *inducie*.
verst, zie sunder verst.

1) Th. onreynich[†] bysonder die van holt compt.

2) Th. in snoeren wynden.

3) Th. pignerare pant onfangen off setten.

4) Th. pijnnygen, plagen, doit slaen.

5) Het MS. heeft: versmⁿden, met het teeken om de e door a te vervangen.

verstan, *intelligere*.
uerstan, zie dun uerstan.
verstandeg, *intelligibilis*.
verstandeleke, *intelligibiliter*.
verstannisse, *intellectus, specimen*.
uersteet, zie de uersteet.
uersten, *induciare*⁶⁾.
versten, *crastinare, differre*.
uerstendeg, *intellectualis*.
verstolen, *furtivus*.
verstoringe, *restauratio*.
uerstoten⁷⁾, *propulsare*.
verstoten, *depellere, detrudere*.
uerstotnisse, *propulsatio*.
uersumeg, *neglectus*.
uersumeleke, *negligenter*.
uersumen, *negligere*.
versuminge, *negligentia*.
uersunen, *reconciliarj*.
versunen, *conciliare*.
verswarnisse, *exaggeratio*.
verswenden, *disparere*.
versueren, *aggravare*.
verswerren, *pejerare*⁸⁾.
verswigen, *dissimulare*.
verswiginge, *dissimulatio*.
uertellen, *recensere*.
vertellen, *narrare*.

6) Th. bestant maken.

7) Deze plaats is nagenoeg onleesbaar.

8) Th. meyneydych sweren. Zie: meinede.

vertellinge, *narratio*.
 verteren, *consumere*.
 verteringe, *consumptio*.
 verthien, *abrenunciare*¹⁾, *resignare*.
 vertjen, *repudiare*.
 vertinisse, *resignatio*.
 veruallen, *relabj*.
 ueruaren, *perire*.
 veruaren, *deperire, evanescere*.
 veruart, *conterritus*.
 veruegten, *expugnare*.
 uerueren, *perterrere, stupefacere, stupere, stupescere, terrere*.
 verueren, *exterrere, pauere, pauescere*.
 ueruerlec, *terribilis*.
 veruerleke, *terribiliter*.
 ueruernisse, *stupor*.
 veruernisse, *terror*.
 veruernisse, *zie eisinge*.
 ueruert, *stupidus*.
 veruert, *attonitus*.
 ververt, *formidolosus*.
 ueruolgen, *persequi*.
 ueruolgenisse, *persecutio*.
 ueruollen, *replere, supplere*.
 veruollen, *implere*.
 veruollinge, *supplementum*.
 verurisen, *algere, congelare*.
 verurouden, *gratularj*.
 verwaten²⁾, *devovere*.
 verweldegen, *subjugare*.
 verweluete, *testudo*³⁾.
 verwen, *colorare*.
 verwenden, *lasciuire*.
 uerwenre, *triumphator*.
 uerwent, *petulcus*.
 verwent, *lasciuus, petulans*.
 uerwentheit, *petulantia*.
 verwentheit, *lasciua*.
 uerwerden, *pangere*⁴⁾.
 uerwere, *tinctor*.
 verwermen, *confovere, incalescere*.
 verwerpelinc, *abortivum*⁵⁾.
 verwerpen, *abortire*⁶⁾, *reicere*.
 verwerpenisse, *repudium*.
 uerweuen, *retexere*.

1) In het MS. rechts van het Holl. woord, in marg. de letter: p.

2) Kil. verwaeten, *vetus. Fland. interdicere sacris*.

3) Th. gewulfde.

4) Th. vrede maken.

5) Th. abortus. eer tyts gebaeren doyt. abortivus. idem.

6) Th. en vrucht verwerpen.

verwinnen, *evincere, exuperare, superare, vincere*.
 uerwinre, *victor*.
 verwinre, *victoriosus*.
 verwisselt, *delirus*.
 verwisseltheit, *deliramentum*⁷⁾.
 verwiten, *exprobrare*.
 verwitnisse, *exprobratio*.
 verwoden, *zie douen*.
 verwodet, *frenesis*.
 verwoedet⁸⁾, *vesanus*.
 uerwoesten, *popularj*.
 verwoesten, *depopulari*.
 verwoet, *amens*⁹⁾, *arrepticus, freneticus*¹⁰⁾.
 verworgen, *strangulare*.
 verwosten, *abrogare*¹¹⁾, *desterminare*.
 verwot, *zie douende*.
 verwotheit, *amentia, insania*.
 verwotheit *vel* douentheit, *insolentia*.
 verwsten, *demoliri*.
 uesch, *piscis*.
 vesch, *zie grot vesch*.
 uesgelken, *pisculus*.
 uesgen, *piscarj*.
 uesgere, *piscator*.
 veste, *munimentum, munitio*.
 vesteleke, *assertive*.

- 7) Th. onsynnich[†]. twydrachticheyt.
 8) Zie: riesheit.
 9) Th. geek sonder synne.
 10) Th. dye rasende is.
 11) Rechts van het Hollandsch staat in marg van het HS. de letter: p. - Th. dylligen, samen verder uen dat gesette off ewen verkyeren. weygeren.

uesten, *stipulari*.
 vesten, *affirmare, asserere, asseverare*¹⁾, *astruere, confirmare, firmare, sancire, sarcire*²⁾.
 vestere, *assertor*.
 vestinge, *affirmatio, assertio, confirmatio, stipulatio*.
 uet, *pinguis*.
 vet, *crassus*.
 uetheit, *pinguedo, pinguetudo*.
 vetheit, *crassitudo*.
 vetleke, *crasse*.
 vetre, *compes*³⁾.
 uettre, *sardo, sardonius*.
 veve wesen, *orbare*.
 viant, *hostis*.
 ujent, *inimicus*.
 vientlec, *hostilis*.
 ujentscap, *inimicitia*.
 ujer, *ignis*.
 ujere, *quatuor*.
 vieren, *celebrare, feriarj, sacrare*.
 ujeren, *sabbatizare, sollempnizare*.
 ujerken, *igniculus*.
 uifhundert, *quingentj*.
 vijf iar vel hol, *lustrum*⁴⁾.
 ujf iareg, *quinquennis*.
 uif waruen, *quinqies*.
 vifte, *quintus, qujnus*.
 vifteende, *quindenus*.
 uifteg, *quinqaginta*.
 vifteg, zie uan vifteg iaren.
 ujftene, *quindecjns*.
 vige, zie uigebom.
 uigebom vel vige, *ficus*.
 uicarie, *vicaria*.
 vicaris, *vicarius*.
 ujle, *lima*.
 ujlen, *limare*.
 villen, *excoriare*.
 villinge, *excoriatio*.
 uinden, *inuenire*.
 vinden, *reperire*.
 ujndinge, *inuentio*.
 uindre, *inuentor*.
 vinger, *digitus*.
 vingerlen, *anulus*.
 vinte, *baptisterium*⁵⁾.

1) Th. seggende bestedigen.

2) Th. neyen.

3) Th. eyn hilde.

4) Th. tijt van vijf iaren off eyne doncker schuylstede der wilde dyeren off der hueren.

5) Th. doip stanynghe.

uirole, *fiala*.
 ujolette, *viola*.
 uirde, *quartus*.
 uirdeline, *quadrans*.
 uir eegeg, *quadratura, quadrum*.
 uirhornech, *tetragonus*.
 uir horneg, *quadratum*.
 uir hornegen, *quadrare*.
 uirhundert, *quadringentj*.
 uirlogteg, *quadrifidus*⁶⁾.
 uir ualden, *quadruplare*.
 uir ualt, *quadruplum*.
 uir uolt, *quadruplex*.
 uir uoteg, *quadrupes*.
 uir wegeg, *quadruujum*.
ujre, zie uan *ujre*.
 uirewarf, *quater*.
ujren, zie getal uan *ujren*, in *ujren* gedelt.
 uirteg, *quadraginta*.
uirteg, zie uan *uirteg* iaren.
 uirtene, *quatuordecjm*.
 ujsitiren *vel* besuken, *invisere*.
 vissele, *fiscella*⁷⁾.
 uiue, *quinque*.
 ulade, *placenta*.
 ulacke, zie plakke.
 ulas, *linum*.
 ulassen, *lineus*.
 ulechte, *trica*⁸⁾

6) Th. dat in vier deylen gedeylt off gekloeuet is.

7) Th. eyn keeyskorff.

8) Th. bedrieghyng off eyn huyr off hynder off eyn vertueuyng (!) off eyn wortel off eyn hair vlecht.

ulegten, *plectere*.
ulegten, zie vnder ulegten.
 ulecagteg, *tabibus*.
 ulecke, *macula*, *tabes*.
 ulecke, zie placke.
 ulesch, *caro*.
vlesg, zie tusgen vel, enz.
 vlesgagtech, *carnosus*.
 ulesghalle, *macellum*.
 vlesglec, *carnalis*.
 vlesgleke, *carnaliter*.
 vlien, *aufugere*, *fugere*.
ulien, zie weder ulien.
 ulige, *musca*.
 ulige, zie mus.
 uligen, *obuolare*, *volitare*.
 uljgen, *volare*.
uligen, zie te samene uligen.
 uliginge, *volatus*.
 vlime, *flebotomus*.
ulin, zie enweg ulin.
 ulitech, *devotus*.
 vloet, *alluvio*¹⁾.
 ulogel, *ala*.
 ulogt, *transfuga*.
 vlogt, *effugium*, *fuga*.
 vlogtech, *fugitivus*.
 ulogteg, *profugus*.
 uloken, *imprecarj*.
 ulokinge, *imprecatio*.
 vlocke, *floccus*.
 vloten, *fluctuare*.
 vluet, *fluxus*.
 vlujen, *fluere*.
 vodinge, *alimonia*, *vegetatio*.
 uoeden, *fovere*.
 voeden, *alere*, *alimentum*²⁾, *nutrire*.
 uoedinge, *fomes*.
 uoeren, *vehere*.
 uoerganeg, *progressus*.
uoet, zie dri uoet, erump uoet, under uoet.
uoete, zie te uoete.
 uoet sogt, *podagra*.
 voet stap, *vestigium*.
 uogedinne, *advocata*.
 uogel, *ales*, *volucris*.
 vogel, *avis*.
 vogelken, *avicula*.

1) Th. watervloet myt afbrekyngen des oeuers.

2) MS. heeft: alere voeden, alimentum idem.

uoggelere, *auceps*³⁾.
 uogt, *advocatus*.
 uocael, *vocalis*.
 uol, *plenus*.
 vol, *fedus, fecundus*.
 uol bliscap, *iubileus*.
 vol erudes, *herbosus*.
 uol lasters, *criminosus*.
 uol uoles, *populosus*.
 uol wendes, *ventosus*.
uol, zie half uol.
 uolbiden, *perorare*.
 uolbragt, *excutio*.
 volbragtinge, *consummatio*.
uoldech, zie twe uoldech.
 -*uoldeg*, zie driuoldeg.
uol dint, zie de heft uol dint.
 uoldun, *perficere*.
 voldun, *consummare, explere*.
 uolduren, *perdurare*.
 volencel, *faunus*⁴⁾.
 uolgen, *imitarij, prosequi, sectari, sequi*.
 uolgende, *imitabilis, sequax*.
 uolginge, *imitatio, sequela*.
 uolheit, *plenitudo*.
 volheit, *feditas*⁵⁾.
 uolherden, *praestare*.
 uolc, *populus*.
 volc, *gens*.
 uolc *vel* liede, *plebs*.

3) Th. vogelvenger.

4) Th. fauni gaide der walden. Incubi et incubones idem et vicarij.

5) Th. hetlicheit, lelicheyt.

uolke, zie uan uolke.
 uolkomenleke, *perfecte*.
 uolcomenlecheit, *perfectio*.
uoles, zie uol uoles.
 uolcsken, *plebecula*.
 volc wich, *bellum*¹⁾.
 uolleiden, *perducere*.
 uolleke, *plene*.
 volleke, *fecunde*.
 vollen, *farcire*.
 vollinge, *fecunditas*.
 uolmaken, *peragere*.
 vol tit, *fertilitas*.
 volwassen, *adultus*²⁾.
uor, zie de gift quat, enz.
 vordendag, *antelucanum*³⁾.
 uorbiden, *inhibere, prohibere*.
 uorboge, *pectoralis*.
 uordagteg, *prouidus*.
 uordagtegheit, *prouidentia*.
 uordeel, *prerogatiua*.
 uordel, *preminentia, primatus, priuilegium*.
 uordenken, *premeditari*.
 vorder, *anterior*.
 uorderen, *promouere, prosperarj, prouehere*.
 uorderinge, *profectus, promotio, prouectio, prouectus*.
 uorderleke, *prosperere*.
 vordernisse, *anticipatio*.
 uordigten, *prefinire*.
 uordren, *proficere*.
 uore, *ante*.
 vore, *sulcus*.
 uorebediden, *portendere*.
 uorebeen⁴⁾, *presum*.
 uorebetekenen, *presignare*.
 uoregel, zie aldeste.
 vore geseget, *fatatum*⁵⁾.
 voregripen, *anticipare*.
 uoreliden, *preterjre*.
uoren, zie lange te uoren.
 voren maken, *sulcare*.
 uore recken, *pretendere*.
 uore setten, *prefigere*.
 uore singen, *precinere*.
 uoretaken, *presagium*.
 uoreuegten, *propugnare*.

- 1) Th. bellum die heel stryt. pugna als men sych met vuysten sleit.
- 2) Th. verbrant of vytt gewassen of tot synen mundigen iaren comen.
- 3) Th. antelucanus. die vordage opsteit.
- 4) 1. *praes. sing. ind. van uorewesen?*
- 5) Th. bescheert.

uoreuegtre, *propugnator*.
 uore uernemen, *presentire*.
 vogaen, *antecedere*.
 uorgaende, *perujus*.
 uorgan, *precedere, precellere, preire, pretergredj*.
 uorganc, *precessus*.
 uorhoft, *frons*.
 uorke, *furca*.
 uorkennen, *prenoscere*.
 vorcomen, *preuenire*.
 uorlogenen, *inficiarj*.
 uorlopen, *precurrere*.
 uorlopre, *precursor*.
 vorma, *formula*.
 uorme, *forma, idea*⁶⁾.
 uormeg, zie seuen uormeg.
 uorsg, *rana*.
 uorsgelken, *ranuncula*.
 uorsenden, *premittere*.
 uorsetten, *preficere, preponere, prerogare, proponere*.
 uorsien, *perujdere, prospicere, prouidere*.
 uorsininge, *prouisio*.
 vorspan, *firmaculum*⁷⁾.
 uorspliten, *proscindere*.

6) Th. idea, idee. tyn vurbedachten gelickniss, die eyn vurbedenckt eer he dayr myt to wereke stellen. Idealis. formelick off visierlick.

7) MS.: firmaculum. - Th. firmaculum.

uorspreke, *advocatus*.
 uorspringen, *prosilire*.
 uorst, *algor*¹⁾, *congelatio*, *gelu*.
 uorstan, *prestare*.
 uorste, *primicerius*²⁾, *princeps*.
uorste, zie de uorste.
 uorsteleke, *principaliter*.
 uorstre, zie amman.
 vort, *bombus*³⁾, *ceterum*.
 uortbrengen, *proferre*.
 uortdragen, *preferre*.
 uorteken, *prenosticum*.
 uortgan, *procedere*, *progredi*.
uort gan, zie sunder uort gan.
 uortganc, *processus*.
 uortleiden, *producere*.
 uortleidinge, *productio*.
 uortreckinge, *protractio*.
 uort springen, *prorumpere*.
 uorttrecken, *protrahere*.
 uor uallen, *procidere*⁴⁾.
 uor uersten, *prorogare*.
 uoruligen, *prevolare*.
 vor uolgen, *assequi*.
 uorwesen, *presidere*.
 uorweteg, *prescius*.
 uorweten, *prescire*.
 uorwetenisse, *prescientia*.
 vosterkint, *alumnus*.
vote, zie hole uanden vote.
votech, zie tue votech.
 uraet, *gulosus*.
 vraet, *edax*.
 urage, *questio*.
 uragen, *interrogare*.
 uragere, *questionarius*.
 uratheit, *ingluuies*.
 vratheit, *edacitas*.
 vrede, *pax*.
 urede, zie verst.
 vredelec, *pacificus*.
 vredeleke, *pacifice*.
 vreden, *pacare*⁵⁾, *pacificare*.
 ureeslec, *periculosus*.
 ureesleke, *periculose*.
 urecheit, *parcitas*, *tenacitas*.

1) Th. kelde. vorst.

2) Th. die die ijrste waskertze vur en bisscop of heren dreget.

3) Th. der byhen hymmelyng.

4) Th. vur neder op die knyen off to samen op die erde vallen.

5) Eerste woord der P-rij. MS. heeft: acare, maar er is voor de initiaal plaats opengelaten.

vremde, *alienare, alienus, exterus*.
 vrentpheit(!) *alienatio*.
 vrent man, *advena*.
 urese *vel* angest, *periculum*.
 uri, *liber*.
 urien, *procarj*⁶⁾.
 uriere, *procus*.
 uriheit, *libertas*.
 urjlaten, *manumittere*.
 vrimaken, *emancipare*.
 vrimde, *extraneus*.
 vrint, *amicus*.
 vrintlec, *amicabilis*.
 urisen, *gelare*.
 uroeden, *sapere*.
 vroeden, *calere*⁷⁾.
 vroilec, *zie ioilec*.
 urojleke, *zie ioileke*.
 urolec sanc, *iubilus*⁸⁾.
 urome, *probus*.
 vromech, *strenuus*.
 vromegheit, *frugalitas*.
 uromeglegheit, *probitas*.
 vromegleke, *strenue*.
 uromeleke, *probe*.
vromet, *zie it vromet*.
 uroude, *hilaritas*.
 vrowe, *herois*⁹⁾, *matrona*.

- 6) Th. vryhen off eyn tot eynre huysfrouwen begeren off eyschen.
 7) Th. heit wesen of werden.
 8) Th. sanck of vrouwd, der men myt gheynen woirden vyte gedruken en kan.
 9) Th. eyn baenerheren wijff.

vrowede, *gaudium*.
 vrowen, zie sunder vrowen, tesamene vrowen.
 uruet, *industrius*.
 uruch, *mane*.
 uruchtideg, *precocus*.
 urut, *peritus, prudens*.
 urutleke, *perite*.
 urutscap, *peritia, prudentia*.
 vuden, *pascere*.
 vuder *vel*¹⁾, *pabulum*.
 vudinge, *nutrimentum*.
 uvdre, *nutritor*.
 vugen, *aptare*²⁾, *iungere*.
 vugteg, *humidus*.
 vulen, *incinerare*.
 vulheit, *corruptela*.
 uulinge, *corruptio*.
 vulleke, *corrupte*.
 vuren, *deuehere*.
 uvren, *subuehere*.
 vust, *palmus*.
 vusteren, *educare*.
 uvstre, *nutrix*.
 vut, *pes*.
 vuten, zie van sesse vuten.

W.

wa, *qua*³⁾.
 waegen, *librare*.
 waegre, *trutinator*.
 waen, *estimatio, opinio*.
 waenen⁴⁾, *putare*.
 waenjnge, *putatio*.
 waenlec, *probabilis*.
 waenleke, *probabiliter*.
 waenre, *putator*.
 waer, *quo*.
 wach, *ha*⁵⁾, *heu, heus, preh dolor*.
 wage, *pensa, statera*⁶⁾, *trutina*.
 wagen, *currus, plaustrum, trutinare*⁷⁾.

- 1) Het Holl. woord na *vel* ontbreekt in het MS.
- 2) MS. heeft: vugen.
- 3) Eerste woord der Q-rij; MS.: ua, maar voor eene initiaal is plaats opengelaten. - Rechts boven het Hollandsch staat een teeken op ^σ gelijkende (: wa^σ). Zie: wanne.
- 4) HS.: w^aenen.
- 5) Eerste woord der H-rij. MS.: a, maar voor eene initiaal is ruimte opengelaten.
- 6) Th. dye warsbalek in eynre waighe off die gantze waighe.
- 7) Het HS. heeft: w^eagen.

wagen, *zie* pluch.
wagenken, *curriculum, vehiculum*.
wagenman, *auriga*⁸⁾.
wagescale, *zie* scotle.
wagschale, *libra*.
wachte, *custodia, excubie*⁹⁾.
wagte, *obseruantia, specula*.
wachten, *excubare, manicare*¹⁰⁾.
wagten, *obseruare, specularj*.
wagtinge, *speculatio*.
wachtre, *custos*.
wagtre, *speculator*.
waien, *ventare*.
waire, *flabrum*¹¹⁾, *ventilabrum*.
wakel, *ulcus*.
waken, *vigilare*.

8) Th. wagen regierre.

9) Th. wake.

10) Th. ylen, haisten, vroe op staen, vroe wanderen, vro by eyn comen.

11) Th. die wynt off dat blaisen des wynds.

wakende, *vigilanter*.
wakende, zie dor wakende.
 wakinge, *vigilia*.
 wacker, *vigil*.
 wackerheit, *vigilantia*.
 wal vel hofvel, *agger*¹⁾.
 wale, *bene*.
 waledader, *beneficus*.
 wale dragende, *ferax, fertilis*.
 wale gesedet, *morigeratus*.
 waleludende, *consonus, sonorus*.
 wale riken, *aromatizare*.
 waleselschap, *cetus*²⁾.
 walginge, *nausea*.
 wallen, *feruere*.
 wallende man, *viator*.
 walna, *ferme, pene*.
 walna utterste, *penultimus*.
 walvesch, *cete*.
 wal vesg, *balena*.
 wan, *existimatio*.
 wande, *quoniam*.
 wandelen, *meare, mutare, peruagari*.
 wandeling, *commutatio, frequenter, mutatio*.
 wandlen, *commutare, immutare*.
 wane, *unde*.
 wanen, *auctumare*³⁾, *aucupare*⁴⁾, *estimare, existimare, opinari, presumere, reputare, reri*.
 wange, *gena, mala*⁵⁾, *maxilla*.
 wankelen, *labare, labefactare*⁶⁾.
 wanne⁷⁾, *quando*.
wanne, zie so wanne.
 want, *maceria*⁸⁾, *paries*.
 wantrowel, *suspiciosus*.
 wantruwe, *suspicio*.
 wantruweleke, *suspiciose*.
 wapen, *arma, instrumentum*.
 wapenen, *armare*.
 war, *verum, verus*.
 ware, *cautela, cautio*.
 waregteg, *verax*.

1) Th. dyck, dam.

2) Th. en schare of vergadering van luyden.

3) Th. toevallen, meynen.

4) Th. vogel vangen of wijchlen of verkrijgen.

5) Th. kynneback.

6) Eerste woord der L-rij. MS.: abefactare, maar voor de initiaal is plaats opengelaten.

7) In het HS. rechts boven het Hollandsch woord een teeken, gelijkende op σ (: wanne σ). Zie: wa.

8) Th. roe muyren sonder kalek off vestenisse vmb en wyngart of dit vlyesken der seeundinen dair in die kynderken in oere moeder lijeham onthalden werden.

warf, zie drie *warf*.
warheit, *veritas*.
warleke, *nempe*, *veraciter*, *vere*.
warm, *calidus*.
warm maken, *calefacere*.
warmen, *calere*.
warmus, *olus*.
warnen, *munire*.
warnjinge, *munjmen*.
warsegre, *aruspex*, *veridicus*.
warumbe, *cur*, *quare*.
waruen, zie negen *waruen*, seuen hundert *waruen*.
warwert, *quorsum*⁹⁾.
was, *cera*.
wasdum, *incrementum*.
wassen, *crescere*, *increscere*.
wassen, zie dar dorne *wassen*, te samene *wassen*.
*wastel*¹⁰⁾, *liba*.
wat, zie uan *wat* lieden.
water, *aqua*, *limpha*, *unda*.
water, zie de heuet *water*, det *water* heft, in *water* storm, lopende *water*, regen *water*.
waterlec, zie douende.
waterleke, *aquaticus*¹¹⁾.
waterrinc, *circus*.
we, *nos*, *quisnam*.

9) Th. wair hyn.

10) Vocabularins (Hor. Belg. VII. Inleid. p. xi) wastelle vel coeke libum.

11) Th. waterechtich.

webbe, *teka*.
 wedde, *pignus*.
 wedem, *dos*.
 wedemen, *dotare*.
 weder, *aries*¹⁾, *aura*²⁾.
weder, zie njt weder dun, sunder weder dunleke.
 weder belen, *oblatare*.
 weder biten, *remordere*.
 weder bogen, *reflectere*.
 wederboginge, *reflectio*.
 wederbreidelen, *refrenare*.
 weder douen³⁾, *retorquere*.
 wedergelden, *retribuere*.
 wederlesen, *relegere*.
 weder meten, *remetiri*.
 weder moden, *tribulare*⁴⁾.
 wedernemen, *resumere*.
 wederpinen, *obniti*.
 wedersake, *adversarius, adversator*⁵⁾.
 wederschreft, *transcriptum*.
 wederschrift, *conscriptio*.
 wederscriuen, *conscribere*.
 weder schriuen, *transcribere*.
 wederseggen, *contradicere*.
 wedersprake, *contradictio*.
 wederstan, *obstare, obstere, refragarj, renitj, restare*.
 wederstoren, *retundere*⁶⁾.
 wederstoten, *pangere, retrudere*.
 wedertale, *controversia*.
 wedertrecken, *retrahere*.
 wedertreckinge, *retractio*.
 weder uegten, *rebellare*.
 weder ulien, *refugere*.
 weder uoeren, *reuehere*.
 weder wassen, *oboriri*.
 weder wille, *tribulatio*.
 wederwordegheit, *rebellio*.
 wedewe, *vidua*.
 weduheit, *viduitas*.
 wedwemaken, *viduare*.
 weech, *mollis*.
 weelde, *delicie*⁷⁾.
 weelden, *deliciari*.

1) Th. eyn weder.

2) Th. weder of schijn.

3) Het MS. zeer bemorst. Lezing van het Holl. onzeker.

4) Th. moeyen, kroeden, pynighen, qwellen.

5) Het MS. heeft: adversarius wedersake, gevolgd door adversator, idem. - Th. wederpart.

6) Th. wedernylen.

7) Th. wallusten.

weet, *sandix*⁸⁾.
 wech, *iter*, *trames*⁹⁾, *via*¹⁰⁾.
 wech, *zie* meer.
wegdun, *zie* en *wegdun*.
 wegebreide, *plantago*.
 wegen, *pensare*, *ponderare*.
 wegeschede, *compitum*¹¹⁾.
wegscheiden, *zie* en *wegscheiden*.
 wegpise, *viaticum*¹²⁾.
 wej, *serum*.
 weiken, *mollire*.
 weiken, *zie* *sagten*.
 weikinge, *mollicies*.
 weininge, *eiulatus*.
 weinken, *innuere*¹³⁾.
 weke, *ebdomada*, *septimana*.
 weken, *lentescere*.
 wekenere, *septimanarius*.
 wecken, *excitare*.
 wecleke, *molliter*.
 welde, *abundantia*.
 weldech, *compos*, *delicatus*, *deliciosus*.
 weldeleke, *abundanter*, *copiose*, *delicate*, *delicose*.
 welecleke, *lautus*.
 welgen *vel* spuen, *nauseare*.
 welludende, *sonore*.
 welpen, *catulus*.

- 8) Th. eynreley cruyt dayr men roit myt varwet.
 9) Th. eyn cleynd ind warswech doir den acker.
 10) Zie: wallende man.
 11) Th. vergaderyng van vele wegen.
 12) Th. kost, gelt, gereitscap des men op den weghe noit heuet.
 13) Th. en wynck geuen.

welpken, *catellus*.
 welt, *silvester*¹⁾.
 wendes, zie uol wendes.
 wenen, *flere, lugere, plorare*.
 wenen, zie drouen.
 weninge, *fletus, lamentum*²⁾, *luctus, ploratus*.
 weninge, zie druujnge.
 wenlec, *lacrimabilis*.
 wenleke, *lacrimabiliter, lugubris*.
 wenninge, *cultura, cultus*³⁾.
 wensterhant, *leua*.
 wenstre, *sinistra*.
 wentelen, *deolvere*.
 werdech, *dignus*.
 werdecheit, *dignatio*.
 werdegen, *venerari*⁴⁾.
 werdegheit, *dignitas*.
 werdeleke, *dignanter, digne*.
 werden, *fierj*.
 werden *vel* geboren, *nasci*.
 werden geboren, *renasci*.
 werden, zie te niwite werden.
 werdre, *arabo, arra*⁵⁾.
 werdren, *subarrare*⁶⁾.
 werelde, zie varen uan der werelde.
 werelt, *mundus, orbis*.
 wereltlec, *mundanus, mundialis*.
 werc, *artificium, opus, stupa*⁷⁾.
 wercagteg, *operosus*.
 werken, *operari*.
 werkere, *stupeus*.
 wercman, *artifex, operarius, opifex*.
 werpen, *jacere, jactare, proicere*.
 werpen, zie der neder werpen, iniegen werpen, in kerker werpen.
 werren, *adxersari*⁸⁾.
 werrere, *cismaticus*.
 werringe, *cisma*.
 werscap, *comessatio*⁹⁾, *convivium*.
 werscapen, *comessari*¹⁰⁾, *convesci, convivare*.
 werscapere, *conviva*¹¹⁾.

- 1) Zie: busch. - Th. walsch.
- 2) Th. eyn galynghe.
- 3) Th. tzierheit. oeffening.
- 4) Th. eeren off gheert werden.
- 5) Th. gaidspennyng. truw cleynoit.
- 6) Th. vergoedspennyngen.
- 7) Th. werck van vlass off van hennep.
- 8) Th. wesen off vor den wederparthy.
- 9) Th. comesacio aeuervloedige onkuyslike werscappe.
- 10) Th. comesare, ducke ind aeuervloedich in der onkuysh^t eten.
- 11) Th. wertschaps geselle.

wert *vel* gast, *hospes*.
wese, *pupillus*.
weseleke, *essentialiter*.
wesen, *fore*.
wesen hefmuder, *obstetricare*.
wesen, zie geoffert wesen, ledeg wesen, meier wesen, ridder wesen, siech wesen, vast wesen, veve wesen.
wesentleke, *substantialiter*.
wesheit, *orbitas*.
wesinge, *essentia, status, subsistencia, substantialis*.
wespe, zie dauese.
wesselken, *mustela*.
west, *occidens*.
west, zie dar de oleibom west.
westen, *occidentalis*.
wetbrjngere, zie getrue.
weteg, *sagax*.
wetegheit, *sagacitas*.
weten, *scire*.
weten, zie nit weten.
wetende, *sciolus*.
wethech, *consciuis*.
wetsteen, *cos*.
wetten, *exacuere*¹²⁾, *subigere*¹³⁾.
weuen, *contexere, texere*.
weuere, *textor*.
weuestat, *textrinum*.

12) Beide woorden zijn in het HS. zoo goed als onlesbaar.

13) Th. onderdaen. gehoorsam. bedwencklich maken.

wewite¹⁾, *calamitas*.
 widan wis, *quomodo*²⁾.
 wi gedan, *qualis*.
 wi grot, *quantus, quotuscumque*.
 wi grot sot si, *quantuslibet*.
 wi lange, *quousque*.
 wi menegeste, *quotus*.
 wide, *salix*³⁾.
 widen, *amplificare*⁴⁾.
 wider blujen, *reflorere, reflorescere*.
 widerbogegeleke, *reciproce*.
 widerbogen, *reciprocare*.
 widerbogende, *reciprocus*.
 widerbringen, *referre, reportare*.
 widerbringinge, *relatio*.
 wider driuen, *refellere*.
 wider eisgen, *repetere, repositere*.
 wider gieten, *refundere*.
 widercomen, *redire, remeare, repatriare*.
 widercominge, *reditus*.
 wider leiden, *reducere*.
 wider leidinge, *reductio*.
 widerbeuen⁵⁾, *reviviscere*.
 wider leuende, *rediuuius*.
 widerloep, *recursus*.
 widerlopen, *recurrere*.
 wider maken, *reficere, reformare, restaurare, restituere*.
 widernemen, *recipere*.
 widernjgen, *reclinare*.
 widerniginge, *reclinatio*.
 widerpensen, *recogitare*.
 widerrupen, *reclamare, reuocare*.
 widersenden, *remittere*.
 widersetten, *reponere*.
 widerslag, *reuerberatio*.
 wider slan, *reuerberare*.
 widerspringen, *resilire*.
 widerstan, *resistere*.
 wider stoet, *repulsa*.
 wider ualle, *recidere*.
 wideruallen, *recidiuare*.
 wider uliten, *refluere*.
 wider winnen, *recuperare*.
 wider worstelen, *reluctari*.
 wideren, *dilatate*⁶⁾.

1) De *i* van *wewite* lijkt bijna eene *t*. - Kil. *wee-wyte. wee-wite, vetus Fland. Dolor. calamitas*.

2) MS.: Q^o m^o.

3) Th. *eynreley boem. s. wylghe of wijd*.

4) Th. *breyt wijt maken*.

5) I. *wider leuen*. Zie Inleiding.

6) De laatste letters van het Latijn nagenoeg onleesbaar.

widinge, *dilatratio*⁶⁾
wie, *miluus*⁷⁾, *qualiter*.
wie, zie de.
wie decke, *quotiens*.
wiegedan, *qualiscumque*, *qualisqualis*.
wie grot, *quantuscumque*, *quotienscumque*.
wie uele, *quot*.
wien, *consecrare*, *dedicare*.
wier, *stagnum*.
wif, *femina*, *mulier*.
wif of(!) man, *conjunx*.
wif, zie de heft tue wif, gemeine wif.
wifheit, *effeminatio*.
wiflec, *femineus*, *muliebris*.
wiflec sijn, *effeminare*.
wige, *cuna*, *incunabula*.
wige, zie sunder wige.
wigebant *vel* mammebant, *fascia*.
wichtech, zie tue wichtech.
wigteg, zie swar.
wijnge, *consecratio*.
wiken, *cedere*.
wile, zie aldi wile.
wilen, zie under wilen.
wille, *assensus*⁸⁾, *velle*.
wille, zie weder wille.
willech, *libens*, *spontaneus*.
willens, *spontanee*.

6) De laatste letters van het Latijn nagenoeg onleesbaar.

7) Th. eyn wyh. - Kil. Wye, kieckenwije, Sax. *Sicambr.* j. wouwe, *miluus*, Germ. wey.

8) Th. volbert.

wilt, *campester, ferinus*.
 win, *bacus*¹⁾, *merum, vinum*.
 win, zie cranc win.
 winagteg, *vinolentus*²⁾, *vinosus*.
 winbere, *botrus, racemus*.
 winblat, *panpinus*.
 wingarde, zie utsprut uanden wingarde.
 wingart, *vinea, vitis*³⁾.
 winkinge, *nutus*.
 winleke lant, *arabilis*⁴⁾.
 winlesen, *vindemiare*.
 winlesere, *vindemiator*.
 win man, *vinitor*.
 winnen, *conquirere, excolere, lucrari, sortjri*.
 winnen, zie kinder winnen, wider winnen.
 winranke *vel* utscot, *palmes*.
 wint, *ventus*.
 wijnt, *leporarius*.
 wintappre, *caupo*.
 winter, *hiemps*.
 winterlech, *brumalis, hiemalis*.
 wint offeltre, *neuula*⁵⁾.
 wintren, *hiemare*.
 wiroc, *incensum*⁶⁾.
 wiroken, *adolere*⁷⁾.
 wis, *gnarus*.
 wis, zie dos dan wis, enger wis, negener wis.
 wischen, *detergere*.
 wisgen, *tergere*.
 wisen, *indicare, visere*⁸⁾, *visitare*⁹⁾.
 wisen, zie uan menger wisen.
 wisere, *index, indicatuius*.
 wisheit, *sapientia, scientia*.
 wisinge, *indicium, indictio*.
 wisleke, *philosophice, prudenter, sagaciter, sapienter*.
 wislen, *cambire*¹⁰⁾.
 wispelen, *sibilare*.
 wisplinge, *sibilus*.
 wisselere, *nummularjus*.
 wit, *albus*¹¹⁾, *candidus*.

- 1) Th. bachus...wyn.
- 2) Th. vol wijns.
- 3) Th. eyn wijnstock.
- 4) Th. buwelick.
- 5) Th. neuus eyn vleck die wesset an des mynscheu lijcham. neuulus, dem.
- 6) Th. wyrock of offerhande dat men myt vuyr doit.
- 7) Th. bernen. ontfyngghen of wassen.
- 8) Th. myt begerten sien.
- 9) Th. vanden. visitieren den krancken off cloestere off wraicke doen myt recht.
- 10) Th. buyten. wesselen.
- 11) Th. wytt of eyn buyck.

wit uan den eie, *albugo*¹²⁾.
 wit maken, *candidare*.
 wit schinen, *candere, candescere*.
 wijt, *amplus*.
 witegen, *augurari*.
 witegere, *augur*.
 witeginge, *augurium*¹³⁾.
 witen, *imputare*.
 witheit, *albedo, candor*.
 witte uan den¹⁴⁾ eie, *glare*.
 witteblume, *ligustra*¹⁵⁾.
 witte uarwe, *stibium*¹⁶⁾.
 witten, *albere, albescere*¹⁷⁾, *niuere*.
 wiueken, *muliercula*.
 wiuel, *scarabeus*¹⁸⁾.
 woeden, *furere*.
 woeste, *impetuosus*.
 woesteleke, *impetuose*.
 wolf, *lupus*.

12) Th. wittich^t of gheelheit der oghen. - Vgl. Kil.

13) Th. augurior in gerucht der vogele to wijchlen. augurium sulcke wijlyng.

14) Diut. leest: *dem*. Het MS.: de⁷....

15) De beide *tt*'s van het Hollandsche woord schijnen uit andere letters verbeterd. Th. eynreley witte blome, gestalt als eyn clock.

16) Th. eynreley vorwe dayr die vrouwen oer angesicht myt malen. s. blywit.

17) Het MS. heeft: *albere witten, albescere, idem*.

18) Kil. weuel. *Sax. Sicambr. j. hornbedor. Scarabeus cornutus*.

wolke, zie clene wolke.
 wolken, *nubes*.
 wolle, *lana*.
 wollen, *laneus*.
 wollen roef, *vellus*.
 wollenwerc, *lanificium*.
 woluen, *lupinus*.
 wonagteg, *reses*.
 wonde, *plaga*.
 wonden, *sauciare*.
 wnden, *confodere*.
wonden, zie ersetre uan wonden.
 wonder, *ammiratio*, *mirum*, *monstrum*, *portentum*.
 wonderen, *mirari*.
 wonderlec, *ammirabilis*, *mirabilis*, *mirificare* (!), *mirificus*, *monstruosus*.
 wonderleke, *mirifice*.
 wondren, *ammirari*.
 wonen, *degere*¹⁾. *habitare*, *manere*.
wonen, zie te samene wonen.
 wonende, *incola*.
 woninge, *domicilium*, *habitatio*, *incolatus*, *mansio*.
 wonlech, *habilis*.
 wonre, *habitor*.
 wonsenen, *optare*.
 worm, *vermis*.
 wormeken, *vermiculus*.
 worp, *jactus*.
 worst, *salsucium*.
 worstelen, *agonizare*, *colluctari*, *luctari*.
 worstelere, *agonista*.
 worstelinge, *agonia*²⁾, *gignasium*, *lucta*, *luctamen*, *luctatio*, *palestra*.
 wort, *verbum*.
 wortafflir, *alea*³⁾.
 wortele, *radix*.
 wortelen, *radicare*.
 wstere, *desertor*⁴⁾, *destructor*⁵⁾.
 wostine, *desertum*.
 wostinge, *destructio*.
 wrake, *ulcio*, *vindicta*.
 wratte, *verruca*.
 wredeleke, *ferociter*.
 wreden, *seuire*.
 wreet, *atrox*, *crudelis*, *efferus*, *ferox*.
 wreistel⁶⁾, *plectrum*.
 wreke, *ultor*.

- 1) MS.: degére wonen. Th. lenen.
- 2) Th. syel taighyng of vechting.
- 3) Th. wort affel spel off dat breit dair aff.
- 4) Th. desertare, woste off woistenye maken.
- 5) HS.: ^owstere.
- 6) Ohd. wristillâ, ristellâ, dextrale, Armband.

wreken, *ulciscj, vindicare*.
wrecre, *vindex*.
wret, *dirus*⁷⁾, *immitis, severus, seuus, toruus, trux*.
wretmaken, *grassarj*⁸⁾.
wret man, *tyrannus*.
wret sin, *crudelare*⁹⁾.
wretheit, *atrocitas, crudelitas, ferocitas, severitas, seuitia, tyrannis*.
wretleke, *atrociter, crudeliter, torue*.
wretleke don, *debacari*.
wretleke dun, *deseuire*.
wriuen, *atterere, confricare, conterere, terere*.
wruigen, *incusare*.
wrugere, *delator*.
wruiging, *delatio*.

- 7) Th. bitter, struyff, verspyhelick dair gaids toern op compt. wreet.
8) Th. verderuen.
9) De lezing van beide woorden wegens onduidelijkheid van het HS. niet zeker.